

Krivični postupak: Obuka za tužioce

ZASTUPANJE OPTUŽNICE

Ministarstvo pravosuđa Sjedinjenih Američkih Država
Program za razvoj, pomoć i edukaciju tužilaštava u prekomorskim zemljama
(DoJ/OPDAT)
u saradnji sa centrima za edukaciju sudija i tužilaca
Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske
(CEST FBiH i CEST RS)

Program finansira State Department/Ministarstvo vanjskih poslova SAD-a (INL/EUR/ACE)

Sadržaj:

1. Zastupanje optužnice
2. Power Point prezentacije
3. Nacrt dnevnog reda za seminar o zastupanju optužnice
4. Vodič za edukatore / facilitatore
5. Studija hipotetičkog slučaja

Krivični postupak: Obuka za tužioce

ZASTUPANJE OPTUŽNICE

Sadržaj:

1.	Uvod	3
2.	Istraga: Osnovni principi, planiranje i provođenje istrage	4
3.	Pritvor	9
4.	Optužnica	16
5.	Izjašnjenje o krivnji	27
6.	Sporazum o priznanju krivnje i sporazumi o saradnji	27
7.	Priprema dokaza za izvođenje na glavnom pretresu	31
8.	Čitanje optužnice i uvodna izlaganja	37
9.	Izvođenje dokaza	39
10.	Materijalni dokazi, posebni svjedoci i direktno ispitivanje	40
11.	Unakrsno ispitivanje	44
12.	Dodatni dokazi	44
13.	Završne riječi	45
14.	Presuda	45
15.	Žalba	46

Uvod

Program za razvoj, pomoć i edukaciju tužilaštava u prekomorskim zemljama (OPDAT) Ministarstva pravosuđa Sjedinjenih Američkih Država (US DoJ), u saradnji sa centrima za edukaciju sudija i tužilaca Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske (CEST FBiH i CEST RS), pripremio je slijedeću obuku da bi podržao dva važna cilja: (1) povećanje kapaciteta tužilaca u razumijevanju krivičnog postupka i osnovnih vještina zastupanja optužnice, i (2) davanje podrške centrima za edukaciju sudija i tužilaca u razvoju posebnih programa obuke i formiranja održivijeg modela obuke u budućnosti.

Osnovni materijal za obuku razvijen je u vrijeme reforme krivičnog zakonodavstva u Bosni i Hercegovini 2003. godine. U saradnji sa Centrom za edukaciju sudija i tužilaca Federacije Bosne i Hercegovine (CEST FBiH), od nekoliko učesnika seminara koji je na temu zastupanja optužnice održan u oktobru 2016. godine, formirana je Radna grupa koja je materijal izmijenila i prilagodila budućim programima obuke u okviru centara za edukaciju sudija i tužilaca.

Članovi Radne grupe koji su pripremali izmjene i dopune materijala su:

- Sudija Branko Perić, Sud Bosne i Hercegovine
- Tužiteljica Diana Kajmaković, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine
- Tužiteljica Hana Vranješević, Okružno javno tužilaštvo Banja Luka
- Tužiteljica Advija Hajdo-Balta, Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo

Program OPDAT-a u Bosni i Hercegovini i CEST FBiH duguju zahvalnost članovima Radne grupe koji su izdvojili svoje slobodno vrijeme i volontirali u pripremi ovog materijala.

1. Istraga: Osnovni principi, planiranje i provođenje istrage

1.1. **Provođenje istrage** – Ukoliko tužilac ocijeni da postoje osnovi sumnje da je izvršeno krivično djelo, donosi se naredba o sprovođenju istrage, koja sadrži: podatke o počiniocu krivičnog djela ukoliko su poznati, opis djela iz kojeg proizilaze zakonska obilježja krivičnog djela, zakonski naziv krivičnog djela, okolnosti koje potvrđuju osnove sumnje za sprovođenje istrage i postojeće dokaze. U naredbi tužilac će navesti koje okolnosti treba istražiti i koje istražne radnje treba preduzeti. Izvori slučajeva mogu uključiti: a) policijsko osmatranje ili istragu; b) prijave građana; c) istragu tužilaštva na osnovu vlastite inicijative tužioca; d) prijavu žrtve ili svjedoka; e) prijavu ili izraz zabrinutosti grupe u zajednici; f) prijavu bilo kojeg tijela vlasti, i g) medijsko izvještavanje.

1.1.1. Tužilac ima široke ovlasti za provođenje istrage – tužiocu je omogućeno da od samog otkrivanja krivičnog djela usmjerava istražni postupak u smjeru koji će mu omogućiti efikasno iznošenje predmeta pred sud, odnosno podizanje i zastupanje optužnice na glavnom pretresu. Tužilac može da formira multidisciplinarnе istražne timove sastavljene od predstavnika različitih institucija i agencija za provođenje zakona (MUP, razne inspekcije, Državna agencija za istrage i zaštitu BiH, poreske uprave, itd.), što mu omogućava da pravilnom podjelom rada i koordinacijom ima cjelovitu sliku istrage i njenih rezultata, kako u pojedinim segmentima, tako i rezultata istrage kao cjeline. Temeljita priprema – neophodna je kako bi se predmet istrage svestrano pretresao, potrebno je formirati teoriju na kojoj se zasniva predmet i onda u svrhu dokazivanja te teorije razgovarati sa svjedocima, ispitati materijalne dokaze, posjetiti mjesto zločina, obaviti uviđaj i rekonstrukciju po potrebi.

1.1.2. Teorija na kojoj zasniva predmet – da bi se upustio u provođenje istrage tužilac treba da formira teoriju na kojoj zasniva predmet istrage, kako bi lakše usmjerio tok i pravac istrage, teorija se na kraju istrage može potvrditi, a može se desiti i suprotno.

1.1.3. Razgovor sa svjedocima, ispitati materijalne dokaze, posjetiti mjesto zločina – U zakonu je izričito predviđeno da tužilac može ispitivati osumnjičenog (naravno, ako ovaj na to pristane, jer ga štiti princip da niko nije dužan iznositi dokaze protiv sebe – *nemo probere se ipsum*), saslušavati oštećenog i svjedoke, vršiti uviđaj i rekonstrukciju događaja, preduzimati posebne mjere koje obezbjeđuju sigurnost svjedoka, naređivati potrebna vještačenja i prikupljati određene informacije. O svim ovim radnjama koje tužilac preduzima moraju biti sastavljeni zapisnici. Pored toga, tužilac treba anticipirati argumente odbrane i tražiti dokaze koji te argumente odbranu mogu pobiti.

1.1.4. Faze provođenja istrage: 1) Donošenje odluke o sprovođenju istrage (Naredba o sprovođenju istrage); 2) Planiranje istrage; i 3) Rukovođenje i nadzor nad istragom.

1.2. Osnovni principi istrage:

- *Princip zakonitosti* – Krivična djela i krivičnopravne sankcije propisuju se samo zakonom. Nikome ne može biti izrečena kazna ili druga krivičnopravna sankcija za djelo koje, prije nego što je učinjeno, nije bilo zakonom ili međunarodnim pravom propisano kao krivično djelo i za koje zakonom nije bila propisana kazna.

- *Princip krivice* – Niko ne može biti kažnjen niti se prema njemu mogu izreći druge krivičnopravne sankcije ako nije kriv za počinjeno krivično djelo.
- *Pretpostavka nevinosti* – Svako se smatra nevinim za krivično djelo dok se pravomoćnom presudom ne utvrdi njegova krivnja.
- *In dubio pro reo* – Sumnju u pogledu postojanja činjenica koje čine obilježja krivičnog djela ili o kojima ovisi primjena neke odredbe krivičnog zakonodavstva, sud rješava presudom na način koji je povoljniji za optuženog.
- *Ne bis in idem* – Niko ne može biti ponovno suđen za djelo za koje je već bio suđen i za koje je donesena pravomoćna sudska odluka.
- *Princip akuzatornosti* – Krivični postupak se može pokrenuti i provesti samo po zahtjevu tužilaca.
- *Princip legaliteta krivičnog gonjenja* – Tužilac je dužan poduzeti krivično gonjenje ako postoje dokazi da je učinjeno krivično djelo, osim ako zakonom nije drugačije propisano.
- *Princip istine* – podrazumjeva utvrđivanje pravog stanja stvari, tj. saznavanje stvarne (materijalne) istine uočavanjem činjeničnog stanja onakvog kakvo ono u stvari postoji.
- *Princip humanosti* – dva aspekta: prvi aspekt znači da zaštitna funkcija krivičnog prava mora biti humanistički orjentisana, tj. da se štite osnovna prava čovjeka; drugi aspekt podrazumijeva da u odnosu na učinioca krivičnog djela krivično pravo i krivične sankcije treba da budu, koliko je to moguće, humane.
- *Princip ravnopravnosti* – Osumnjičeni/optuženi i tužilac u krivičnom postupku imaju status ravnopravnih stranaka.

1.3. Planiranje istrage:

- 1.3.1. Početak planiranja – Planiranje istrage počinje već sa donošenjem naredbe o sprovođenju istrage i traje kroz čitavu istragu kao jedan dinamičan i dijalektički proces osmišljavanja istrage te prilagođavanja novonastalim situacijama i momentima u istrazi. Plan istrage treba da sadržavati sljedeće: a) osobu koja je predmet istrage; b) krivična djela za koja se vjeruje da su počinjena; c) elementi krivičnog djela koje treba dokazati; d) dokaze potrebne kako bi se dokazao svaki element; e) metode nalaženja dokaza.
- 1.3.2. Saradnja sa ovlaštenim službenim licima - Planiranje istrage potrebno je sprovesti u saradnji sa ovlaštenim službenim licima koja su planirana kao nosioci planiranih istražnih radnji, te nakon obavljanja svake istražne radnje, tužilac kao svojevrsni koordinator i menadžer istrage, od strane ovlaštenih službenih lica mora biti obavješten o njihovom provođenju i njihovom rezultatu, radi koordinacije, eventualnog dodatnog planiranja ili izmjena postojećeg plana u pojedinim ili svim njegovim segmentima.
- 1.3.3. Koordinacija istrage - u samom planiranju potrebno je izvršiti „podjelu rada“ i redosljed izvođenja pojedinih istražnih radnji kako bi svaka naredna istražna radnja kao podlogu imala već dobijeni rezultat prethodno provedenom istražnom radnjom. Takođe izuzetno je bitno odrediti vremenske okvire i način komunikacije subjekata koji učestvuju u istrazi kako bi svi subjekti istrage pravovremeno raspolagali saznanjima do kojih se došlo u istrazi, te kako bi im ta saznanja poslužila radi uspješnijeg ostvarivanja njihovih zadataka.
- 1.3.4. Procjena rizika od uništavanja, sakrivanja dokaza ili ometanja istrage - Prilikom planiranja istraga potrebno je izvršiti procjenu rizika od uništavanja, sakrivanja dokaza ili ometanja istrage na drugi način, jer se u pojedinim istragama po pravilu radi o svojevrsnom konspirativnom i po istragu

destruktivnom ponašanju izvršilaca i eventualnih saučesnika krivičnih djela koja se i dešavaju u tajnosti, zbog čega je koliko je to god moguće potrebno izbjegavanje preranog preduzimanja istražnih radnji i mjera koje zahtjevaju sudsko odobrenje (izuzev u slučaju kada postoji ozbiljan rizik da će nepreduzimanje tih mjera dovesti do uništavanja ili sakrivanja dokaza). Te zbog toga faza planiranja koja se odnosi na utvrđivanje redosljeda preduzimanja pojedinih istražnih mjera i radnji ima izuzetno veliku važnost.

- 1.3.5. Osiguranje prisustva osumnjičenih – Svim osumnjičenim se mora dati prilika da daju iskaz prije nego što se može podignuti optužba. Mjere koje se mogu poduzeti prema optuženom za osiguranje njegove prisutnosti i za uspješno vođenje krivičnog postupka jesu poziv, dovođenje, mjere zabrane, jamstvo i pritvor. Prilikom odlučivanja koju će od navedenih mjera primjeniti, nadležni organ pridržavat će se uvjeta određenih za primjenu pojedinih mjera, vodeći računa da se ne primjenjuje teža mjera ako se ista svrha može postići blažom mjerom.
- 1.4. **Rekonstrukcija** – Radi provjeravanja izvedenih dokaza ili utvrđivanja činjenica koje su od značaja za razjašnjenje stvari, organ koji vodi postupak može odrediti rekonstrukciju događaja, koja se vrši tako što se ponavljaju radnje ili situacije u uvjetima pod kojima se prema izvedenim dokazima događaj desio. Ako su u iskazima pojedinih svjedoka ili osumnjičenih, odnosno optuženih radnje ili situacije različito prikazane, rekonstrukcija događaja će se, po pravilu, posebno izvršiti sa svakim od njih. Rekonstrukcija događaja je istražna radnja kojom se u supstancijalnom smislu stvara stanje slično onom kakvo je bilo u vrijeme nastajanja krivičnog djela, odnosno u toku vršenja uviđaja ili neke druge radnje.
- 1.5. **Uviđaj** – Uviđaj se preduzima kada je za utvrđivanje neke važne činjenice u postupku potrebno neposredno opažanje. U praksi uviđaj se poduzima u vezi s onim krivičnim djelima usljed čijeg su izvršenja nastupile promjene ili su ostavljeni tragovi i predmeti u vanjskom svijetu. Uviđaj se vrši na otvorenom ili u zatvorenom prostoru gdje je izvršeno krivično djelo, odnosno nad mjestom radnje izvršenja i mjestom gdje je posljedica nastupila.
- 1.6. **Posebne istražne radnje** – provode se protiv osobe za koju postoje osnovi sumnje da je sama ili s drugim osobama učestvovala ili učestvuje u učinjenju krivičnog djela protiv integriteta Bosne i Hercegovine, protiv čovječnosti i vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom, terorizma, i krivična djela za koja se prema zakonu može izreći kazna zatvora od tri godine ili teža kazna, ako se na drugi način ne mogu pribaviti dokazi ili bi njihovo pribavljanje bilo povezano s nesrazmjernim teškoćama.
  - 1.6.1. Ograničavanje osnovnih ljudskih prava i sloboda – Posebnim istražnim radnjama se u velikoj mjeri ograničavaju ljudska prava i slobode, i to u najvećoj mjeri pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života iz člana 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima, te iste može narediti samo nadležni sud uz obrazložen prijedlog tužioca.
  - 1.6.2. Efikasnost posebnih istražnih radnji – posebne istražne radnje se upotrebljavaju kada se dokazi ne mogu pribaviti na drugi način i kada bi pribavljanje dokaza bilo povezano sa nesrazmjernim teškoćama, te upravo u tom aspektu se iskazuje efikasnost posebnih istražnih radnji.
  - 1.6.3. Vrste posebnih istražnih radnji prema zakonima o krivičnom postupku u Bosni i Hercegovini su:

- nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija,
- pristup kompjuterskim sistemima i kompjutersko sravnjenje podataka,
- nadzor i tehničko snimanje prostorija,
- tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima,
- korištenje prikriivenih istražitelja i korištenje informatora,
- simulirani i kontrolirani otkup predmeta i simulirano davanje potkupnine,
- nadzirani prijevoz i isporuka predmeta krivičnog djela

1.6.4. Trajanje posebnih istražnih radnji - Istražne radnje nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija, pristup kompjuterskim sistemima i kompjutersko sravnjenje podataka, nadzor i tehničko snimanje prostorija, tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima, nadzirani prijevoz i isporuka predmeta krivičnog djela mogu trajati najduže do mjesec dana, a iz posebno važnih razloga mogu se, na obrazloženi prijedlog tužilaca, produžiti za još mjesec dana, s tim da mjere nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija, pristup kompjuterskim sistemima i kompjutersko sravnjenje podataka, nadzor i tehničko snimanje prostorija mogu trajati ukupno najduže šest mjeseci, a mjere nadzirani prijevoz i isporuka predmeta krivičnog djela i tajno praćenje i tehničko snimanje osoba, transportnih sredstava i predmeta koji stoje u vezi s njima mogu trajati ukupno najduže tri mjeseca. Zahtjev za posebnu istražnu radnju nadzirani i kontrolirani otkup predmeta i simulirano davanje potkupnine može odnositi samo na jednokratni akt, a zahtjev za svaku narednu radnju protiv iste osobe mora sadržavati razloge koji opravdavaju njenu upotrebu.

1.6.5. Dokazi pribavljeni ovim radnjama mogu se iznijeti na suđenju, uključujući svjedočenje službenika za provedbu zakona.

1.6.6. Nadležnost za određivanje – Posebne istražne radnje određuje naredbom sudija za prethodni postupak, na obrazloženi prijedlog tužilaca.

1.7. Zaštićeni svjedoci:

1.7.1. Položaj zaštićenog svjedoka - Na položaj zaštićenog svjedoka u postupku pred sudom, primjenjuju se odredbe posebnih zakonâ o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka.

1.7.2. Kada i kako se dobija status zaštićenog svjedoka? U određenim situacijama može se ukazati potreba da svjedok dobije status zaštićenog svjedoka, a čiji je položaj regulisan posebnim zakonima o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka. Svjedok treba da dobije ovaj status kada postoji očigledna opasnost za njegovu ličnu sigurnost ili sigurnost članova njegove porodice, a koja opasnost je toliko ozbiljna da opravdava razlog za vjerovanje da nije moguće tu opasnost umanjiti nakon što svjedok bude saslušan ili će se ta opasnost nakon davanja izjave povećati. Prijedlog za saslušanje zaštićenog svjedoka mogu podnijeti sud po službenoj dužnosti, tužilac, osumnjičeni/optuženi, branitelj osumnjičenog/optuženog, a odluku o tome donosi sud.

1.7.3. Saslušanje zaštićenog svjedoka - Sud može utvrditi da li je opravdano izvršiti saslušanje zaštićenog svjedoka, bilo po službenoj dužnosti, bilo na zahtjev tužioca, osumnjičenog, optuženog, ili njegovog advokata. Po primitku prijedloga za saslušanje zaštićenog svjedoka, Sud će bez odlaganja, a najkasnije 15 dana od dana prijema prijedloga, utvrditi da li je takvo saslušanje opravdano. Sud zasniva svoju odluku na činjenicama u prijedlogu za saslušanje zaštićenog svjedoka i

dokumentaciji o krivičnom predmetu koja je dostavljena vijeću. Nakon pravomoćnosti odluke da se održi saslušanje zaštićenog svjedoka, sud zakazuje datum, vrijeme i mjesto saslušanja, čim to bude praktično izvodivo. Saslušanje zaštićenog svjedoka provodi sud u skladu sa odredbama ZKP-a koje se odnose na saslušanje svjedoka, osim ako to zakonom nije drugačije određeno. Zapisnik sa saslušanja zaštićenog svjedoka ne sadržava podatke o identitetu zaštićenog svjedoka.

- 1.7.4. Svjedok pod prijetnjom - je onaj svjedok čija je osobna sigurnost ili sigurnost njegove obitelji dovedena u opasnost zbog njegovog sudjelovanja u postupku kao rezultat prijetnji, zastrašivanja ili sličnih radnji koje su vezane za njegovo svjedočenje ili svjedok koji smatra da postoji razumna osnova za bojazan da bi takva opasnost vjerojatno proistekla kao posljedica njegovog svjedočenja.
  - 1.7.5. Ugroženi svjedok - je onaj svjedok koji je ozbiljno fizički ili psihički traumatiziran okolnostima pod kojima je izvršeno krivično djelo ili koji pati od ozbiljnih psihičkih poremećaja koji ga čine izuzetno osjetljivim, odnosno dijete ili maloljetnik.
- 1.8. **Imunitet** – U slučaju kada svjedok želi koristiti pravo da ne odgovara na postavljena pitanja odnosno da daje odgovore na pitanja koja bi ga izložila krivičnom gonjenju, onda mu se može odlukom tužioca dati imunitet.
- 1.8.1. Saslušanje svjedoka „saradnika“ - tužilac može sudu predložiti da se kao svjedok „saradnik“ sasluša pripadnik kriminalne organizacije protiv koga je podnesena krivična prijava ili se vodi krivični postupak za djelo organizovanog kriminala, pod uslovom da postoje olakšavajuće okolnosti na osnovu kojih se on prema krivičnom zakonu može osloboditi od kazne ili mu se kazna može ublažiti i ako je značaj njegovog iskaza za otkrivanje, dokazivanje ili sprečavanje drugih krivičnih djela kriminalne organizacije pretežnije od štetnih posljedica krivičnog djela koje je učinio.
  - 1.8.2. Koristi davanja imuniteta za tužilaštvo – otkrivanje svih članova grupe, njena struktura, metodologija rada, sve kriminalne veze, hijerarhija, krivična djela koja je grupa počinila, imovina koju su pripadnici kriminalne grupe pribavili, prikupljanje informacija i dokaza o strukturi, članstvu, hijerarhiji, olakšano pronalažanje dokaza, ekonomičnost i efikasnost postupka.
  - 1.8.3. Koristi davanja imuniteta za svjedoka/sumnjičenog – nepreduzimanje krivičnog gonjenja, brže okončanje postupka, blaža kazna.
  - 1.8.4. Postupak davanja imuniteta – Imunitet se daje odlukom glavnog tužioca. Iako zakoni o krivičnom postupku to izričito ne propisuju, čini se logičnim da ovo pretpostavlja prethodno donošenje odluke glavnog tužioca kojom se svjedoku daje imunitet i da bi ona morala biti donesena u pismenom obliku sa izričitom izjavom glavnog tužioca da neće preduzeti krivično gonjenje za krivično djelo na koje bi upućivao odgovor svjedoka na pojedina pitanja i mora biti predata svjedoku prije nastavka njegovog ispitivanja.
  - 1.8.5. Treba posvetiti pažnju na vjerodostojnost potencijalnog svjedoka saradnika, a tužilac treba osigurati da se sporazum o saradnji sklopi sa licem koje je manje krivo od osobe protiv koje će on/ona svjedočiti.
  - 1.8.6. Nakon sklapanja sporazuma o saradnji sa saučesnikom, tužilac mora obaviti sigurnosnu procjenu i preduzeti mjere da se obezbijedi sigurnost svjedoka saradnika.

2. Pritvor

2.1. **Mjere procesne prinude** kojima se u različitim oblicima ograničavaju slobode i prava osumnjičenog, odnosno optuženog:

- Primjenjuju se prema osumnjičenom i optuženom, čija nevinost se pretpostavlja.
- Primjenjuju se restriktivno i ne smiju predstavljati kažnjavanje.
- Ograničenje slobode, odnosno prava osumnjičenog, odnosno optuženog, zbog primjene ovih mjera, mora biti svedeno na minimalnu i neophodno potrebnu mjeru.

Vrste mjera

- Poziv
- Dovođenje
- Mjere zabrane
- Jemstvo
- Pritvor

Cilj mjera

- Obezbjedenje prisustva osumnjičenog, odnosno optuženog u postupku i
- Uspješno vođenje krivičnog postupka.

2.2. Pritvor

2.2.1. Lišenje slobode osumnjičenog ili optuženog i njegovo zatvaranje u ustanovu za provođenje mjere pritvora.

2.2.2. Pritvor nije kazna, niti se u tom smislu primjenjuje, ali ga osumnjičeni, odnosno optuženi doživljavaju kao kaznu, iako pravosnažnom presudom još nisu osuđeni.

2.2.3. Upravo zbog ovog efekta i intenziteta ograničenja slobode kretanja, kao jednog od esencijalnih ljudskih sloboda, vrijeme provedeno u pritvoru uračunava se u kaznu ukoliko pritvoreno lice bude i osuđeno.

2.3. Određivanje pritvora

2.3.1. Pritvor se određuje restriktivno; nije dovoljno da su za to ispunjeni zakonom propisani opšti i posebni uslovi, već se mora utvrditi da je njegova primjena neophodna, odnosno da se njegova svrha ne bi mogla postići nekom blažom mjerom.

2.3.2. Čim prestanu razlozi na osnovu kojih je određen, pritvor se mora ukinuti i pritvoreno lice odmah pustiti na slobodu.

2.3.3. Za cijelo vrijeme trajanja pritvora, obaveza je svih koji učestvuju u krivičnom postupku da postupaju s posebnom hitnošću.

2.4. Lišenje slobode i zadržavanje

2.4.1. Svako može zadržati lice zatečeno u vršenju krivičnog djela.

2.4.2. Policijski organi mogu slobode lišiti lice za koje postoje osnovi sumnje da je učinilo krivično djelo i ako postoji neki od razloga propisanih zakonom za njegovo pritvaranje.

2.4.3. Lice lišeno slobode se sprovedi tužiocu bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 časa, inače mora biti pušteno na slobodu.

2.4.4. Odmah po lišenju slobode, lice se mora obavjestiti o razlozima lišenja slobode, te prije ispitivanja poučiti da nije dužno dati iskaz i odgovarati na

postavljena pitanja, da ima pravo uzeti branioca kojeg može sam birati ili tražiti da mu se postavi branilac ako prema svom imovinskom stanju ne može snositi troškove odbrane, kao i da ima pravo da njegova porodica, konzularni službenik njegove države ili drugo lice koje on odredi budu obavješteni o njegovom lišenju slobode.

- 2.4.5. Tužilac je dužan ispitati lice lišeno slobode bez odlaganja, a najkasnije u roku od 24 sata i u tom roku odlučiti da li će ga pustiti na slobodu ili će sudiji za prethodni postupak staviti prijedlog za određivanje pritvora.
- 2.4.6. Sudija za prethodni postupak će odmah, a najkasnije u roku od 24 sata donijeti odluku o određivanju pritvora ili će lice pustiti na slobodu.
- 2.4.7. Ako sudija za prethodni postupak ne prihvati prijedlog za određivanje pritvora, donosi rješenje kojim prijedlog odbija i lice odmah pušta na slobodu; žalba tužioca ne odlaže izvršenje ovog rješenja. Protiv rješenja vijeća kojim se određuje pritvor, pritvoreno lice se može žaliti, ali njegova žalba ne odlaže izvršenje rješenja.

2.5. Opšti uslov za određivanje pritvora

- 2.5.1. Osnovana sumnja je po svom kvalitetu jači standard dokazivanja od osnova sumnje.
- 2.5.2. Osnovana sumnja je uvijek zasnovana na dokazima. Stoga bez dokaza nema osnovane sumnje.
- 2.5.3. Njeno postojanje je faktičko pitanje, koje se rješava slobodnom ocjenom prikupljenih dokaza. Oni moraju u dovoljnoj mjeri potkrijepiti sumnju da je određeno lice učinilo određeno krivično djelo.

2.6. Preispitivanje postojanja osnovane sumnje

- 2.6.1. Osnovana sumnja, kao opšti pritvorski uslov podliježe preispitivanju u cijelom toku trajanja pritvora, i to ne samo na bazi dokaza koji su postojali u vrijeme određivanja pritvora, već i onih do kojih se došlo u daljem toku postupka.
- 2.6.2. Radi efektivnog ostvarivanja prava na odbranu, osumnjičeni i njegov branilac moraju imati uvid u sve dokaze koji su prikupljeni u istrazi i doveli su do određivanja pritvora, kao bi ih mogli komentarisati i osporavati.

2.7. Razlozi za pritvor

- 2.7.1. Ako postoji osnovana sumnja da je određeno lice učinilo krivično djelo, pritvor se protiv tog lica može odrediti:
  - Ako krije ili ako postoje druge okolnosti koje ukazuju na opasnost od bjekstva,
    - Osumnjičeni ili optuženi se mogu sakriti u mjestu svog boravka (tako da čak ni članovi porodice i susjedi ne znaju gdje je); on na razne načine može izbjeći pozive, obično promjenom boravišta i promjenom adrese, a da o tome ne obavijesti tužioca ili sud.
    - Pritvor se može odrediti zbog velikog rizika bijega, ako određene objektivne okolnosti ukazuju na takav rizik (vezano za počinjenje krivičnog djela, ličnost osumnjičenog, odnosno optuženog, itd), pri čemu osumnjičeni ne mora preduzeti nikakvu radnju usmjerenu na bijeg.
    - Ako postoji opravdani strah da će lice uništiti, sakriti ili falsificirati dokaze ili indicije važne za krivični postupak ili ako posebne okolnosti ukazuju na to da će ometati istragu utjecajem na svjedoke, pomagače ili saučesnike.

- Ako postoji opravdani strah da će lice uništiti, sakriti, izmijeniti ili falsificirati dokaze, ili indicije važne za krivični postupak, ili ako određene okolnosti ukazuju na to da će on ometati istragu utjecajem na svjedoke.
- Ovaj posebni osnov za određivanje pritvora temelji se na postojanju opravdanog straha od destruktivnih radnji osumnjičenog u istrazi, kako je to navedeno u posebnim okolnostima.
- Pritvor se ukida čim budu osigurani dokazi zbog kojih je određen.
- Tamo gdje postoji razumno očekivanje da postoje određeni objektivni dokazi koji još nisu pribavljeni i osigurani, a koje bi osumnjičeni mogao uništiti, sakriti ili izmijeniti, ukoliko ostane na slobode.
- Kada se radi o utjecaju na svjedoke, pomagače ili saučesnike, potrebno je da postoji jaka vjerovatnoća da oni stvarno postoje i da su u vezi sa osumnjičenim u poziciji da budu podložni stvarnom utjecaju od strane osumnjičenog. Ta lica ne moraju obavezno biti imenovana, ali je važno da se o njima dobiju što detaljnija saznanja u kontekstu događaja koji su predmet istrage.
- Ako posebne okolnosti opravdavaju strah od ponavljanja krivičnog djela ili dovršavanja započetog krivičnog djela ili prijetnje izvršenja krivičnog djela, i ako je za takva krivična djela propisana kazna od tri godine zatvora ili više:
  - Postojanje rizika ponavljanja utvrđuje se u svakom pojedinačnom slučaju na temelju konkretnih činjenica i okolnosti koje mogu navesti Sud da čvrsto vjeruje da je dotično lice sklono izvršenju krivičnog djela ili odlučno da dovrši krivično djelo u pokušaju, ili prijetnja da će se počinuti krivično djelo.
  - Okolnosti u kojima je: krivično djelo počinjeno (recidivizam – poseban način izvršenja, vremenski interval u kojem je izvršeno nekoliko krivičnih djela ili radnji, odnos između počinioca i žrtve).
  - Lično stanje optuženog (patologija ličnosti, zdravstveno stanje, sklonost skitnji) i,
  - Socijalni faktori (neaposlenost, živi od vršenja krivičnih djela)
  - U vanrednim okolnostima, vezanim za krivično djelo za koje je propisana zatvorska kazna od deset godina ili strožija kazna, a koje je posebno teško s obzirom na način izvršenja ili posljedice, ako bi puštanje na slobodu rezultiralo stvarnom prijetnjom remećenja javnog reda.
  - U vanrednim okolnostima, ako je za dato krivično djelo propisana kazna od deset godina zatvora ili teža, i ako je djelo posebno teško s obzirom na način izvršenja ili njegove posljedice, i ako bi puštanje osumnjičenog, odnosno optuženog na slobodu rezultiralo stvarnom prijetnjom remećenja javnog reda.

2.8. Trajanje pritvora

- U toku istrage, pritvor može trajati po rješenju sudije za prethodni postupak najduže mjesec dana od časa lišenja slobode, a produžiti se može rješenjem vijeća po kojem može trajati najduže još dva mjeseca, te rješenjem Vrhovnog

suda za još najduže tri mjeseca. Izuzetno u naročito složenim i teškim predmetima, pritvor se u toku istrage može produžiti rješenjem Vrhodnog suda za još tri mjeseca i to najviše dva puta.

- Nakon potvrđivanja optužnice protvor može trajati do izricanje prvostepene presude, a najduže 1 godina (ako je propisana kazna zatvora do 5 godina), 1 godina i 6 mjeseci (ako je propisana kazna zatvora do 10 godina), 2 godine (ako je propisana kazna zatvora preko 10 godina), odnosno 3 godine (ako je propisana kazna dugotrajnog zatvora).

Primjer: Odluka o određivanju pritvora

Broj: _____
Sarajevo, _____. godine

Sud Bosne i Hercegovine, sudija _____, kao sudija za prethodni postupak, u krivičnom predmetu protiv osumnjičenih _____, zbog krivičnog djela _____, odlučujući o prijedlogu Tužilaštva BiH broj _____ od _____ godine za određivanje pritvora, u skladu sa članom 134. stav 1. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH) u vezi sa članovima 135. stav 1. ZKP BiH i 132. stav 1. tačka ZKP BiH, nakon održanog javnog ročišta, dana _____, donio je sljedeće:

R J E Š E N J E **prema osumnjičenim**

_____
_____

ODREĐUJE SE PRITVOR

Iz razloga predviđenih članom 132. stav 1. tačke _____ ZKP BiH u odnosu na osumnjičenog _____, a u odnosu na osumnjičenog _____ iz razloga predviđenih članom 132. stav 1. tačke _____ ZKP BiH, koji može trajati najduže 1 (jedan) mjesec, računajući od dana lišenja slobode osumnjičenih, dakle u odnosu na sve osumnjičene do dana _____, i to, u odnosu na:

osumnjičenog _____ do _____ sati
osumnjičenog _____ do _____ sati,
ili do nove odluke Suda.

Žalba protiv ovog rješenja ne odlaže njegovo izvršenje.

O b r a z l o ž e n j e

1/ Prijedlog tužioca

U prijedlogu za određivanje pritvora tužilac navodi da Tužilaštvo BiH raspolaže sa dokazima koji predstavljaju osnovanu sumnju da bi osumnjičeni mogao biti (sa)izvršilac krivičnog djela _____ . Osnovanu sumnju tužilac vidi u činjenicama:
_____

2/ Navodi odbrane

Odbrana osporava navode prijedloga ističući da: _____

3/ Osnovana sumnja kao neophodan uslov

Prema odredbi člana 132. stav 1. ZKP BiH, pritvor se može odrediti samo ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba učinila krivično djelo. Standard "osnovane sumnje" predstavlja viši stepen vjerovatnoće da bi određena osoba mogla biti počinilac krivičnog djela. Sudska praksa je ovaj standard uspostavila kao odlučujući aspekt zakonitosti pritvora koji se mora uzeti u obzir prilikom razmatranja opravdanosti pritvora u žalbenom postupku.

Evropski sud za ljudska prava razradio je pravo na osporavanje zakonitosti pritvora tako da ono obuhvata pobijanje osnovane sumnje.

U skladu sa navedenom odredbom ZKP-a i uspostavljenom sudskom praksom, kako domaćih sudova tako i Evropskog suda za ljudska prava, Sud je razmotrio dokaze tužioca koji se odnose na standard osnovane sumnje. Prije svega, Sud se osvrće na _____.

Sud zaključuje da dokazi tužioca u ovom trenutku pružaju pouzdan osnov za zaključak o postojanju osnovane sumnje da bi osumnjičeni mogao biti (sa)izvršilac krivičnog djela koje mu se stavlja na teret.

4/ Pritvorski osnovi Opasnost od bjekstva

Prije svega, Sud ukazuje da ne postoji precizna formula koja bi pomogla da se utvrdi opasnost od bjekstva. Otuda je u razmatranju ovog zakonskog osnova neophodno razmotriti više faktora: karakter osumnjičenog, njegov moral, mjesto stanovanja, radni status, finansijska sredstva, rodbinske veze, kontakte u inostranstvu ili nepostojanje veza sa zemljom u kojoj se krivično goni.

U konkretnom slučaju Sud je posebno imao u vidu _____

Ometanje krivičnog postupka

Sud ukazuje da relevantna praksa međunarodnih sudova strah od ometanja krivičnog postupka definiše kao jasne indicije ili posebne činjenične okolnosti koje čine strah osnovanim. Ove indicije i činjenične okolnosti mogu se odnositi na pritisak ili zastrašivanje svjedoka, pokušaj kontakta sa drugim eventualnim saučesnicima, uklanjanje ili pokušaj uklanjanja dokaza ili dokumenata. U svakom slučaju, okolnosti koje opravdavaju pritvor po ovom osnovu moraju biti u dovoljnoj mjeri očigledne i konkretne.

U navodima tužioca Sud ne(nalazi) konkretne i očigledne okolnosti _____

Opasnost od ponavljanja krivičnih djela

Međunarodni pravni dokumenti ukazuju da potrebu da se spriječi činjenje teških krivičnih djela može biti legitimna osnova za određivanje pritvora po ovom osnovu. S druge strane, mnogi stručnjaci iz oblasti ljudskih prava navode da se njegovom primjenom narušava pretpostavka nevinosti i da je neophodno imati na umu da pritvor nije kaznena mjera. Preovladava mišljenje da je opravdana primjena ovog osnova samo u slučajevima kada postoji stvarna opasnost od ponavljanja teških krivičnih djela. Za pravilnu primjenu ovog zakonskog osnova neophodno je razmotriti okolnosti konkretnog slučaja (organizovani kriminal, mreža kontakata), kriminalnu prošlost i ličnost osumnjičenog.

U konkretnom slučaju tužilac opravdano ukazuje _____

Narušavanje javnog reda

Evropski sud za ljudska prava uvažava da potreba za održavanjem javnog reda može biti osnov za određivanje pritvora u vrlo ograničenom obimu. U jednom predmetu sud je jasno naveo da se ovaj osnov može koristiti samo kada činjenice pokazuju da bi puštanje optuženog

na slobodu zaista narušilo javni red (vidi: Letellier v France, presuda Evropskog suda za ljudska prava od 23. Septembra 1991., stav 51.). Domaći zakon slijedi praksu Evropskog suda tako što predviđa da se ovaj pritvorski osnov može koristiti pod tačno određenim uslovima: vanrednim okolnostima, ako se radi o teškom krivičnom djelu za koje se može izreći kazna zatvora deset godina ili teža kazna, ako je djelo posebno teško zbog načina izvršenja ili posljedica i ako bi puštanje na slobodu rezultiralo stvarnom prijetnjom narušavanja javnog reda. Ovi uslovi se moraju kumulativno ostvariti.

U pogledu "vanrednih okolnosti" sudska praksa nije razradila jasne kriterije. Sud zaključuje da se ovaj standard mora pažljivo razmotriti u svakoj konkretnoj situaciji. Tužilac u prijedlogu ne nudi dokaze i okolnosti na osnovu kojih bi sud mogao odlučivati da li u konkretnom slučaju postoje "vanredne okolnosti".

U konkretnom slučaju _____

5/ Razmatranje blažih mjera

Sud je istovremeno razmatrao da li se izricanjem mjera zabrane ili drugih alternativnih mjera moglo osigurati prisustvo osumnjičenog u krivičnom postupku i efikasno vođenje postupka, u skladu sa sa odredbama člana 123. stav 2. ZKP BiH, kao i člana 5. Evropske konvencije o ljudskim pravima. Okolnosti i činjenice koje je Sud iznio navode na zaključak da to u ovoj fazi postupka ne bi bilo moguće.

SUDIJA ZA PRETHODNO SASLUŠANJE

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ovog rješenja dozvoljena je žalba vijeću Krivičnog odjeljenja ovog suda u roku od 24 sata od prijema rješenja. Žalba protiv rješenja ne odlaže izvršenje istog.

3. Optužnica

3.1 Pitanja za razmatranje

- Vjerodostojnost žrtve i/ili svjedoka
- Ozbiljnost kriminalne radnje
- Broj svjedoka
- Materijalni dokaz koji potkrepljuju ili potvrđuju
- Izjave optuženog

3.2 Pripremanje nacrtu optužnice

Naziv suda

- Identifikacija osumnjičenog
- Izrada plana,
- Struktura opisa krivičnog djela,
- Bitna obilježja krivičnog djela,
- Pravna kvalifikacija,
- Struktura dokazne građe,
- Izlaganje rezultata istrage,
- Tumačenje nadležnosti suda,
- Prijedlozi: pritvor, mjere zabrane, oduzimanje imovinske koristi, zapljena predmeta, zabrana obavljanja djelatnosti, mjere obezbjeđenja

3.3. Sporazum o priznanju krivnje u fazi istrage

- optužnica i sporazum,
- standard 'dovoljno dokaza'
- ograničeni broj dokaza.

3.4. Određivanje ili produženje pritvora ili mjera zabrane nakon podizanja optužnice

- postupak ako pritvor traje,
- postupak ako se pritvor prvi put predlaže,
- prijedlog za zamjenu pritvora mjerom zabrane, za što se odluka mora donijeti odmah nakon saslušanja

3.5. Vraćanje optužnice na uređivanje

- šta uključuje „uređivanje“,
- posljedice nepostupanja,
- djelimično postupanje i posljedice

3.6. Odbijanje optužnice

- nedostaci zbog kojih se može odbiti potvrđivanje,
- posljedice odbijanja,
- žalba protiv odluke o odbijanju,
- odluka povodom žalbe tužioca

3.7. Prigovori

- najčešći razlozi za prigovor,
- prigovor sa prijedlozima za razdvajanje ili spajanje predmeta,
- sudska i tužilačka praksa,
- važnost izjašnjenja tužioca o prigovorima,
- odluke povodom prigovora

3.8. Ročište po prigovoru

3.9. Potvrda optužnice

- Cjelokupna ili djelimična
- Formalne optužbe
- Sporazum o priznanju krivice

Primjer: Optužnica

Broj: _____

Sarajevo, __. __. ____ . godine

SUD BOSNE I HERCEGOVINE

SARAJEVO

-Sudiji za prethodno saslušanje-

Na osnovu člana 35. stav 2. tačka i) i člana 226. i 227. st. 1. ZKP-a BiH, podižem:

OPTUŽNICU

Protiv:

_____, sin _____ i majke _____, rođene _____, rođen _____ . godine u _____, JMBG: _____, po narodnosti _____, državljanin BiH, po zanimanju _____, sa završenom SSS, oženjen, otac dvoje djece, lošeg imovnog stanja, stalno nastanjen u _____, u ul. _____, br. __, neosuđivan,

Što je:

Nakon što je sa 2 N.N. lica prethodno dogovorio da izbjegavajući mjere carinske kontrole, preko carinske linije-rijeke Drine sa područja R. Srbije na teritoriju BiH prenesu tekstilnu robu veće vrijednosti, dana _____ . godine oko 20,15 sati zajedno sa 2 NN lica zatečen na obali rijeke Drine u Bosni i Hercegovini, na lokalitetu _____ u mjestu _____, općina _____, gdje su dva NN lica vršila pretovar PVC vreća crne boje sa tekstilnom robom i kaiševima iz čamca kojim je navedena roba prethodno dovezena sa područja R. Srbije, u teretno motorno vozilo, marke „VW“ tip „Transporter T3“, zelene boje, broja šasije: _____, registarskih oznaka: _____ a koji pretovar je prekinut nakon što je policijski službenik JGP _____ povikao „Stoj policija“, nakon čega je _____ shvatio da su otkriveni, te je trčećim korakom krenuo prema policijskom službeniku JGP _____-_____, govoreći mu: „Ostavi to, ne diraj to“, a zatim ga je čeonim dijelom svoje glave u pognutom stavu udario u predio usta i brade nanijevši mu tom prilikom lake tjelesne povrede u vidu razderano-nagnječne rane vanjske i unutrašnje strane donje usne, oguljotinu kože sa otokom donjeg ruba brade sa lijeve strane i oguljotinu kože nadlane strane doručja i prstiju lijeve šake, od kojeg udarca je _____ pao na zemlju, a _____ iskoristivši taj trenutak ušao u navedeno vozilo u kojem su već bile utovarene 3 PVC vreće tekstilne robe i kaiševa, isto stavio u pogon i krenuo, sve sa ciljem da izbjegavajući mjere carinske kontrole, preko carinske linije u smislu člana 3. tačka 2., 3., 4. i 5. i člana 34. stav 1. Zakona o carinskoj politici BiH („Sl.glasnik BiH“, br. 57/04) u Bosnu i Hercegovinu unese navedenu robu, a u kojem momentu se policijski službenik _____ podigao, te je u namjeri sprečavanja bijega _____ sa predmetnom robom, uskočio u zadnji dio tog teretnog vozila na kojem je bio otvoren prtljažnik, obuhvatio vozača lijevom rukom oko vrata i izdao mu naredbu da zaustavi vozilo, na koju se on oglušio otimajući se cijelo vrijeme, a nakon čega je policijski službenik _____ uspio izvaditi pogonski ključ iz brave vozila i isto zaustaviti, da bi pregledom unutrašnjosti transportnog vozila bile pronađene 3 crne vreće tekstilne robe i kaiševa, a na obali rijeke Drine još 5 crnih vreća tekstilne robe, odnosno

slijedeća roba: 36 komada muških kožnih kaiševa marke „Tommy Hilfiger“, 60 komada muških kožnih kaiševa marke „Louis Vuitton“, 12 komada muških kožnih kaiševa marke „Diesel“, 12 komada muških kožnih kaiševa marke „Hugo Boss“, 12 komada muških kožnih kaiševa marke „Armani“, 12 komada muških kožnih kaiševa marke „Dsquared“, 12 komada muških farmerica marke „Tommy Hilfiger“, 36 komada muških farmerica marke „Emporio Armani“, 100 komada ženskih trenerki marke „Adidas“ donjih dijelova, 40 komada komplet trenerki sive boje marke „Adidas“, 40 komada komplet trenerki roze boje marke „Adidas“, 40 komada komplet trenerki plave boje marke „Adidas“ i 200 komada ženskih trenerki marke „Adidas“ donjih dijelova crne boje, ukupne vrijednosti 13.884,42 KM.

Dakle, preko carinske linije, izbjegavajući mjere carinske kontrole, prenio robu veće vrijednosti i prilikom sprečavanja službenog lica u vršenju službene radnje koju je ovaj preduzeo u okviru svojih ovlaštenja, istom nanio lakše tjelesne povrede,

Čime je počinio, krivično djelo krijumčarenje iz člana 214. stav 1. KZ-a BiH i krivično djelo sprečavanje službenog lica u vršenju službene radnje iz člana 241a. stav 2. u vezi stava 1. KZ-a BiH, a sve u vezi sa članom 53. KZ-a BiH.

Na osnovu naprijed navedenog podnosim:

PRIJEDLOG

dokaza koje treba izvesti

Saslušanje svjedoka i vještaka:

_____, nastanjen na adresi: _____ br. __, _____,
_____, nastanjen u ul. _____ br. __, _____,
_____, --, nastanjen na adresi: _____ br. __, općina __,
_____, nastanjen u ul. _____ - br. __, _____ i

Prof. dr. _____, stalni sudski vještak-specijalista sudske medicine, nastanjen na adresi: _____ br. __, _____.

Da se izvrši uvid u:

Naredbu za pretresanje stana, ostalih prostorija i pokretnih stvari i privremenog oduzimanja predmeta JGP _____, br. _____ od _____ godine,

Zapisnik o pretresanju JGP _____, br. _____ od _____ godine,

Potvrdu o privremenom oduzimanju predmeta JGP _____, br. _____ od _____ godine,

Potvrdu o privremenom oduzimanju predmeta JGP _____, br. _____ od _____ godine,

Izveštaj JGP _____ o realizaciji po usmenoj naredbi za pretresanje, br. _____ od _____ godine,

Zapisnik o uviđaju JGP _____, br. _____ od _____ godine sa skicom lica mjesta JGP _____ istog broja i datuma,

Fotodokumentaciju JGP _____, br. _____ od _____ godine,

Fotodokumentaciju JGP _____, br. _____ od _____ godine,

Izveštaj o specijalističkom pregledu hirurga JZU _____, br. _____ od _____ godine,

Nalaz i mišljenje specijaliste za uho, grlo i nos _____, JZU _____
br. _____ od _____ godine,
Nalaz i mišljenje stalnog sudskog vještaka prof. dr. _____-specijaliste
sudske medicine, bez broja, od _____ godine,
Zapisnik o otvaranju i pregledu privremeno oduzetih predmeta Tužilaštva BiH, br.
_____ od _____- godine,
Procjenu vrijednosti oduzete robe CI _____, br. _____ od
_____ godine,
Izvod iz elektronskog kartona vozila reg. oznake: _____ koje je dostavljena u
prilogu Izvještaja GP BiH, br. _____ od _____ godine,
Ugovor o posredovanju u trgovini vozilima, br. _____ zaključen između kupca
_____, posrednika „_____“ d.o.o. _____ i kupca
_____ dana _____ godine i
Tekstilnu robu i kaiševe navedene na potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta JGP
_____, br. _____ od _____ godine.

Rezultati provedene istrage potvrdili su navode iz optužnice, odnosno da je osumnjičeni
_____ počinio krivično djelo krijumčarenje iz člana 214. stav 1. KZ-a BiH i
krivično djelo sprečavanje službenog lica u vršenju službene radnje, iz člana 241a. stav 2. u
vezi stava 1. KZ-a BiH, a sve u vezi sa članom 53. KZ-a BiH, na način, u vrijeme i na mjestu
navedenom u dispozitivu optužnice.

Navedeno proizilazi iz iskaza saslušanih svjedoka: _____,
_____, _____ i _____, te iz svih naprijed navedenih
materijalnih dokaza.

Iz sačinjene fotodokumentacije vidljivo je kakve je povrede osumnjičeni
_____ nanio svjedoku _____, a koje su od strane stalnog sudskog
vještaka-specijaliste sudske medicine okvalifikovane kao laka tjelesna povreda.

U smislu člana 214. stav 4. KZ-a BiH, predlažem da se od osumnjičenog
_____ trajno oduzmu predmeti izvršenja predmetnog krivičnog djela, tj. predmeti
navedeni na potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta GP BiH, JGP _____,
br. _____ od _____ godine.

Nadalje, u smislu člana 214. stav 5. KZ-a BiH predlažem da se od osumnjičenog
_____ trajno oduzme i teretno motorno vozilo marke „VW“, tip „Transporter T3“,
zelene boje, broja šasije: _____, registarske oznake: _____ i 2 komada
pogonskih ključeva navedenih na potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta JGP
_____, br. _____ od _____ godine, za koje vozilo je
evidentno da je bilo namijenjeno za počinjenje krivičnog djela krijumčarenja, jer je navedeno
vozilo namjenski dovezeno na mjesto izvršenja krivičnog djela tj. na obalu rijeke Drine u
mjesto _____, općina _____, kako bi se u njega izvršio utovar
prethodno prokrijumčarene robe sa teritorije R. Srbije, koja je, kako što se vidi na
fotodokumentaciji, djelimično pronađena u navedenom vozilu. Pored navedenog, iako nije
bilo moguće utvrditi da li je osumnjičeni _____ stvarni vlasnik predmetnog vozila,
jer je svjedok _____ u svojoj izjavi rekao da je predmetno vozilo dana,
_____ godine prodao _____, a _____ je zatim u svojoj
izjavi rekao da je predmetno vozilo pred sam kraj 2014. godine dalje prodao NN licima, te
budući da se osumnjičeni _____ branio šutnjom, ali je nesporno da je on bio
korisnik predmetnog vozila u vrijeme izvršenja krivičnog djela, jer je nakon što je granični
policajac povikao „Stoj“ uskočio u to vozilo i isto stavio u pogon kako bi se dao u bijeg sa
dijelom prokrijumčarene robe koja se nalazila u pomenutom vozilu, kao i zbog činjenice da je

potpisao potvrdu o privremenom oduzimanju predmetnog vozila i pogonskih ključeva, a što potvrđuje da se, ako ne o vlasniku, radi barem o korisniku tog vozila.

Obzirom na sve naprijed navedeno, smatram da postoji dovoljno dokaza koji potvrđuju osnovanu sumnju da je osumnjičeni _____ počinio krivično djelo krijumčarenje iz člana 214. stav 1. KZ-a BiH i krivično djelo sprečavanje službenog lica u vršenju službene radnje iz člana 241a. stav 2. u vezi stava 1. KZ-a BiH, a sve u vezi sa članom 53. KZ-a BiH, zbog čega predlažem da sudija za prethodno saslušanje Suda BiH potvrdi ovu optužnicu.

T U Ž I L A C
TUŽILAŠTVA-TUŽITELJSTVA BIH

Primjer: Odluka o vraćanju optužnice na uređenje

Broj: _____
Sarajevo, _____ godine

PREDMET: Vraćanje optužnice Tužilaštva BiH broj: _____ od
_____ godine, na uređenje;

Sudu BiH je dana _____ godine dostavljena na potvrđivanje optužnica Tužilaštva BiH broj: _____ od _____ godine, protiv osumnjičenog _____, zbog postojanja osnova sumnje da je počinio krivično djelo Nedoizvoljeni promet akciznih proizvoda iz člana 210a. Krivičnog zakona BiH (KZ BiH), a u kojoj je sadržan i prijedlog za izdavanje kaznenog naloga.

Rukovodeći se odredbom člana 335. stav 3. Zakona o krivičnom postupku BiH (ZKP BiH), obavještavamo Vas da Sud ne prihvata zahtjev za izdavanje kaznenog naloga, te Vam podnijetu optužnicu vraćamo na uređenje, u skladu sa odredbama člana 228. i 227. ZKP BiH. Naime, prema dispozitivu optužnice osumnjičeni _____ tereti se da je stavio u promet, odnosno prodavao proizvode za koje je znao da nisu obilježeni kontrolnim i poreznim markicama na način propisan zakonodavstvom BiH, tako što je nabavio veću količinu duvana od njemu poznatih lica i dvije mašine za sječenje duvana, te rezani duvan pakovao u vreće, da bi isti, kao gotov proizvod, prodavao u tzv. prodaji na crnom tržištu, čime bi počinio krivično djelo Nedoizvoljeni promet akciznih proizvoda iz člana 210a. KZ BiH. Međutim, imajući u vidu da navedeno krivično djelo čini onaj ko nezakonito proizvede, stavi u promet odnosno proda ili prodaje proizvode koji nisu obilježeni kontrolnim i poreznim markicama na način propisan poreznim zakonodavstvom BiH, te da iz izjave osumnjičenog koju je isti dao u prostorijama Državne agencije za istrage i zaštitu od _____ godine, proizilazi da je njegova majka kupila mašinu za rezanje duvana, nabavljala duvan od njemu nepoznatih lica, te pronalazila kupce kojima je duvan prodavala, Sud cijeni da je radi razjašnjenja okolnosti konkretnog slučaja i stvarne uloga osumnjičenog u izvršenju krivičnog djela potrebno saslušati majku osumnjičenog.

Takođe, uz optužnicu nisu dostavljeni zapisnici o saslušanju svjedoka _____ i _____, koji se u optužnici navode kao svjedoci.

Pored toga, Sud ukazuje da je u činjeničnom opisu krivičnog djela neophodno precizno odrediti blanketni propis, s obzirom da se u optužnici upućuje na više odredbi (članova) Zakona o akcizama BiH, koji nisu od značaja kao blanketna norma.

Sud takođe primjećuje da u pravnom opisu počinjenog krivičnog djela nije preciziran oblik krivičnog djela (stav), što je neophodno otkloniti, te izvršiti ispravku i pravnog osnova za privremeno oduzimanje predmeta (naveden je član 214. stav 4. u vezi sa stavom 1. KZ BiH, iako se osumnjičeni tereti za krivično djelo koje je propisano odredbom člana 210a. KZ BiH). Pozivamo Vas da optužnicu uredite na opisani način u roku od 15 (petnaest) dana od dana prijema ovog dopisa ili će u suprotnom, Sud postupiti u skladu sa odredbom člana 148. stav 3. ZKP BiH.

SUDIJA ZA PRETHODNO SASLUŠANJE

Primjer: Odluka o odbijanju optužnice

Broj: _____
Sarajevo, _____ godine

Sud Bosne i Hercegovine, sudija _____, kao sudija za prethodno saslušanje, u krivičnom predmetu protiv osumnjičenog _____, zbog krivičnog djela Nesavjestan rad u službi iz člana 224. stav 2. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), odlučujući o optužnici Tužilaštva Bosne i Hercegovine broj: _____ od _____ godine, na osnovu odredbe člana 228. stavovi 2. i 3. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH), dana _____ godine donio je sljedeće:

R J E Š E N J E

ODBIJA SE optužnica Tužilaštva BiH broj: _____ od _____ godine, podignuta protiv osumnjičenog _____, zbog krivičnog djela Nesavjestan rad u službi iz člana 224. stav 2. Krivičnog zakona BiH.

O b r a z l o ž e n j e

Optužnicom Tužilaštva BiH broj: _____ od _____ godine, _____ stavlja se na teret da je, zanemarujući svoj službeni položaj ili ovlaštenje, grubo kršeći odredbe Zakona o javnim nabavkama (član 12. i 13.), donio „odluku o prolongiranju krajnjeg roka za dostavljanje ponuda“ (odluka broj: _____ od _____ godine), a nakon toga aktom broj: _____ od _____ godine „izvršio izmjenu tenderske dokumentacije tehničkih karakteristika motokultivatora“, na koji način je „onemogućio aktivnu i stvarnu konkurenciju učesnika u postupku javne nabavke“, čime je omogućio pribavljanje imovinske koristi učesniku tendera firmi „_____“ d.o.o. iz _____ u iznosu od _____ KM, te teže povrijedio prava drugih ponuđača kao što su firme „_____“ d.o.o. iz _____ i „_____“ d.d. iz _____, onemogućivši im pravo učešća u postupku javnih nabavki. Dakle, prema činjeničnom opisu optužnice, prolongiranje roka za podnošenje prijave i izmjena tenderske dokumentacije su radnje izvršenja koje konstituišu biće krivičnog djela Nesavjesnog rada u službi iz člana 224. stav 2. KZ BiH.

Optužnica se zasniva na činjenicama da je osumnjičeni, u svojstvu direktora _____, na dan zatvaranja raspisanog tendera, donio odluku da produži krajnji rok za podnošenje tenderskih ponuda do _____ godine, o čemu je obavijestio sve učesnike, a nakon toga promijenio tehničke uslove tenderske dokumentacije. Ove činjenice osumnjičeni je priznao u svom saslušanju u toku istrage, uz objašnjenje zbog čega je to učinio.

Radnje izvršenja na kojima se zasniva optužnica same po sebi nisu mogle rezultirati krivičnopравnom posljedicom kako je to postavljeno u optužnici (izborom firme „_____“ d.o.o. _____). Naime, Komisija za provođenje tenderske procedure (koju je osumnjičeni formirao u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama!), sumnjajući u zakonitost odluka osumnjičenog o produženju tenderskog roka i izmjeni uslova, zatražila je o tome stručno tumačenje od Agencije za javne nabavke. Ova činjenica je nesumnjiv dokaz da osumnjičeni nije formirao komisiju na koju je želio i mogao uticati, a u čemu bi se ogledao njegov umišljaj u pogledu izvršenja krivičnog djela koje mu se stavlja na

teret. Ni u činjeničnom opisu djela nema takvih radnji. Naprotiv, nakon mišljenja Agencije da odluke osumnjičenog _____ nisu u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama osumnjičeni je poništio tender, da bi Ured za žalbe nakon žalbi učesnika na tenderu (firme „_____“ d.o.o. _____ i „_____“ d.o.o. _____) poništio odluku osumnjičenog o poništenju i naložio izbor najpovoljnijeg ponuđača.

Dakle, iz historijata slučaja slijedi da su učesnici tendera, u skladu sa Zakonom o javnim nabavkama, koristili predviđene procedure za zaštitu svojih prava i da su ostvarili efikasnu zaštitu. Osumnjičeni na ostvarivanje njihovih prava nije uticao niti je u tom pravcu preduzimao bilo kakve radnje. Dakle, navedene odluke osumnjičenog, koje su u optužnici postavljene kao osnov krivičnog djelovanja, obesnažene su u redovnoj zakonskoj proceduri, zbog čega pravnu konstrukciju optužnice ne podržavaju dokazi koji su uz optužnicu dostavljeni Sudu.

Takođe, svjedoci koji su saslušani u toku istrage nisu potvrdili da je osumnjičeni na njih vršio bilo kakav direktan uticaj. Istina, iz iskaza svjedoka _____ moglo bi se zaključiti da je on očekivao pritisak od osumnjičenog u proceduri koja je trebala uslijediti nakon odluke Ureda za žalbe, zbog čega je otišao na bolovanje i nije učestvovao u donošenju Zaključka o najpovoljnijem ponuđaču nakon otvaranja ponuda. Međutim, ovakvo zaključivanje ostaje u sferi ličnog mišljenja koje je refleksija jednog, po svemu sudeći, menadžerski lošeg i neprihvatljivog odnosa osumnjičenog prema zaposlenom osoblju. Ovakve indicije niskog stepena vjerovatnoće nikako ne bi mogle biti dokaza visokog stepena sumnje kakav je neophodan za potvrđivanje optužnice.

Sud posebno ukazuje na činjenicu da je produženje tenderskog roka i izmjena tenderskih uslova predviđena po Zakonu o javnim nabavkama, zbog čega se donošenje ovakvih odluka od strane osumnjičenog ne bi moglo smatrati „očigledno nesavjesnim postupanjem“ i grubim zanemarivanjem zakonskih ovlaštenja. Osumnjičeni _____ je u toku istrage razložno objasnio zbog čega je vjerovao da on kao direktor može produžiti tenderski rok i promijeniti uslove tendera, navodeći da u instituciji kojom je rukovodio nije imao pravnika, da ih je bilo svega 12 zaposlenih, da su većina bili ekonomisti i da nije imao s kim da se konsultuje. Osim toga, priroda samog slučaja je sama po sebi specifična jer se radi o koordiniranom projektu koji je pod nadzorom i kontrolom dvije institucije (_____ i _____), što je uticalo i na sastav tenderske Komisije u kojoj su tri člana bila iz _____, što je po prirodi stvari ograničavalo osumnjičenog da preduzima radnje koje bi imale obilježja „očigledno nesavjesnog postupanja“ kao bitnog obilježja nesavjesnog rada u službi.

Sve ove okolnosti slučaja dovode u sumnji zaključak optužbe da je osumnjičeni navedenim radnjama ostvario bitna obilježja krivičnog djela Nesavjestan rad u službi iz člana 224. stav 2. KZ BiH, zbog čega je Sud zaključio da dokazi optužbe ne sadrže osnovanu sumnju da je osumnjičeni na opisani način počinio krivično djelo koje mu se stavlja na teret.

Sud skreće pažnju da se izbor najpovoljnije ponude odvijao nakon rješenja Ureda za razmatranje žalbi broj: _____ od _____ godine, kojim su poništeni akti osumnjičenog o produženju roka za dostavu ponuda i izmjena tenderske dokumentacije, a u čijem obrazloženju je Fondu za povratak naloženo da izvrši otvaranje ponuda koje su dostavljene prema prvobitno propisanom roku (_____ godine) i to tako što će se prethodno obavijestiti ponuđače o datumu otvaranja blagovremeno dostavljenih ponuda. Dakle, zakonitost postupanja optuženog trebalo je ispitati nakon donošenja ovakve odluke

Ureda za žalbe kako bi se utvrdile činjenice o kojima se sporadično izjašnjavaju neki od saslušanih svjedoka, pa i sam osumnjičeni, a koje se tiču „sakrivanja“ ponude firme „_____“ d.o.o. _____ od strane izvjesne pripravnice, te na koji način je „nestala“ ponuda „_____“ d.d. _____ i kako je došlo do toga da je ostala samo jedna ponuda („_____“ d.o.o _____). Takođe, trebalo je više pažnje posvetiti izjavi svjedoka _____, koji je u dijelu svoje izjave u vezi jedne razmatrane ponude naveo da „to treba razjasniti na drugom mjestu“, da je to drugo mjesto direktor koji je „predsjedniku Komisije naložio da postupi kako je postupio“, ali to nije detaljno objasnio.

SUDIJA ZA PRETHODNO SASLUŠANJE

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ovog rješenja može se izjaviti žalba vanraspravnom vijeću ovog Suda u roku od 24 sata od prijema pismenog otpravka rješenja.

Primjer: Odluka o potvrđivanju dijela optužnice

Broj: _____
Sarajevo, _____ godine

Sud Bosne i Hercegovine, sudija _____, kao sudija za prethodno saslušanje, u krivičnom predmetu protiv osumnjičenog _____, zbog produženog krivičnog djela Zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 220. stav 1. u vezi sa stavom 2. Krivičnog zakona Bosne i Hercegovine (KZ BiH), a sve u vezi sa članom 54. KZ BiH, odlučujući o optužnici Tužilaštva BiH broj: _____ od _____ godine, na osnovu člana 228. stav 2. Zakona o krivičnom postupku Bosne i Hercegovine (ZKP BiH), dana _____ godine, donosi sljedeće:

R J E Š E N J E

I

Potvrđuju se tačke 1., 2., 3., 4., 5., 9. i 10. (podtačke 10.1. do 10.20.) optužnice Tužilaštva BiH, broj: _____ od _____ godine.

II

Odbijaju se tačke 6., 7. i 8. optužnice Tužilaštva BiH, broj: _____ od _____ godine.

O b r a z l o ž e n j e

Dana _____ godine, Sud je zaprimio na potvrđivanje optužnicu Tužilaštva BiH broj: _____ od _____ godine, kojom se osumnjičeni _____, tereti da je pod tačkama od 1. do 5. i od 9. do 10.20 optužnice počinio produženo krivično djelo Zloupotreba položaja ili ovlaštenja iz člana 220. stav 1. u vezi sa stavom 2. KZ BiH, a sve u vezi sa članom 54. KZ BiH, a pod tačkama 6., 7. i 8. optužnice pokušao izvršenje istog krivičnog djela.

U skladu sa obavezama propisanim odredbom člana 228. ZKP BiH, sudija za prethodno saslušanje je proučio svaku tačku optužnice i dokaze koje mu je dostavio tužilac, te je zaključio da u odnosu na tačke 6., 7. i 8. optužnice, nema dokaza o osnovanoj sumnji da je osumnjičeni preduzeo neku od radnji izvršenja krivičnog djela koje mu se stavlja na teret.

Krivično djelo Zloupotreba položaja ili ovlaštenja postoji kada službeno ili odgovorno lice iskorišćavanjem svog službenog položaja ili ovlašćenja, prekoračenjem granica svog službenog ovlašćenja ili nevršenjem svoje službene dužnosti pribavi sebi ili drugom kakvu korist, drugom nanese kakvu štetu ili teže povrijedi prava drugog. Dakle, radnja izvršenja je određena alternativno i prema njoj djelo se javlja u tri vida i to: a) kao iskorišćavanje službenog položaja ili ovlašćenja, b) prekoračenje granica službenog ovlašćenja i c) nevršenje službene dužnosti.

S druge strane, prema odredbi člana 26. KZ BiH pokušaj je sa umišljajem započeto, ali nedovršeno krivično djelo, za čije je postojanje potrebno da budu ostvarena tri kumulativna

elementa, koja se sastoje u tome da je: a) započeto izvršenje krivičnog djela, d) da je u pravilu izostala posljedica, i c) da kod učinioca postoji umišljaj odnosno volja da izvrši krivično djelo. Osnovni konstitutivni element pokušaja sastoji se u tome da je učinilac preduzeo radnje kojima je započeo izvršenje krivičnog djela, što bi značilo da je svojom radnjom ostvario neko od obilježja bića krivičnog djela.

Iz činjeničnog opisa tačaka 6., 7. i 8. optužnice proizilazi da je osumnjičeni _____ krajem _____ godine više puta ostvarivao telefonske kontakte sa njemu poznatim licima (po imenu _____, _____ i _____) kojima je ponudio izdavanje _____, iako je bio svjestan da osobe za koje se traži izdavanje _____, ne ispunjavaju uslove za njihovo izdavanje, te za isto zahtjevao određenu novčanu naknadu.

Iz dostavljenih dokaza može se pouzdano zaključiti da je postojao dogovor za izvršenje krivičnog djela između osumnjičenog i navedenih lica, kao i namjera osumnjičenog da preduzme neku od radnji izvršenja krivičnog djela. Međutim, sama namjera da se počini krivično djelo ne ulazi u zonu inkriminacije, a pogotovo se u krivičnopravnom smislu ne može smatrati pokušajem da se djelo učini. Takođe, dogovor za izvršenje djela sam po sebi ne bi mogao predstavljaju bitno obilježje bića krivičnog djela ukoliko to zakon izričito ne propisuje, a pogotovo ne bi mogao predstavljati radnju započinjanja izvršenja krivičnog djela (pokušaj).

Budući da u činjeničnom opisu radnji izvršenja u tačkama 6., 7. i 8. optužnice nisu uopšte navedene radnje izvršenja koje bi se mogle u krivičnopravnom smislu smatrati započinjanjem izvršenja krivičnog djela koje se osumnjičenom stavlja na teret, kao i da u dostavljenim dokazima ne postoje činjenice i okolnosti koje upućuju na započinjanje izvršenja krivičnog djela, Sud je, na osnovu člana 228. stav 2. ZKP BiH, odbio potvrđivanje tačaka 6., 7. i 8. optužnice, dok je preostale tačke optužnice, onako kako je to navedeno u dispozitivu rješenja, potvrdio.

SUDIJA ZA PRETHODNO SASLUŠANJE

POUKA O PRAVNOM LIJEKU: Protiv ovog rješenja dozvoljena je žalba Krivičnom vanpretresnom vijeću ovog Suda u roku od 24 sata po prijemu iste.

4 Izjašnjenje o krivnji

4.1 Sud

- može prihvatiti ili odbaciti
- važno da optuženi razumije – izjašnjenje
- priznanje krivnje
- razumijevanje priznanja krivnje i njegovih posljedica
- osigurati da nema prisile
- advokat
- ako odbrana nije obavezna.

4.2 Pregovaranje o krivnji nasuprot izjašnjenja

- Izvjesnost za sve strane
- Blaža kazna
- Mora se sudu dostaviti napismeno (jesu li moguća ad hoc rješenja?)
- Da li se od tužioca zahtijeva da bude prisutan tokom izjašnjenja o krivnji?

5 Sporazum o krivnji

5.1 Obaveza tužioca prilikom zaključivanja

- Pregovara o izjašnjenju sa advokatom
- Priprema nacrt pisanog sporazuma

5.2 Standard dovoljno dokaza

- Format obrazloženja
- Ključni dokazi

5.3 Vrsta i visina kazne

- Olakšavajuće okolnosti
- Sudska praksa
- Primjer identičnog slučaja
- Olakšavajuće okolnosti
- Rana faza postupka

5.4 Pozivanje na sudsku praksu po sporazumima u istim slučajevima

- Katalog prakse tužilaštva
- Sudska praksa

5.5 Ad hoc dopune sporazuma na ročištu

6 Sporazumi o saradnji

- Pisani
- Svjedok je saglasan da saraduje u istrazi, odgovara na sva pitanja istinito i svjedoči za tužilaštvo na suđenju.
- U zamjenu dobija imunitet ili sporazum o krivnji sa blažom kaznom

6.1. Procjena

- Sporazum sklapati samo sa manje krivim saučesnikom protiv više krivog optuženog
- Pripremiti debriefing/svjedočenje
- Obaviti nekoliko sesija pripreme za svjedočenje (pretpostavite da potencijalni saučesnik neće biti spreman izjašnjavati se o svom kriminalnom djelovanju na početku sesija)
- Procijenite pouzdanost (pristup informacijama), vjerodostojnost (uključujući kriminalnu prošlost), i korisnost
- Sigurnost

6.2. Prezentiranje na ročištu

- Uključite sve u direktnom ispitivanju što bi moglo oboriti obavezati svjedoka saradnika u unakrsnom (uključujući uslove dogovorene u sporazumu o saradnji i kriminalnu prošlost)
- Potkrijepite ono što govori svjedok saradnik drugim dokazima
- Pripremite se da u svom završnom izlaganju iznesete argumente zašto sudija/sudsko vijeće trebaju vjerovati svjedoku saradniku

Primjer: Sporazum o priznanju krivnje

Tužilaštvo Bosne i Hercegovine

Broj: T 20 _____
_____, __. __. _____. godine

Na osnovu člana 231. stav 1. i 3. ZKP-a BiH, Tužilac Tužilaštva – Tužiteljstva BiH _____ i optuženi _____, sin _____ i majke _____, rođene _____, rođen __. __. _____. godine u _____, po narodnosti _____, državljanin BiH, po zanimanju _____, oženjen, otac dvoje djece, lošeg imovnog stanja, nastanjen u _____ u ul. _____ br. __, neosuđivan, zastupan po braniocu _____, advokatu iz _____, a na osnovu postignute saglasnosti o uslovima za priznanje krivnje, zaključuju slijedeći:

SPORAZUM o priznanju krivnje

I

Optuženi _____ izjavljuje da priznaje krivnju za krivično djelo krijumčarenje iz člana 214. stav 1. KZ-a BiH i krivično djelo sprečavanja službenog lica u vršenju službene radnje iz člana 241a. stav 2. u vezi stava 1. KZ-a BiH, a sve u vezi sa članom 53. KZ-a BiH, a koja djela je počinio na način kako je navedeno u optužnici br. T 20 _____ od __. __. _____. godine, koja je potvrđena od strane Sudije za prethodno saslušanje Suda Bosne i Hercegovine, dana __. __. _____. godine.

II

Tužilac Tužilaštva – Tužiteljstva BiH i optuženi obzirom na navedeno u tački I. su saglasni da tužilac Tužilaštva – Tužiteljstva BiH predloži Sudu Bosne i Hercegovine da se optuženom za počinjena krivična djela iz tačke I ovog Sporazuma, na osnovu člana 46. KZ-a BiH za krivično djelo krijumčarenje iz člana 214. stav 1. KZ-a BiH izrekne novčana kazna u iznosu od 2000,00 (dvijehiljade) KM, a za krivično djelo sprečavanje službenog lica u vršenju službene radnje iz člana 241a. stav 2. u vezi stava 1. KZ-a BiH da se u smislu člana 58. i 59. KZ-a BiH optuženom izrekne uvjetna osuda, kojom će mu utvrditi kazna zatvora u trajanju od osam (8) mjeseci, i istovremeno odrediti da se ova kazna neće izvršiti ako optuženi _____ u roku od 2 (dvije) godine od dana pravosnažnosti presude ne počinu novo krivično djelo.

III

Potpisujući ovaj sporazum optuženi _____ potvrđuje da je upoznat sa sadržajem Optužnice Tužilaštva BiH br. T 20 _____ od __. __. _____. godine, da izjavu o priznanju krivice daje dobrovoljno, svjesno i sa razumijevanjem, te da zna da se odriče prava na suđenje i da ne može uložiti žalbu na sankciju na koju ga na osnovu ovog Sporazuma osudi Sud Bosne i Hercegovine, te da je upoznat da može snositi troškove krivičnog postupka, od kojih su troškovi u Tužilaštvu BiH iznosili ___ KM kao troškovi

vještačenja tjelesnih povreda za vještaka _____, kao i da je svjestan posljedica vezanih za imovinsko pravni zahtjev oštećenog u ovom predmetu.

IV

Optuženi je saglasan da mu se u smislu člana 214. stav 4. KZ-a BiH, izvrši oduzimanje predmeta izvršenja krivičnog djela, tj. Predmeti navedeni na potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta GP BiH, JGP _____, br. _____ od __.__.__. godine.

Nadalje, u smislu člana 214. stav 5. KZ-a BiH optuženi je saglasan da se izvrši oduzimanje teretnog motornog vozila marke "VW", tip "Transporter T3", zelene boje, broja šasije: _____, reg. oznake: _____ i 2 komada pogonskih ključeva navedenih na potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta JGP _____, br. _____ od __.__.__. godine, za koje vozilo je bilo evidentno da je bilo namijenjeno za počinjene krivičnog djela krijumčarenja, jer je navedeno vozilo namjenski dovezeno na mjesto izvršenja krivičnog djela tj. na obalu rijeke _____ i mjesto _____, općina _____, kako bi se na njega izvršio utovar prethodno prokrijumčarene robe sa teritorije _____, koja je i djelimično pronađena u navedenom vozilu, te je isto tako nesporno da je optuženi bio korisnik predmetnog vozila u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

Ovaj Sporazum je zaključen u Sarajevu dana __.__.__. godine u 6 (šest) istovjetnih primjeraka, od kojih Tužilac Tužilaštva – Tužiteljstva BiH, optuženi i njegov branilac zadržavaju po jedan primjerak, dok se ostali primjerci Sporazuma upućuju Sudu Bosne i Hercegovine, na dalji postupak.

OPTUŽENI

BRANILAC

TUŽILAC

7. Priprema dokaza za izvođenje na glavnom pretresu

- 7.1. Tokom čitavog krivičnog postupka tužilac treba da ima u vidu da je osnovni cilj tog postupka, u skladu sa odredbama zakonâ o krivičnom postupku, izricanje adekvatne krivične sankcije počiniocu krivičnog djela, pod uslovima propisanim krivičnim zakonima, kao i garancija nevinim licima da neće biti osuđeni.
- 7.2. Tokom istrage se prikupljaju dokazi radi potpunog i istinitog rasvjetljenja krivičnog djela, otkrivanja njegovog počinioca i svih okolnosti koje predstavljaju bitna obilježja krivičnog djela koje se istražuje, sa osnovnim ciljem da se počinitelj izvede pred sud. Dokaze tokom istrage prikupljaju tužilac i ovlašćena službena lica pod nadzorom tužioca.
- 7.3. Osnovni zadatak tužioca je da kontinuirano tokom istrage brine o zakonitosti pribavljanja dokaza ili ukoliko je predmetom zadužen nakon sprovedene istrage, da tokom analize prikupljenih dokaza eliminiše dokaze prikupljene na nezakonit način.
- 7.4. Dokazi mogu biti nezakoniti:
- 7.4.1. ukoliko su pribavljeni povredama ljudskih prava i sloboda
  - 7.4.2. ukoliko su pribavljeni protivno odredbama zakonâ o krivičnim postupcima
  - 7.4.3. zakonito pribavljeni dokazi, ako su zasnovani na nezakonitim dokazima (npr. izvršeno vještačenje supstance koja je oduzeta u nezakonitom pretresu)
- 7.5. Svaki zakonit dokaz prikupljen tokom istrage treba imati svoje određeno mjesto u skupu svih dokaza koji će se izvesti na glavnom pretresu pred sudom. Upravo to je razlog da se još tokom istrage, svaki od prikupljenih dokaza analizira i iz aspekta njegovog budućeg izvođenja tokom dokaznog postupka i to kako iz aspekta činjenice koja se dokazuje, kao i tehnike samog izvođenja.
- 7.6. Potreba pripreme dokaza tokom istrage radi izvođenja na glavnom pretresu postoji kod složenih predmeta, pri čemu složenost može postojati:
- 7.6.1. zbog same vrste krivičnog djela koje se istražuje (privredni kriminalitet, porezi, carine),
  - 7.6.2. zbog načina izvršenja krivičnog djela (krivična djela izvršena pomoću računara i mreža- cyber kriminal),
  - 7.6.3. zbog brojnosti izvršilaca ili brojnosti radnji izvršenja krivičnih djela i
  - 7.6.4. zbog prirode ili složenosti dokaza koji se trebaju izvoditi na glavnom pretresu (istrage bazirane na rezultatima provedenih posebnih istražnih radnji)
- 7.7. Dakle, tužilac još tokom istrage treba da za svaki prikupljeni dokaz zna odgovor na sljedeća pitanja:
- 7.7.1. "Šta ovim dokazom dokazujem, odnosno koju činjenicu dokazujem",
  - 7.7.2. „Koje je njegovo mjesto u redosljedju izvođenja dokaza“
i
  - 7.7.3. „Na koji način ću ovaj dokaz izvesti“
- 7.8. Odgovor na prvo pitanje će tužiocu pomoći da eliminiše nepotrebne dokaze, čije izvođenje bi odugovlačilo postupak. Odgovor na drugo pitanje

će omogućiti pričanje priče o kritičnom događaju pred sudom, odnosno iznošenje teorije slučaja. Naravno, treće pitanje se postavlja samo kod određenih dokaza koji se odnose na modernije tehnologije (digitalni dokazi), kao na primjer sadržaji aplikativnih sistema, sadržaji kompjutera, tonski ili video zapisi.

7.9. Ovakvom analizom dokaza u istrazi i tokom pripreme za suđenje postiže se konačno da je svaki dokaz jasan sam po sebi i u vezi sa ostalim dokazima, pa njihovo izvođenje na glavnom pretresu omogućava predočavanje sudu svih okolnosti izvršenog krivičnog djela na način koji sud neće dovesti u situaciju da nije u mogućnosti da razumije suštinu izvedenog dokaza. U nekom istragama pojedini dokazi moraju da se uvežu na osnovu nekih podataka koji mogu biti i opšte poznati ili čak notorne činjenice (npr. izvještaji o vremenu zalaska sunca na dan kad se desio kritični događaj, meterološki izvještaji i slično), ali je veoma korisno i ovakve podatke i činjenice iznijeti pred sud tokom izvođenja dokaza, kako bi se stekla potpuna slika izvršenog krivičnog djela i kako bi izvedeni dokaz ostavio što bolji utisak na sud.

7.10. Priprema dokaza vezanih za pretrese stana, prostorija, lica i pokretnih stvari

7.10.1. Ukoliko se kao dokazi na glavnom pretresu izvode predmeti koji su oduzeti prilikom pretresa stana, prostorija, lica i pokretnih stvari, tužilac treba da analizira zakonitost pribavljanja tih dokaza na taj način što će provjeriti da li je postojala naredba nadležnog suda za pretres u kom su predmeti oduzeti, da li je ista sadržavala opis stvari koje su predmet pretresanja, da li su pretresu prisustvovali svjedoci, kao i da li su ispunjeni svi drugi uslovi propisani odredbama zakonâ o krivičnim postupcima. Dakle, potrebno je provjeriti usaglašenost podataka u dokumentaciji koja gotovo obavezno prati pretrese i to u naredbi za pretres, zapisniku o pretresanju i potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta na osnovu naredbe za pretres.

7.10.2. Takođe, veoma je bitno da tužilac zna gdje su oduzeti predmeti pohranjeni (sudski depozit ili mjesto na kom je sud odredio da se predmet čuva), kako bi na vrijeme mogao podnijeti zahtjev da mu se predmet preda radi izvođenja pred sudom.

7.11. Priprema vezana za vještačenja

7.11.1. Vještačenje je radnja dokazivanja koja se koristi prilikom istraživanja krivičnog djela, u slučaju kada je za utvrđivanje postojanja ili ocjenu neke važne činjenice potrebno pribaviti stručno mišljenje lica koje raspolaže određenim znanjima kojim ne raspolažu nosioci istrage, kao ni sudija.

7.11.2. Predmet vještačenja mogu biti sve relevantne činjenice i okolnosti koje se u krivičnom postupku mogu i moraju ustanoviti jedino primjenom posebnog stručnog znanja, dok je objekat vještačenja materijalni predmet stvar ili biće na koji je usmjerena djelatnost vještačenja.

7.11.3. Prije izdavanja same naredbe za vještačenje potrebno je da tužilac analizirati sam predmet vještačenja iz aspekta zakonitosti njegovog pribavljanja. Nakon toga je potrebno da se tužilac informiše o tome da vještak eventualno nije osoba koja je saslušana kao svjedok ili će za to postojati potreba u daljnjem toku istrage, da nije eventualno oštećen krivičnim djelom, gdje je isti zaposlen i u kakvim je odnosima sa osumnjičenim licem ili oštećenim. Osim analiziranja okolnosti koje predstavljaju zakonske razloge za izuzeće vještaka, treba izvršiti obavezne provjere da vještak eventualno nije osuđivan zbog krivičnog djela davanja lažnog iskaza ili nekog drugog krivičnih djela koje bi moglo izazvati sumnju u njegovu nepristrasnost. Tužilac treba da cijeni i ostale kvalitete tog lica kao što je stepen i vrsta njegovog obrazovanja, radno iskustvo, dosadašnje iskustvo u vještačenjima i njegovu vještinu odbrane nalaza i mišljenja na sudu.

7.12. Prilikom izdavanja naredbe za vještačenje određenom licu ili ustanovi, odnosno državnom organu zahtjev tužioca u pogledu mišljenja o činjenicama koje se vještače treba biti jasan i određen iz aspekta pitanja na koja vještak svojim mišljenjem treba da odgovori. Tužilac treba kontinuirano da saraduje sa samim vještakom na taj način što će mu ukazati na zakonsku nužnost njegovog saslušanja na glavnom pretresu u svojstvu posebne vrste svjedoka. Po izvršenom vještačenju, nakon sačinjavanja vještakovog izvještaja tužilac treba još u fazi istrage da ovaj izvještaj detaljno analizira, dovodeći ga u vezu sa ostalim prikupljenim dokazima. Ukoliko postoji izvjesna kontradiktornost između prikupljenih dokaza potrebno je vještaku iste predočiti još tokom istrage, kako bi eventualno korigovao svoj nalaz i mišljenje. Tokom analize datog nalaza i mišljenja tužilac može da pretpostavi potencijalna pitanja odbrane, odnosno da već u fazi istrage pri izdavanju naredbe za vještačenje i po sačinjavanju nalaza i mišljenja pripremi vještaka za njegovo saslušanje. Veoma je korisna praksa da nakon dostavljanja nalaza i mišljenja od strane vještaka tužilac i vještak zajednički kroz analizu njegovog izvještaja koncipiraju pitanja koja će tužilac vještaku postavljati tokom direktnog ispitivanja, koje će mu predmete ili dokumente predočavati, kao i da izvrše određenu pripremu predpostavljenog unakrsnog ispitivanja od strane odbrane. Priprema dokaza koji su bili predmet vještačenja

7.12.1. Još tokom istrage kad se pred tužiocem pojave predmeti, odnosno dokazi koji su bili ili će biti predmet vještačenja tužilac, kao što je već navedeno, treba da analizira zakonitost tog dokaza, ali i da razmišlja o vezanim dokazima koji po potrebi trebaju da upotpune sliku mjesta pronalaska dokaza, stanja u kom se isti nalazio u vrijeme privremenog oduzimanja, kako bi se tokom izvođenja na glavnom pretresu sudu objasnila bitne okolnosti vezane za te predmete.

7.12.2. Primjer: Poslovna dokumentacija preduzeća koja je po naredbi suda oduzeta iz podrumskih prostorija koje su

ranije bile poplavljene je djelimično oštećena, pa je u jednom dijelu ista bila neupotrebljiva za vještačenje. Tokom istrage, tužilac će sam ili putem ovlaštenih službenih lica uzeti izjavu od lica koje ima saznanja o specifičnim okolnostima koje se tiču predmeta koji će se vještačiti.

7.12.3. Primjer: Od osumnjičenog D.R. je oduzeta veća količina smeđeg praha koji asocira na heroin upakovanog u dvadeset pakovanja, od kojih su dva bila natopljena vodom. Vještačenjem je u osamnaest pakovanja utvrđeno prisustvo heroina odnosno diacetilmorfina, a u samo dva pakovanja prisustvo morfina. Vještak je objasnio da je usljed djelovanja vlage u dva pakovanja došlo do razradnje diacetilmorfina u morfin. Kako je pomenuta opojna droga oduzeta nakon izvršenog pretresa, pri čemu su dva pakovanja pronađena u WC šolji, jer je osumnjičeni pokušao na taj način da je uništi, na ove okolnosti je saslušano ovlašteno službeno lice, koje je i pronašlo sporna dva pakovanja, kao bi se sudu razjasnilo postojanje razlike u sastavu pojedinih pakovanja.

7.13. Priprema svjedoka

7.13.1. Svjedoci se tokom istrage saslušavaju, ako postoji vjerovatnoća da posjeduju neke informacije koje mogu biti korisne za krivični postupak koji se vodi. Tužilac i ovlaštena službena lica već tokom istrage, preduzimajući radnju saslušanja svjedoka trebaju imati u vidu činjenicu da će se to lice kasnije pojaviti na sudu i morati neposredno iznijeti svoj iskaz pred sudijom ili sudskim vijećem. Na ovaj aspekt treba obratiti pažnju tokom saslušanja svjedoka u istrazi, kako bi svjedoci već pri prvom saslušanju bili svjesni činjenice da će svoj iskaz vjerovatno morati da ponovo iznesu pred sudom, pa je potrebno da ih sa tom činjenicom upozna tužilac, odnosno ovlaštena službena lica. Tokom saslušanja svjedoka u istrazi treba imati u vidu i druge dokaze koji su već pribavljeni tokom istrage, pa ukoliko postoji neka protivrječnost između datog iskaza svjedoka i tog drugog dokaza, na tu razliku treba ukazati svjedoku i tražiti da objasni svoje navode u vezi sa drugim kontradiktornim dokazom. Dakle, već prilikom saslušanja svjedoka u istrazi tačno treba odrediti njegovo mjesto i važnost kao dokaza na glavnom pretresu, a u vezi sa svim ostalim dokazima koji će se izvoditi.

7.13.2. U složenim predmetima veoma je korisno da tužilac za svakog svjedoka napravi zasebnu fasciklu u kojoj će se nalaziti sve dokumenti vezani za određenog svjedoka (ranije izjave, kopije dokazne građe, podaci vezani za njegov kredibilitet i slično). Za svakog svjedoka treba

pripremiti direktna pitanja koja će mu biti postavljena na suđenju.

- 7.14. Priprema dokaza pribavljenih provođenjem posebnih istražnih radnji
- 7.14.1. Tokom provođenja posebne istražne radnje tajni nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija, koja se u praksi najčešće i primjenjuje, u skladu sa naredbama suda se kontinuirano snimaju razgovori većeg broja osumnjičenih i drugih lica, za koja postoji sumnja da prenose informacije u vezi sa krivičnim djelom ili osumnjičeni koristi njihovo sredstvo komunikacije. Tehnički posmatrano, ovlaštena službena lica koja su uključena u provođenje ove radnje, tokom čitavog perioda na koji glase naredbe suda, prate telefonske komunikacije koje lica prema kojim su određene posebne istražne radnje obavljaju, od kojih su neke bitne za dokazivanje krivičnog djela zbog kog se istraga i vodi, dok su brojne komunikacije u tom smislu irelevantne.
- 7.14.2. U skladu sa kadrovskim i tehničkim mogućnostima policijskih agencija pokazala se kao veoma dobra praksa, da se još tokom istrage iz materijala koji se snima tokom provođenja ove posebne istražne radnje odmah izdvajaju razgovori i SMS poruke bitne za dokazivanje krivičnog djela. Ovakav pristup je moguć i kod provođenja posebne istražne radnje tajnog praćenja i tehničkog snimanja lica, transportnih sredstava i predmeta koji su u vezi sa njima, u smislu izdvajanja bitnih video zapisa. O bitnim razgovorima, SMS porukama i video zapisima je potrebno da se odmah obavještava predmetni tužilac, kako bi imao saznanja o novim detaljima bitnim za istragu, a po mogućnosti ovlaštena službena lica odmah sačinjavaju transkript razgovora, SMS poruke, odnosno ovlaštena službena lica koja vrše tajno praćenje sačinjavaju službene izvještaje o svojim zapažanjima pri snimanju izdvojenih video zapisa. Razlog za ovakvo postupanje leži u činjenici da se posebne istražne radnje provode u periodu od nekoliko mjeseci i to u odnosu na veći broj lica, tako da se radi o obimnom materijalu, jer se tokom provođenja posebne istražne radnje tajni nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija automatski snimaju sve komunikacije, dok se provođenjem posebne istražne radnje tajnog praćenja i tehničkog snimanja lica, transportnih sredstava i predmeta koji su u vezi sa njima, lica prate i snimaju čitav period označen u naredbi suda. Samo jedan dio nastalog materijala će se koristiti kao dokaz za izvršenje krivičnog djela, dok je ostali u tom smislu bezvrijedan i njegovo izvođenje na glavnom pretresu bi nepotrebno dovelo do odugovlačenja postupka. Osim toga, u ovakvim

složenim predmetima koji se baziraju na rezultatima primjene posebnih istražnih radnji, uz pripremu navedenih dokaza na opisan način ubrzava se sam tok istrage, analiza izdvojenih bitnih razgovora u cilju utvrđivanja identiteta sagovornika koji su ili saizvršio ili potencijalni svjedoci izvršenja krivičnog djela. Dakle, tokom provođenja posebnih istražnih radnji, se može kontinuirano vršiti izdvajanje relevantnog materijala (tonskih zapisa, video zapisa, službenih izvještaja ovlaštenih službenih lica koji provode posebnu istražnu radnju tajnog praćenja i snimanja osoba) kako bi se izbjegla naknadna dugotrajna analiza prikupljenog materijala, te kako bi se već u ranoj fazi ovakvi dokazi faktički pripremili za izvođenje na glavnom pretresu.

- 7.14.3. Ovlaštena službena lica se trebaju postarati o tome da obavijeste tužioca o bilo kojem dokazu koje oslobađa krivice za koji se sazna tokom primjene posebnih istražnih mjera.
- 7.14.4. Tokom obrade dokaza prikupljenih provođenjem posebnih istražnih radnji, još u fazi istrage se treba izvršiti provjera svakog pojedinog dokaza, tačnije svakog snimljenog razgovora, svake SMS poruke ili video zapisa iz aspekta „pokrivenosti“ sudskom naredbom, odnosno iz aspekta zakonitosti. Ovakav zahtjev proizilazi iz prakse sa suđenja, tokom kojih odbrana paušalno prigovara zakonitosti pribavljanja pojedinih dokaza koji se odnose na njihove branjenike. Još tokom istrage tužilac mora da raspolaže podatkom, za svaki od ovako pribavljenih dokaza, kojom naredbom suda je određeno provođenje posebne istražne radnje, kako bi tokom izvođenja ovih dokaza na glavnom pretresu mogao odgovoriti na sve prigovore odbrane. Ove podatke tužilac ima u izvještaju koji je dužan sudiji dostaviti po prestanku primjene posebnih istražnih radnji, dok se materijal dobijen primjenom istih koristi za istragu i konačno u jednom dijelu kao dokaz na suđenju.

8. Čitanje optužnice i uvodna izlaganja

8.1. Značaj uvodnog izlaganja

- 8.1.1. Prilika da se iznese argumentacija i ostavi prvi dojam koji će utjecati na ishod suđenja
- 8.1.2. Omogućava tužiocu da objasni svoju teoriju predmeta i to zbog čega su postupci optuženog kriminalni, te kojim će dokazima dokazati njegovu krivnju.

8.2. Priprema

- 8.2.1. Plan napraviti prije suđenja, još u fazi istrage
- 8.2.2. Uredno bilježiti ideje tokom istrage
- 8.2.3. Prethodno uvodno izlaganje iznesite kolegama ili prijateljima – tražite njihovu povratnu informaciju
- 8.2.4. Zapisati i napraviti skicu

8.3. Struktura

- 8.3.1. Počnite sa efektnim uvodom
  - Kao što je: Ovo je predmet koji se tiče javne korupcije – čovjek koji je prodao svoj ured najvišem ponuđaču i iznevjerio povjerenje javnosti.....
  - Napravite plan izlaganja predmeta
  - Opišite optužbe
  - Opišite tipove i kategorije dokaza
  - Budite uvjerljivi bez prepirke
  - Ponavljanje je ključno – 3 puta

8.4. Efektni uvod

- 8.4.1. Detaljnije iznesite činjenice
- 8.4.2. Objasnite kako ćete dokazati svoje argumente

8.5. Ispričajte priču koja se tiče predmeta

- 8.5.1. Svjedok po svjedok - Ne
- 8.5.2. Umjesto toga, pletite činjenice na jasan način kako bi nametnuli jedino logično rješenje – presuda o krivnji

8.6. Iznošenje uvodnog izlaganja

- 8.6.1. Suočite se sa slabostima ili problemima svjedoka – ovo pokazuje kontrolu nad tim kako su izneseni i pojačava vjerodostojnost u pogledu činjenica
- 8.6.2. Nemojte samo navoditi činjenice – koristite prijelaze – znakove na putu
- 8.6.3. Budite formalni, ali koristite konverzacijski ton
- 8.6.4. Izbjegavajte monotoni glas
- 8.6.5. Mijenjajte intonaciju, jačinu glasa, te brzinu kako bi zadržali interes publike; strateške pauze
- 8.6.6. Izbjegavajte čitanje; održavajte kontakt očima
- 8.6.7. Najbolje prakse
- 8.6.8. Datumi, vremena, adrese, itd.

8.7. Spremno prihvatite teret dokazivanja

- 8.7.1. Budite konzervativni; nemojte pretjerivati u iznošenju argumentacije... Obećajte manje, a onda pružite više na suđenju
- 8.7.2. Nikad ne uključujte lično mišljenje u uvodno izlaganje, ali budite ubjedljivi i nametnite svoje argumente

8.7.3. Anticipirajte odbranu i pokažite kako će ih dokazi oboriti

8.8. Zaključak uvodnog izlaganja

8.8.1. Zaokružite sa: “Na kraju suđenja, na osnovu ovih dokaza, mi ćemo vam se ponovo obratiti i uz dužno poštovanje tražiti da utvrdite da je jedina moguća presuda u skladu s dokazima da je optuženi kriv.”

8.9. Uvodno izlaganje odbrane

8.9.1. Pažljivo slušajte i pravite bilješke – možete saznati na čemu će se temeljiti odbrana i koje će slabosti vaše argumentacije odbrana naglasiti - tako prema tome možete pripremiti svoje svjedoke i izvođenje dokaza.

8.9.2. Možete se pozvati na ono što je rečeno u uvodnom izlaganju odbrane u svom završnom izlaganju

8.10. Završne misli

9. Izvođenje dokaza

9.1. Kako se u skladu sa odredbama zakonâ o krivičnim postupcima na glavnom pretresu prvo izvode dokazi optužbe, ako sud u interesu pravde ne odredi drugačije, tužilac još tokom istrage treba da razmišlja o redosljedu izvođenja dokaza na glavnom pretresu. Naravno, procesnim zakonima nije propisano kojim redosljedom će tužilac izvoditi svoje dokaze. Apsolutno je neprihvatljiva praksa da se dokazi izvode po vrstama, kao na primjer da se saslušaju svi svjedoci, pa svi zapisnici ili neka druga pismena, a nakon toga predmeti oduzeti tokom pretresa. Od složenosti predmeta (brojnost optuženih lica, brojnost krivičnih djela) i brojnosti dokaza će zavisiti i redosljed njihovog izvođenja. Zbog činjenice da se pred sudom mora oslikati događaj u kom je optuženo lice preduzelo radnje koje predstavljaju obilježja krivičnog djela, jedan od najboljih načina izvođenja dokaza je hronološki, kako bi se sudu na najslikovitiji način opisao kritični događaj i iznijela tužilačka teorija slučaja. U cilju uspostavljanja hronologije događaja i lakšeg sagledavanja izvedenog dokaza od strane suda, zavisno od svakog konkretnog slučaja je najbolja tehnika kombinovanja raznih vrsta dokaza. Tužilac može prvo da sasluša svjedoka, tokom saslušanja mu može predočiti predmet ili dokument, a nakon njegovog saslušanja predočeni predmet ili dokument izvesti kao dokaz. Ukoliko se tokom glavnog pretresa saslušava vještak veoma je efektno da se tokom direktnog ispitivanja vještaku predočava objekat vještačenja (npr. supstanca, predmet odnosno sredstvo kojim je krivično djelo izvršeno, dokument na kom se nalazi sporni rukopis i slično).

9.2. U određivanju redosljeda izlaganja, razmotrite sljedeće:

9.2.1. Početak i kraj sa jakim svjedocima/dokazima;

9.2.2. Pratite slabog svjedoka dokazima koji potkrepljuju njegovo/njeno svjedočenje.

10. Materijalni dokazi, posebni svjedoci i direktno ispitivanje

10.1. Materijalni dokazi

10.1.1. Izvođenje materijalnih dokaza

- Razni predmeti, koji su dokazi u krivičnom postupku, se izvode fizičkim iznošenjem pred sud. Tokom izvođenja materijalnih dokaza na glavnom pretresu tužilac će sigurno kao prateći dokaz izvesti i sudsku naredbu za pretresu i zapisnik o pretresu, jer su to nesporno dokumenti koji ukazuju na zakonitost pribavljanja dokaza, odnosno predmeta oduzetih u tom pretresu i na osnovu konkretne naredbe suda. Pomenuti dokumenti sadrže podatke koji su navedeni u zakonima o krivičnim postupcima, ali nekada samo izvršenje pretresa mogu da prate neke specifične okolnosti koje se ne navode u samom zapisniku o pretresu, a koje su prilikom izvođenja dokaza na sudu veoma bitne, jer mogu da ukazuju na upornost izvršioca pri izvršenju krivičnog djela ili druge okolnosti. Tužilac, još tokom istrage može razmišljati o izvođenju dokaza pomoću kojih će se sudu ukazati na te specifične okolnosti, predlaganjem saslušanja u svojstvu svjedoka ovlaštenih službenih lica na okolnosti koje su prethodile samom pretresu, koje su se dešavale tokom pretresa ili su uslijedile nakon istog.
- Nekada je veoma korisno i efektno upoznati i sud sa procesom koji je prethodio samom pribavljanju dokaza i to ne samo u smislu strogo formalnog dijela postupaka, već i operativnog rada koji mu je prethodio (npr. uslovi pod kojim je izvršen uviđaj ili oduzimanje predmeta).
- Primjer: Po naredbi suda je izvršen pretres u kući M.K. zbog sumnje da se u istoj nalazi veća količina opojne droge heroin. Pretres je izvršen po naredbi suda, o samom pretresu je sačinjen zapisnik u kom je konstatovano mjesto gdje je pronađena opojna droga. U razgovoru sa ovlaštenim službenim licima tužilac je došao do saznanja da su pretresu prethodile okolnosti koje bi bile bitne za potpuno rasvjetljenje ličnosti počinioca i nekih okolnosti krivičnog djela, kao što je činjenica da su se u dvorištu kuće u kojoj se trebao vršiti pretres nalazila puštena tri opasna psa. Ovlaštena službena lica koja su opservirala kuću prije samog pristupanja pretresu su uočili dolazak osumnjičenih i njihov ulazak u kuću. Pokušaj da pristupe pretresu je bio onemogućen zbog prisustva pasa, koji su osumnjičenim i služili radi obezbjeđenja prostora i upozoravanja na prisustvo drugih lica. Nakon što su osumnjičeni čuli režanje i lavež pasa, iskočili su kroz prozor kuće i da li se u bijeg. Saslušanje ovlaštenih službenih lica na navedene okolnosti može tokom izvođenja dokaza na glavnom pretresu da upotpuni sliku izvedenih dokaza naredbe za pretres, zapisnika o pretresu i potvrde o oduzimanju predmeta, jer će se iznošenjem pred sud i ovih okolnosti koje se ne navode u pomenutoj dokumentaciji upotpuniti slika ličnosti samih izvršilaca, način na koji su obezbjeđivali opojnu drogu i njihov pokušaj da izbjegnu lišenje slobode. Tužilac može tvrditi da sve te okolnosti zajedno dokazuju svijest optuženog o vlastitoj krivnji.

10.1.2. Izvođenje dokaza prikupljenih provođenjem posebnih istražnih radnji

- Kompletan materijal prikupljen provođenjem posebnih istražnih radnji je originalni dokaz i on se kao takav i predaje sudu. Izdvojeni materijal sa tonskim zapisima bitnih razgovora, SMS poruka i video zapisa koji se konkretno izvodi audio i video prezentacijom kao dokaz na glavnom pretresu faktički nastaje

kopiranjem originalnog materijala, ali svaka sumnja odbrane ili suda u njegovu vjerodostojnost se može provjeriti na originalnom integralnom materijalu, obzirom da svaki snimljeni razgovor ili SMS poruka ima oznaku koju automatski dobija prilikom samog snimanja i to IID broj, kao i niz drugih elektronskih podataka kao što su datum, sat, minute i sekunde kad je razgovor započet i završen, pretplatničke brojeve učesnika komunikacije ili IMEI broj telefonskog aparata koji je korišten za komunikaciju. Do potrebe sačinjavanja transkripata razgovora, koji suštinski predstavljaju „prevođenje“ zvučnog zapisa u pismenu formu (sa mogućim odstupanjima u sadržaju), iako takav način obaveznog „prevođenja“ dokaza nije propisan procesnim zakonima doveli su zahtjevi sudova. Ipak mora se konstatovati da transkripti imaju korisnu praktičnu primjenu, jer olakšavaju preslušavanje tonskih zapisa i sudu omogućavaju lakšu analizu ovih dokaza prilikom njegove ocjene.

- Na glavnom pretresu je ponekad potrebno izvesti kao dokaz i izvještaj tužioca o provedenim istražnim radnjama, jer je suština tog izvještaja davanje sudu dovoljno podataka na osnovu kojih može da cijeni da li je tokom provođenja posebnih istražnih radnji postupljeno u skladu sa izdatim naredbama.
- Jedan od težih zadataka u istragama koje se baziraju na primjeni posebne istražne radnje tajni nadzor i tehničko snimanje telekomunikacija je analiza tonskih zapisa, koji su suštinski dokaz o zajedničkom izvršenju krivičnog djela od strane više lica ili grupe za organizovani kriminal. Nakon izvođenja tonskih zapisa, često je potrebno da tužilac iste analizira ukoliko je uočio da se komunikacija između osumnjičenih odvija korištenjem šatrovačkog govora koji se gradi izvrtnjem slogova ili slenga, odnosno specifičnog govora jedne društvene grupe koji se zasniva na stvaranju novih riječi, za već poznate riječi ili na tvorenju novih riječi koje izražavaju neku specifičnost te društvene grupe ili njenih aktivnosti. Nakon izvršene analize, ovi razgovori odnosno riječi se dovode u vezu sa drugim dokazima prikupljenim tokom istrage, na osnovu čega se omogućava sudu da izvrši pravilnu ocjenu dokaza prikupljenih provođenjem posebnih istražnih radnji
- Primjer izvršene analize:
„tamjan“ odnosno marihuana, „završiti ili šišvir“ odnosno prodati opojnu drogu „mugras ili magra“ odnosno gram, „oš ćimo zašivr deset magra“ hošeš li moći pripremiti deset grama marihuane, „prebacivaću ljude na tebe“ odnosno ti još nisi sve prodao pa ću kupce-ovisnike upućivati na tebe, „guva i metar“ odnosno vaga, „stojanka“ odnosno sto KM „lija-fo“ odnosno folija za pakovanje

10.1.3. Stvarni nasuprot demonstrativnih dokaza

Demonstrativni dokazi pojednostavljaju kompleksno svjedočenje – kutija sa bankovnom evidencijom sama ne znači ništa, ali kad se sumira u vidu dijagrama koji pokazuje datume kad je novac polagan i skidan sa računa, oni mogu dokazati slučaj.

10.2. Posebni svjedoci

10.2.1. Saslušanje vještaka

- Veoma je korisna praksa da nakon dostavljanja nalaza i mišljenja od strane vještaka tužilac i vještak zajednički kroz analizu njegovog izvještaja koncipiraju pitanja koja će tužilac vještaku postavljati tokom direktnog ispitivanja, koje će mu predmete ili dokumente predočavati, kao i da izvrše određenu pripremu predpostavljenog unakrsnog ispitivanja od strane odbrane. Sudski vještak mora

biti u stanju objasniti ono što kaže tako da bude razumljivo kako strankama u postupku, tako i sudu.

- Svjedoka vještaka treba predstaviti i povezati sa predmetom suđenja. Pitanja se mogu koncipirati sljedećim redoslijedom:
  - koje je struke i nivoa obrazovanja vještak
  - da li je i ranije vršio vještačenja u krivičnoj oblasti
  - šta mu je bilo naloženo naredbom za vještačenje
  - koji materijal (dokumenti, supstance, tragovi) je imao na raspolaganju
  - koje metode je koristio prilikom svog rada
  - pitanjima provesti vještaka kroz bitne dijelove njegovog nalaza
  - tražiti od vještaka da iznese svoje mišljenje

10.2.2. Ovlaštena službena lica kao svjedoci

- Tokom suđenja se često dešavaju situacije da svjedoci tužilaštava, koji su svoje iskaze dali tokom istrage pred ovlaštenim službenim licima, na glavnim pretresima svoje iskaze mijenjaju dijelimično ili u potpunosti, a neki čak navode da su tokom saslušanja povređena njihova ljudska prava i to primjenom sile ili iznuđivanjem iskaza. U tom slučaju, tužilac će pozvati i saslušati u svojstvu svjedoka ovlaštena službena lica koja su spornog svjedoka saslušavali i to na okolnosti njegovog saslušanja. I u nekim drugim situacijama sa ukazuje potreba za saslušanjem ovlaštenih službenih lica u svojstvu svjedoka na glavnim pretresima, iako su tokom preduzimanja određenih radnji sačinjavali zapisnike, potvrde o privremenom oduzimanju predmeta ili drugu dokumentaciju.
- Obzirom da se veoma često dešava da do potrebe saslušanja ovlaštenih službenih lica dolazi nakon većeg protoka vremena od trenutka njihovog postupanja u određenom predmetu, a i u svim drugim slučajevima, potrebno je da se ovlaštena službena lica od strane tužioca pripreme za saslušanje na sudu. Najbolja je praksa da tužilac ova ovlaštena službena lica pozove i predoči im na koje okolnosti će biti saslušani na sudu. Poželjno je da se ovlaštena službena lica upoznaju sa redoslijedom radnji na glavnom pretresu, naročito ako ranije nisu bili pozivani kao svjedoci. Ukoliko se u istom krivičnom predmetu treba saslušati u svojstvu svjedoka više ovlaštenih službenih lica, najefikasnije je da se njihova priprema vrši prvo ponaosob, a nakon toga zajednički, kako bi se izbjegle i najmanje kontradiktornosti u njihovim iskazima koje mogu biti rezultat različitog zapažanja i sjećanja, što bi ugrozilo vjerodostojnost i snagu takvih dokaza.
- Tužilac će tokom pripreme zatražiti od ovlaštenih službenih lica da ispričaju sve ono čega se sjećaju o predmetu svjedočenja, a nakon toga im tužilac može predočiti zapisnik o saslušanju svjedoka, zapisnik, potvrdu ili neki drugi dokument vezan za predmet povodom kog će biti pozvani na sud. Nakon toga, tužilac im predočava pitanja koja će im postavljati tokom direktnog ispitivanja, kao i pretpostavljena pitanja odbrane na bazi prigovora i stavova odbrane u ranijem toku glavnog pretresa. Tokom analize pretpostavljenog direktnog i unakrsnog ispitivanja i tužilac može da dođe do novih korisnih saznanja, koja će mu pomoći u pripremi suđenja. Ukoliko, tokom glavnog pretresa sud odluči da u svojstvu svjedoka sasluša ovlašteno službeno lice, potrebno je da se izvrši ista priprema za saslušanje od strane tužioca.

10.3. Direktno ispitivanje

- Ukoliko dođe do većeg proteka vremena od saslušanja svjedoka u istrazi, do njegovog pozivanja na sud (što je najčešći slučaj u našoj praksi) potrebno je da tužilac svjedoka pozove i pripremi za saslušanje na glavnom pretresu.
- Tom prilikom će mu prvo objasniti redosljed radnji na glavnom pretresu, ulogu stranaka u postupku i raspored istih u sudnici. Svjedoka treba saopštiti da se u sudnici treba ponašati sa poštovanjem prema sudu, kao i da se mora pristojno obraćati strankama u postupku. Nakon toga će tužilac zamoliti svjedoka da iznese svoja sjećanja, naročito u pomenutom slučaju velikog proteka vremena od njegovog saslušanja u istrazi. Potrebno je ranije pripremiti pitanja za direktno ispitivanje. Pitanja trebaju biti kratka. Svjedoka treba upoznati sa pitanjima koja će mu biti postavljena tokom direktnog ispitivanja i čuti njegove odgovore. Potrebno mu je predočiti i predmete, ako će mu isti biti predočavani tokom pretresa. Pri razgovoru sa svjedokom bitno mu je naglasiti da je potrebno da govori istinu, kao i da mu tužilac uvijek može osvježiti sjećanje (predočavanjem ranije date izjave). Svjedoku treba predočiti i pretpostavljena unakrsna pitanja ili tražiti od njega da ih pretpostavi (ukoliko je na primjer blizak sa optuženim), koja se očekuju od strane odbrane, kako bi se umanjila uobičajena nelagoda koju kod svjedoka izaziva unakrsno ispitivanje. Tokom pripreme svjedoka potrebno je svjedoku omogućiti da se opusti, pri čemu treba sačuvati profesionalan odnos.
- Tokom direktnog ispitivanja svjedoka tužilac ima mogućnost da drži pod kontrolom svoj predmet. I tokom direktnog ispitivanja tužilac mora imati na umu svoju teoriju slučaja (iznesenu u uvodnom izlaganju, a koja će konačno biti predstavljena u završnoj riječi). Pitanja je potrebno koncipirati na takav način da na iste svjedok daje kratke odgovore.
- Redosljed direktnih pitanja trebao bi biti sljedeći:
  - prva se pitanja trebaju odnositi na osnovne informacije o svjedoku,
  - sljedećim pitanjima se svjedok treba dovesti u vezu sa kritičnim događajem (postavljanje scene)
  - daljnja pitanja je najefektnije postavljati u hronologiji kritičnog događaja
  - pitanja trebaju biti kratka
  - pitanja započinjati (ukoliko je moguće) sa riječima ko, šta, kada, gdje, zašto i kako
  - po potrebi naglasiti neke detalje svjedokovog iskaza
- Za uspješno direktno ispitivanje treba koristiti sljedeće tehnike:
  - pažljivo slušajte odgovore svjedoka
  - bitan detalj odgovora ponovite u sljedećem pitanju kako bi ga što više naglasili
  - svjedoka tužilac treba da vodi kroz iskaz, ne smijete dozvoliti monolog svjedoka
  - prilikom saslušanja svjedoka koristite fotografije, skice, predmete i druge dokaze
  - ukoliko postoje neke slabosti svjedoka, nemojte ih sakrivati jer će biti iskorištene u unakrsnom ispitivanju
  - razotkrijte slabosti, uključujući pitanja vjerodostojnosti (npr. sporazum o saradnji) – to će učinkovito umanjiti efekat unakrsnog ispitivanja.

11. Unakrsno ispitivanje

- 11.1. Unakrsno ispitivanje (eng. cross examination) je ispitivanje svjedoka odnosno vještaka od suprotne stranke odnosno branioca tj. one stranke koja ih nije predložila kao svoj dokaz.
- 11.2. Ograničavanje pitanja/odgovora prilikom unakrsnog ispitivanja – Pitanja/odgovori prilikom unakrsnog ispitivanja vezani su i ograničeni pitanjima/odgovorima iz direktnog ispitivanja.
- 11.3. Tehnike unakrsnog ispitivanja - Suštinu tehnike unakrsnog ispitivanja predstavlja priča optužbe odnosno odbrane koju svjedok potvrđuje ili negira, zavisno od postavljenog cilja ispitivača. Takozvana diskreditacija svjedoka je najuspješnija tehnika unakrsnog ispitivanja što zahtjeva posebnu pripremu, prikupljanje i detaljnu analizu svih podataka vezanih za ličnost svjedoka, kao npr. porodične, poslovne i prijateljske veze, ranija osuđivanost, predrasude, motivisanost, sklonost, snalaženje u vremenu i prostoru, mogućnost opažanja itd.
- 11.4. Faze unakrsnog ispitivanja – 1 faza - Svjedok se najprije kroz pitanja omekšava, a ispitivač se približava svjedoku i stiče njegovo povjerenje u odnosu na ono što je izjavio tokom direktnog ispitivanja odnosno istrage,
- 11.5. 2 faza - potpuno vezivanje svjedoka za ranije iskaze i onemogućavanje povlačenja odnosno odstupanja od ranije izjave,
- 11.6. 3 faza - diskreditacija u kojoj se svjedoku predoči novi dokaz koji ranije iskaze svjedoka potpuno eliminiše
- 11.7. Mogućnost pripreme za unakrsno ispitivanje - Osnovni preduslov svakog dobrog ispitivanja, a posebno unakrsnog ispitivanja je detaljna prethodna priprema koja je mnogo složenija nego kod direktnog ispitivanja. U toku priprema mora se analizirati svaki iskaz, protivrječnost, poređenje sa nespornim materijalnim dokazima, skicom i fotodokumentacijom lica mjesta, različita zapažanja istog svjedoka koja su u jednom trenutku precizna do perfekcije, a odmah potom neobjašnjivo uopštena ili nedorečena.
- 11.8. Pravila za ispitivanje svjedoka - Pitanja su kratka, jasna i sugestivna, a postavljaju se po unaprijed pripremljenom rasporedu kako bi dovela do očekivanih, željenih odgovora. Pitanja se obično grupišu u nekoliko oblasti radi efektivnijeg eliminisanja pravno relevantnih činjenica. Dakle, pitanja su u formi tzv. izjavne potvrдне rečenice: "izjavili ste, tvrdite".

12. Dodatni dokazi

- 12.1. Kada se ulažu? - Dodatni dokazi se ulažu nakon provedenih dokaza Tužilaštva i odbrane ukoliko ih stranke i branilac imaju, a ako nemaju dokazni postupak se oglašava završenim.
- 12.2. Dopustivost dodatnih dokaza – O dopustivosti dodatnih dokaza odlučuje Sud, u zavisnosti od razloga zbog kojeg isti nisu predloženi ranije, iz kojih razloga se nije ranije znalo za njih i slično.
- 12.3. Značaj dodatnih dokaza – Značaj dodatnih dokaza može biti jako velik, obzirom da se može desiti da tužilac u toku istrage ne uspije da prikupi sve potrebne dokaze, već tek u toku krivičnog postupka, odnosno glavnog pretresa sazna određene činjenice ili prikupi dokaze.

12.4. Razmatranje dodatnih dokaza – Dodatni dokazi se razmatraju zajedno sa ostalim dokazima.

13. Završne riječi

13.1. Završna riječ:

- nakon završetka dokaznog postupka tužilac, oštećena strana, advokat i optuženi iznose svoje završne riječi
- razlika u odnosu na uvodna izlaganja: uvodno izlaganje je prikaz dokaza koji će se predočiti na suđenju, a završna riječ je prikaz pojedinačnih dokaza u odnosu na optužbe, u završnim riječima tužilac ukazuje sudiji kako dokazi dokazuju slučaj, zašto se neki dokazi trebaju uvažiti, drugi ne, te zašto sudija treba izvesti zaključak iz dokaza da je optuženi kriv.
- cilj – obezbediti sudiji uvjerljive razloge da podrži određeno uvjerenje

13.2. Način postupanja prilikom pripreme i iznošenja završnih riječi:

- pripremiti se kao za suđenje
- praviti bilješke tokom svjedočenja
- napraviti sumarni pregled dokaza
- tokom suđenja planirati strukturu i strategiju
- izabrati bitne dokaze i najbolje analize
- završnu riječ izložiti u okviru teorije slučaja
- ponovo izložiti teoriju objašnjavajući na jednostavan način o čemu se radi
- navesti ključno pitanje
- navesti kritične činjenice
- pregledati i analizirati dokaze

13.3. Šta ne možemo činiti?

- teret dokazivanja ne možemo prebaciti na optuženog
- ne možemo se pozivati na činjenice koje nisu među navedenim dokazima
- ne možemo navoditi vlastitu vjerodostojnost kao razlog za kažnjavanje, tj. ne možemo tvrditi kako optužujemo ljude koji su uistinu krivi
- ne možemo jamčiti za vjerodostojnost svog svjedoka

14. Presuda

14.1. Metodologija izrade (ključni navodi stranaka i odbrane, relevantno pravo, standardi o ljudskim pravima, nesporne činjenice, dokazi o odlučnim činjenicama, prigovori stranaka i odluke o prigovorima, oblik vinosti, vrsta i visina kazne, oklnosti koje su od značaja za odmjeravanje kazne, imovinskopravni zahtjev, obeštećenje oštećenog, odluka o troškovima)

14.2. Dokazi o bitnim obilježjima djela (način obrazlaganja)

14.3. Odluke o prigovorima (razlozi o odbijanju ili prihvatanju)

14.4. Obrazloženje kazne (zakonom predviđeni raspon, obrazloženje vrste i visine, pozivanje na sudsku praksu, stepen opasnosti, tendencije vrste kriminala, zahtjevi pooštavanja, i sl.)

14.5. Osvrt na dokaze koji se neće posebno obrazlagati (važnost popisa izvedenih dokaza, aneks izvedenih dokaza)

15. Žalba

15.1. Žalba kao redovni pravni lijek

- Žalba na prvostepenu presudu je redovan, suspenzivan, devolutivan i potpun pravni lijek, kojim subjekti pravnog lijeka traže od drugostepenog suda da zbog određenih nedostataka u prvostepenoj presudi ili u prvostepenom postupku izrečenu presudu potpuno ili djelomično ukine ili preinači.
- Žalbom na prvostepenu presudu odlaže se njeno stupanje na pravnu snagu, odnosno njeno izvršenje.
- Pravo na upotrebu određenog pravnog sredstva poznaju i međunarodni dokumenti propisujući da svako ima pravo na efikasno pravno sredstvo protiv sudskih odluka (čl. 2. st. 3. tač. a. MPGPP i čl. 2. st. 1. Protokola 7 uz EKLJP). U tom smislu, svako koga osudi sud za krivično djelo ima pravo od višeg suda tražiti ponovno razmatranje svoje presude ili kazne. Time je pravo na ulaganje pravnog sredstva neodvojivo od prava na pravično suđenje.

15.2. Institutom pravnih lijekova obezbjeđuje se:

- jačanje zakonitosti
- kontrola rada nižih sudova
- jednoobraznost suđenja i ujednačenost sudske prakse

15.3. Predmet žalbenog postupka

- U našem krivičnom postupku predmet žalbenog postupka mogu biti presude prvostepenog vijeća krivičnog odjeljenja Suda BiH, kao i presude opštinskih i kantonalnih sudova FBiH, odnosno osnovnih i okružnih sudova RS, te Osnovnog suda BD BiH.

15.4. Pravo na žalbu i rok

- Protiv presude donesene u prvom stepenu može se izjaviti žalba u roku od 15 dana od dana dostavljanja prepisa presude.
- U složenim stvarima na zahtjev stranaka i branilaca, sud može produžiti rok za žalbu najduže za 15 dana.
- Do odluke suda o zahtjevu iz stava 2. ovog člana ne teče rok za žalbu.
- Blagovremeno izjavljena žalba odlaže izvršenje presude.

15.5. Subjekti žalbe

- Žalbu mogu izjaviti stranke, branilac i oštećeni.
- U korist optuženog žalbu mogu izjaviti zakonski zastupnik, bračni odnosno vanbračni drug, roditelj ili dijete i usvojilac odnosno usvojenik. Rok za žalbu i u tom slučaju teče od dana kada je optuženom, ili njegovom braniocu dostavljen prepis presude.
- Tužilac može izjaviti žalbu kako na štetu tako u korist optuženog.
- Oštećeni može pobijati presudu samo zbog odluke suda o troškovima krivičnog postupka i odluke o imovinskopravnom zahtjevu.
- Žalbu može izjaviti i lice čiji je predmet oduzet ili od kojeg je oduzeta imovinska korist pribavljena krivičnim djelom.
- Branilac i lica iz stava 2. ovog člana mogu izjaviti žalbu i bez naročitog ovlašćenja optuženog, ali ne i protiv njegove volje - osim ako je optuženom izrečena kazna dugotrajnog zatvora.

15.6. Odricanje i odustajanje od žalbe

- Optuženi se može odreći prava na žalbu samo nakon što mu je presuda dostavljena. Optuženi se i prije toga može odreći prava na žalbu ako se tužilac odrekao prava na žalbu, osim ako bi optuženi po presudi imao da izdržava kaznu

zatvora. Do donošenja odluke drugostepenog suda, optuženi može odustati od već izjavljene žalbe.

- Tužilac se može odreći prava na žalbu od trenutka objavljivanja presude pa do isteka roka za izjavu žalbe, a može do donošenja odluke drugostepenog suda odustati od već izjavljene žalbe.
- Odricanje i odustajanje od žalbe ne može se opozvati.

15.7. Sadržaj žalbe i otklanjanje nedostataka žalbe

- Žalba treba da sadrži:
  - označenje presude protiv koje se izjavljuje (naziv suda, broj i datum presude),
  - osnov za pobijanje presude,
  - obrazloženje žalbe,
  - prijedlog da se pobijana presuda potpuno ili djelimično ukine ili preinači,
  - potpis lica koje izjavljuje žalbu.
- U žalbi se mogu iznositi nove činjenice i novi dokazi, koji i pored dužne pažnje i opreza nisu mogli biti izneseni na glavnom pretresu. Žalilac je dužan da navede razloge zašto ih ranije nije iznio. Pozivajući se na nove činjenice, žalilac je dužan da navede dokaze kojima bi se te činjenice imale dokazati, a pozivajući se na nove dokaze - dužan je da navede činjenice koje pomoću tih dokaza želi dokazati.

15.8. Žalbeni osnovi

- Presuda se može pobijati ako je žalba izjavljena:
  - zbog bitne povrede odredaba krivičnog postupka,
  - zbog povrede Krivičnog zakona,
  - zbog pogrešno ili nepotpuno uvrđenog činjeničnog stanja,
  - zbog odluke o krivičnim sankcijama, oduzimanju imovinske koristi, troškovima krivičnog postupka, imovinsko pravnom zahtjevu, kao i zbog odluke o objavljivanju presude putem sredstava javnog informisanja.

15.9. Bitne povrede odredaba krivičnog postupka

- Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji:
  - ako je sud bio nepropisno sastavljen ili ako je u izricanju presude učestvovao sudija koji nije učestvovao na glavnom pretresu ili koji je pravnosnažnom odlukom izuzet od suđenja;
  - ako je na glavnom pretresu učestvovao sudija koji se morao izuzeti;
  - ako je glavni pretres održan bez lica čije je prisustvo na glavnom pretresu po zakonu obavezno, ili ako je optuženom, braniocu ili oštećenom, protivno njegovom zahtjevu, uskraćeno da na glavnom pretresu upotrebljava svoj jezik i da na svom jeziku prati tok glavnog pretresa
  - ako je povrijeđeno pravo na odbranu;
  - ako je protivno zakonu bila isključena javnost na glavnom pretresu;
  - ako je sud povrijedio propise krivičnog postupka o postojanju odobrenja nadležnog organa;
  - ako je sud donio presudu, a nije bio stvarno nadležan ili ako je nepravilno odbio optužbu zbog stvarne nenadležnosti;
  - ako sud svojom presudom nije potpuno riješio predmet optužbe;
  - ako se presuda zasniva na dokazu na kome se po odredbama ovog zakona ne može zasnivati presuda;
  - ako je optužba prekoračena;

- ako je izreka presude nerazumljiva, protivriječna sama sebi ili razlozima presude, ili ako presuda uopšte ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi o odlučnim činjenicama.
- Bitna povreda odredaba krivičnog postupka postoji i ako sud u toku glavnog pretresa ili prilikom donošenja presude nije primijenio ili je nepravilno primijenio koju odredbu ovog zakona, a to je bilo ili je moglo biti od uticaja na zakonito i pravilno donošenje presude.

15.10. Povrede Krivičnog zakona

- Povreda Krivičnog zakona postoji ako je krivični zakon povrijeđen u pitanju:
  - da li je djelo za koje se optuženi goni krivično djelo;
  - postoje li okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost;
  - postoje li okolnosti koje isključuju krivično gonjenje, a naročito da li je nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja ili je gonjenje isključeno usljed amnestije ili pomilovanja ili je stvar već pravnosnažno presuđena;
  - da li je u pogledu krivičnog djela koje je predmet optužbe primijenjen zakon koji se ne može primijeniti;
  - da li je odlukom o kazni, uslovnoj osudi ili sudskoj opomeni, odnosno odlukom o mjeri bezbjednosti ili o oduzimanju imovinske koristi prekoračeno ovlašćenje koje sud ima po zakonu;
  - da li su pravilno primijenjene odredbe o uračunavanju pritvora i izdržane kazne.

15.11. Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje

- Presuda se može pobijati zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja kada je sud neku odlučnu činjenicu pogrešno utvrdio ili je nije utvrdio.
- Nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji i kada na to ukazuju nove činjenice ili novi dokazi.

15.12. Odluke o krivičnopravnoj sankciji, troškovima postupka, imovinskopravnom zahtjevu i objavljivanju presude

- Presuda, odnosno rješenje o sudskoj opomeni može se pobijati zbog odluke o kazni, uslovnoj osudi i sudskoj opomeni kada tom odlukom nije prekoračeno zakonsko ovlašćenje, ali sud nije pravilno odmjerio kaznu s obzirom na okolnosti koje utiču da kazna bude veća ili manja i zbog toga što je sud primijenio ili nije primijenio odredbe o ublažavanju kazne, o oslobađanju od kazne, o uslovnoj osudi ili o sudskoj opomeni, iako su za to postojali zakonski uslovi.
- Odluka o mjeri bezbjednosti ili o oduzimanju imovinske koristi može se pobijati ako ne postoji povreda zakona, ali je sud nepravilno donio ovu odluku ili nije izrekao mjeru bezbjednosti, odnosno oduzimanje imovinske koristi, iako su za to postojali zakonski uslovi. Iz istih razloga može se pobijati odluka o troškovima krivičnog postupka.
- Odluka o imovinskopravnim zahtjevima, kao i odluka o objavljivanju presude putem sredstava javnog informisanja može se pobijati kad je sud o ovim pitanjima donio odluku protivno zakonskim odredbama.

15.13. Podnošenje žalbe

- Žalba se podnosi sudu koji je izrekao prvostepenu presudu u dovoljnom broju primjeraka za sud, kao i za protivnu stranku i branioca radi davanja odgovora.

15.14. Odgovor na žalbu

- Primjerak žalbe dostavlja se protivnoj strani i braniocu, koji mogu u roku od osam dana od dana prijema podnijeti sudu odgovor na žalbu.

- Žalba i odgovor na žalbu, sa svim spisima i prijepisom zapisnika sa glavne rasprave, dostavlja se apelacionom odjeljenju.
  - 15.15. Granice ispitivanja presude
- Drugostepeni sud ispituje presudu u onom dijelu u kom se ona pobija žalbom, a po službenoj dužnosti da li je na štetu optuženog povrijeđen Krivični zakon.
  - 15.16. Zabrana reformatio in peius
- Ako je podnesena žalba samo u korist optuženog, presuda se ne smije izmijeniti na njegovu štetu.
  - 15.17. Prošireno djelovanje žalbe
- Žalba zbog pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja ili zbog povrede Krivičnog zakona podnesena u korist optuženog sadrži u sebi i žalbu zbog odluke o krivičnopravnoj sankciji i o oduzimanju imovinske koristi.
  - 15.18. Beneficium cohaesionis
- Ako drugostepeni sud povodom ma čije žalbe utvrdi da su razlozi zbog kojih je donio odluku u korist optuženog od koristi i za kojeg od saoptuženih koji nije podnio žalbu ili je nije podnio u tom pravcu, postupit će po službenoj dužnosti kao da takva žalba postoji.
  - 15.19. Odluke po žalbi
- Drugostepeni sud može u sjednici vijeća odbaciti žalbu kao nelagovremenu ili kao nedopuštenu ili odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu ili uvažiti žalbu i preinačiti prvostepenu presudu ili uvažiti žalbu, ukinuti prvostepenu presudu i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno suđenje ili uvažiti žalbu, ukinuti prvostepenu presudu i odrediti održavanje pretresa pred drugostepenim sudom.
- Pretres pred drugostepenim sudom mora se održati ako je u istom krivičnom predmetu presuda već jednom bila ukinuta.
- O svim žalbama protiv iste presude drugostepeni sud odlučuje jednom odlukom.
- Odbacivanje žalbe kao neblagovremene
- Žalba će se odbaciti rješenjem kao neblagovremena ako se utvrdi da je podnijeta nakon proteka zakonskog roka za njeno podnošenje.
  - 15.20. Odbacivanje žalbe kao nedopuštene
- Žalba će se odbaciti rješenjem kao nedopuštena ako se utvrdi da je žalbu podnijela osoba koja nije ovlaštena za podnošenje žalbe ili osoba koja se odrekla prava na žalbu ili ako se utvrdi odustanak od žalbe ili da je poslije odustajanja ponovno podnesena žalba ili ako žalba po zakonu nije dopuštena.
  - 15.21. Odbijanje žalbe
- Drugostepeni sud će presudom odbiti žalbu kao neosnovanu i potvrditi prvostepenu presudu kad utvrdi da ne postoje razlozi zbog kojih se presuda pobija žalbom.
  - 15.22. Preinačenje prvostepene presude
- Drugostepeni sud će, uvažavajući žalbu ili po službenoj dužnosti, presudom preinačiti prvostepenu presudu ako smatra da su odlučne činjenice u prvostepenoj presudi pravilno utvrđene i da se, sa obzirom na utvrđeno činjenično stanje, po pravilnoj primjeni zakona, ima donijeti drukčija presuda, a prema stanju stvari i u slučaju povrede zakona. U ovom slučaju ako drugostepeni sud nađe da je potrebno izreći sudsku odluku donijet će rješenje kojim će preinačiti prvostepenu presudu i izreći sudsku odluku.
- Ako su se zbog preinačenja prvostepene presude stekli uvjeti da se odredi, odnosno ukine pritvor na osnovu zakona, drugostepeni sud će o tome donijeti

posebno rješenje. Protiv ovog rješenja dopuštena je žalba. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

15.23. Ukidanje prvostepene presude

- Drugostepeni sud će, uvažavajući žalbu, rješenjem ukinuti prvostepenu presudu i predmet vratiti prvostepenom sudu na ponovno suđenje, odnosno odrediti održavanje pretresa pred drugostepenim sudom kada postoje opravdani razlozi da se predmet ne vrati prvostepenom sudu na ponovno suđenje, ako utvrdi da:
  - postoji bitna potvrda odredaba krivičnog postupka,
  - je potrebno izvesti nove dokaze ili ponoviti već u prvostepenom postupku izvedene dokaze usljed kojih je činjenično stanje pogrešno ili nepotpuno utvrđeno.
- Drugostepeni sud može i djelimično ukinuti prvostepenu presudu ako se pojedini dijelovi presude mogu izdvojiti bez šteteza pravilno presuđenje.
- Drugostepeni sud može narediti da se novi glavni pretres pred prvostepenim sudom održi pred drugim sudijom odnosno pred potpno izmjenjenim vijećem.
- Ako je uvažanjem žalbe ukinuta prvostepena presuda, a drugostepeni sud ustanovi da je za suđenje u prvom stepenu stvarno nadležan, predmet će uputiti vijeću istog suda i o tome obavijestiti prvostepeni sud.
- Ako se optuženi nalazi u pritvoru, drugostepeni sud će ispitati postoje li još razlozi za pritvor donijet će rješenje o produženju ili ukidanju pritvora. Protiv ovog rješenja dopuštena je žalba. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja.

14.24. Žalba na presudu Žalbenog odjela

- Ako Žalbeno vijeće izmijeni presudu o oslobađanju donesenu u prvostepenom postupku i donese presudu da je optuženi kriv
- Presudu donosiu trećestepeno vijeća (troje sudija)
- *Beneficium cohaesionis*
- Nema saslušanja

14.25. Žalba na odluku

- Strane, advokat, i lica čija su prava ugrožena mogu se uvijek žaliti protiv prvostepene odluke
- U roku do tri dana od dana kad je odluka donesena
- Žalba zaustavlja izvršenje date odluke
- Sud može
  - odbaciti žalbu kao zakašnjelu ili neprihvatljivu
  - odbiti je kao neosnovanu, ili
  - može prihvatiti žalbu i izmijeniti ili odbaciti odluku (ako je potrebno, vratiti na ponovno suđenje)

14.26. Vanredni pravni lijek

- Ponavljanje krivičnog postupka
  - Presuda se može izmijeniti bez ponavljanja postupka ako dvije ili više presuda protiv istog lica uključuju nekoliko važećih kazni i ako nije primijenjena odredba o izricanju jedinstvene nove kazne spajanjem krivičnih djela
- Obnavljanje krivičnog postupka
  - Kad se postupak odbaci na osnovu pravno obavezujuće odluke ili optužbe odbačene pravno obavezujućom presudom
- Ponovno pokretanje postupka koji je okončan pravno obavezujućom odlukom
  - Nakon zahtjeva tužioca, ako novi dokazi pokazuju da su ispunjeni uslovi za ponovno pokretanje postupka

- Ex officio, ako se može pokazati da je tužilac odustao od optužbe kriminalnom zloupotrebom vlastitog službenog položaja kao tužioca
- Ponovno pokretanje postupka u korist optuženog
  - Presuda zasnovana na lažnoj dokumentaciji ili lažnom svjedočenju svjedoka
  - Do presude je došlo zbog krivičnog djela koje je počinio sudija ili osoba koja je vršila istragu
  - Iznesene su nove činjenice ili novi dokazi dostavljeni, bez obzira na propisno vođenje glavnog ročišta, koje imaju tendenciju da ishode oslobađanje optuženog od krivnje
  - Pojedinaac kome je suđeno više od jednom za isto djelo
  - Ako je osuđen za krivično djelo koje je nastavljeno, a iznesu se nove činjenice ili novi dokazi koji pokazuju da optuženi nije počinio radnju uključenu u to krivično djelo obuhvaćeno presudom, dok bi postojanje tih činjenica utjecalo na visinu kazne
  - Ustavni sud BiH, Dom za ljudska prava ili Evropski sud za ljudska prava utvrdio je da su ljudska prava prekršena tokom postupka i zbog presude zasnovane na tim kršenjima
- Ponovno pokretanje postupka na štetu optuženog
  - Presuda kojom se odbacuje optužnica donesena je stoga što je tužilac povukao optužnicu, do čega je došlo krivičnim djelom korupcije ili zloupotrebe službenog položaja

15. Praktična pitanja

15.1 Priprema pisane žalbe

- Pripremiti
  - Istražiti predmet i prethodne odluke
  - Napisati nacrt žalbe
- Pisana žalba
  - Navesti na šta se odnosi žalba
  - Pbrojati činjenice
  - Primijeniti zakon
  - Iznijeti argumente
  - Uključiti sve tehničke osnove za odbacivanje žalbe (npr. neblagovremenost, proceduralna greška, osnov za žalbu)

15.2 Ročište

- Pripremiti
  - Napisati zabilješke ili nacrt
  - Prakticirati argumentaciju
  - Anticipirati i pripremiti se za pitanja
- Izvršiti
  - Navesti prvo proceduralne nedostatke
  - Nastaviti sa bitnim pitanjima vezanim za žalbu
  - Iznijeti argumente o bitnim pitanjima vezanim za žalbu
  - Budite koncizni
  - Samouvjereno odgovorite na pitanja (koristite svoje prethodno osmišljene argumente kako biste odgovorili na pitanja)

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Pritvor

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Pritvor ili puštanje na slobodu?

° TRI MOGUĆNOSTI:

- Puštanje na slobodu bez uvjeta ili mjera zabrane
  - Sud primjenjuje najmanje restriktivne uvjete ili mjere za puštanje na slobodu i može ih izmijeniti u slučaju promjene okolnosti. Najmanje restriktivan način da se osigura prisustvo osumnjičenog ili optuženog na sudu je putem poziva.
- Puštanje na slobodu uz uvjete ili mjere zabrane, uključujući jamstvo
- Pritvor zbog opasnosti od bjekstva ili opasnosti za zajednicu

Postupak za određivanje pritvora

- **NAREDBA ZA DOVOĐENJE / POZIV**
  - Sud može narediti da se osumnjičeni ili optuženi dovede izdavanjem naredbe za dovođenje ili u slučaju ako uredno pozvani optuženi ne dođe.
- **Lišavanje slobode**
  - Policijski organ može osumnjičenog lišiti slobode ako postoji opasnost od bjekstva ili ako on predstavlja opasnost za druge osobe ili za zajednicu te se mora sprovesti tužiocu u roku od 24 sata (78 sati u slučaju krivičnog djela terorizma)
  - Tužitelj je dužan osobu lišenu slobode ispitati u roku od 24 sata te obavijestiti sudiju za prethodni postupak i postaviti prijedlog za određivanje pritvora te izvesti tu osobu pred sudiju za prethodni postupak koji će donijeti odluku u roku od 24 sata.

Mogućnosti puštanja iz pritvora Mjere zabrane/ Uvjeti za puštanje na slobodu

U sudskom rješenju određuje se sljedeće:

- U slučaju opasnosti od bjekstva, Sud može osumnjičenom ili optuženom odrediti kućni pritvor i mjesto u kojem mora boraviti, narediti privremeno oduzimanje putnih isprava te zabraniti izdavanje novih putnih isprava, zabraniti putovanja uz prelazak granica koje Sud odredi
- Zabrana poduzimanja određenih poslovnih aktivnosti ili službenih dužnosti, npr. zabrana korištenja kreditnih kartica u slučaju da je osoba optužena za prevaru putem kreditnih kartica
- Zabrana posjećivanja određenih mjesta ili područja
- Zabrana sastajanja s određenim osobama
- Obaveza redovnog javljanja određenom organu i obaveza tih nadzornih organa da vode evidenciju javljanja i dostavljaju izvještaje
- Privremeno oduzimanje vozačke dozvole ili lične karte

ELEKTRONSKI NADZOR

- Elektronski nadzor se primjenjuje samo u slučaju kućnog pritvora nakon osuđujuće presude (Zakoni o izvršenju krivičnih sankcija, mjera pritvora i drugih mjera i odgovarajući Pravilnici)

Zastupanje optuženice
Trial Advocacy

Izricanje mjera zabrane

- Upozorenje osumnjičenom ili optuženom da mu se može odrediti pritvor ako prekrši obavezu iz izrečene mjere;
- U toku istrage, sudija za prethodni postupak je nadležan za određivanje i ukidanje pritvora za osumnjičenog;
- Nakon podizanja optužnice, nadležan je sudija za prethodno saslušanje;
- Nakon dostavljanja predmeta sudiji, odnosno vijeću, nadležan je taj sudija ili predsjednik vijeća;
- Sud je dužan da svaka dva mjeseca ispita da li je primijenjena mjera zabrane još uvijek potrebna;
- Protiv rješenja kojim se određuju ili ukidaju mjere zabrane i tužitelj i branitelj mogu podnijeti žalbu;
- Mjerama zabrane ne može se ograničiti pravo osumnjičenog ili optuženog da komunicira sa svojim braniteljem, da posjećuje svoju porodicu i rodbinu te da nastavi živjeti u svom domu.

Zastupanje optuženice
Trial Advocacy

Uvjeti za određivanje jamstva

- Optuženi kojem je pritvor određen zbog opasnosti od bjekstva može se ostaviti na slobodi, odnosno pustiti na slobodu ako on lično ili neko drugi za njega pruži jamstvo i obeća da neće pobjeći;
- Iznos jamstva određuje se s obzirom na težinu krivičnog djela, lične i porodične prilike optuženog i imovno stanje osobe koja daje jamstvo;
- Jamstvo se sastoji od polaganja gotovog novca, vrijednosnih papira, dragocjenosti, druge lične imovine ili stavljanja hipoteke za iznos jamstva na nepokretna dobra ili imovinu osobe koja daje jamstvo ili od lične obaveze treće osobe da pristaje da joj se u slučaju bjekstva optuženog konfiskuje imovina;
- Osoba koja daje jamstvo mora dostaviti dokaze o svom imovnom stanju, porijeklu imovine, vlasništvu i posjedu nad imovinom koja se daje kao jamstvo;
- Kršenjem uvjeta puštanja na slobodu jamstvo se oduzima;
- Rješenje kojim se određuje jamstvo donosi se tek po saslušanju tužitelja.

Pritvor

- Pritvor se koristi kao krajnja mjera;
- Pritvor se određuje na prijedlog tužitelja tek nakon što optuženi dobije pravo da ga se sasluša;
- Tužitelj je dužan podnijeti obrazložen prijedlog za produženje pritvora najkasnije pet dana prije isteka roka iz rješenja o pritvoru;
- Optuženi može podnijeti prijedlog za ukidanje pritvora koji je zasnovan na novim činjenicama, a Sud će održati ročište.

Razlozi za pritvor

- Ako postoji osnovana sumnja da je određena osoba počinila krivično djelo, odredit će se njen pritvor:
  - Ako se krije ili pokušava bjekstvo;
  - Ako postoji osnovana bojazan da će ta osoba uništiti, sakriti, izmijeniti ili krivotvoriti dokaze ili ometati krivični postupak utjecajem na svjedoke, saučesnike ili prikrivače;
  - Ako okolnosti opravdavaju bojazan da će ponoviti krivično djelo ili počiniti neko drugo krivično djelo;
- U slučajevima kad se radi o krivičnom djelu za koje se može izreći kazna zatvora od deset godina ili teža kazna, a koje je posebno teško s obzirom na okolnosti ili posljedice te bi puštanje na slobodu predstavljalo stvarnu prijetnju narušavanja javnog reda.

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Pritvor nakon izricanja presude

- Kad izrekne presudu na kaznu zatvora, Sud može optuženom odrediti, odnosno produžiti pritvor;
- Pritvor će se ukinuti ako je optuženi oslobođen od optužbe ili je optužba odbijena osim iz razloga nenadležnosti Suda ili ako je oglašen krivim, a oslobođen od kazne ili je zbog uračunavanja pritvora kaznu već izdržao.

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Praktična razmatranja

- Isti osnov za pritvor
  - Opasnost od bjekstva- standard dokazivanja je prevaga dokaza
  - Opasnost za zajednicu
- Ranija osuđivanost, uključujući i ranije nepojavljivanje pred sudom
  - Prethodni radni angažman
  - Veze sa zajednicom
  - Porodična anamneza i razgovori sa srodnicima
- Tužilac daje prijedlog za određivanje ili ukidanje pritvora, zajedno s uvjetima, uključujući i određivanje treće osobe kao staratelja koji je odgovoran za to da optuženi ispunjava sve uvjete puštanja na slobodu ili korištenje elektronskog nadzora u fazi prethodnog postupka

Zastupanje optuženice
 Trial Advocacy

OSTALI FAKTORI PRILIKOM ODLUČIVANJA O PUŠTANJU NA SLOBODU ILI PRITVORU

- Treba cijeniti:
  - Prirodu i okolnosti krivičnog djela, uključujući i to da li se radi o djelima terorizma, maloljetnim žrtvama, velikim količinama kontroliranih/opojnih supstanci ili upotrebi vatrenog oružja ili razornih naprava
  - Snagu dokaza protiv optuženog
  - Ozbiljan rizik od ometanja pravosuđa, prijetnji, povreda, zastrašivanja potencijalnih svjedoka ili članova porote
  - Težinu krivičnog djela koje se optuženom stavlja na teret i trajanje potencijalne kazne
- Prošlost i karakteristike optuženog
  - Karakter optuženog, zloupotrebu opojnih droga, mentalno stanje, ranije pojavljivanje pred sudom, da li je bio na slobodi u vrijeme optuženja
  - Veze sa zajednicom naspram veza u inostranstvu, uključujući vlasništvo nad imovinom i nekretninama u inostranstvu
  - Finansijska sredstva
  - Kriminalnu prošlost i učešće u zločinačkim organizacijama
  - Korištenje drugih imena, lažno predstavljanje i ranija bjekstva

Zastupanje optuženice
 Trial Advocacy

Savjeti za uspješno vođenje ročišta o određivanju pritvora

- Procijenite jačinu argumenata za opasnost od bjekstva i opasnost za zajednicu još prije privođenja u proaktivnom slučaju
- Ne iznosite slabije argumente za opasnost od bjekstva ako imate jače argumente u prilog opasnosti za zajednicu
- Trebate poznavati svog sudiju
- Unaprijed pripremite sve svoje dokaze za ročište o određivanju pritvora
  - Krivična evidencija
  - Fotografije ili ključni materijalni dokazi dostupni kao potpora optužbi i elementi koji dokazuju opasnost za zajednicu ili opasnost od bjekstva, kao što su konfiskovana droga, oružje, prikriveni ili snimljeni razgovori i prijepisi razgovora
- Pripremite se u pogledu imovine koja se predlaže kao jamstvo
  - Podaci o vlasništvu nad kućama i hipotekama i zalozima na imovinu
  - Dokazi o neobjašnjivom bogatstvu ili gotovom novcu
  - Dokazi o nominalnim ili fiktivnim vlasnicima automobila i nekretnina
  - Dokazivanje zakonitog izvora imovine koja se predlaže kao jamstvo

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Savjeti za uspješno vođenje ročišta o određivanju pritvora - NASTAVAK

- Izvođenje dokaza na ročištu
- Dopušteni su dokazi iz druge ruke
- Ponuda dokaza
- Koristite argumentaciju
  - Održite govor sličan skraćenoj završnoj riječi
  - Istaknite najsnažnije dokaze o opasnosti od bjekstva ili opasnosti za zajednicu
  - Naglasite težinu optužbe i moguću kaznu
  - Naglasite posebne činjenice unutar vaših argumenata, npr. lažno predstavljanje, sefove, velike količine gotovog novca, korištenje nominalnih ili fiktivnih vlasnika imovine, ranije osude
  - Osvrnite se na dokaze ili svjedočenja koja nudi optuženi, npr. svjedoke koji govore o njegovom karakteru – ne znaju činjenice o predmetu i optuženi ih je obmanuo

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Pitanja?

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Hvala na pažnji!

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

PRIPREMA SUĐENJA

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

- Utvrđivanje zakonitosti dokaza
- Preliminarni podnesci/saslušanja
- Priprema svjedoka

- ODGOVOR: Onog trenutka kada se uključite u predmet.
- Počnite SADA razmišljati o završnom izlaganju.
  - Prvo napišite završno izlaganje
  - To vam omogućava da znate koje dokaze treba da prihvatite i koji vam nedostaju

Organizirajte se

- Identificirajte i razgovarajte sa svim svjedocima, uključujući policijske istražitelje
- Prikupite sve dokaze i izvještaje
  - Svaki komadić papira, zabilješku, snimak, email, SMS poruke
  - Nešto postoji čak i kada vam kažu da ne postoji
- Identificirajte pravna pitanja za prethodna saslušanja
  - Proaktivno identificirajte za sud (postavite se kao pouzdani partner)
- Pripremite se za argumente odbrane/anticipirajte ih

Zastupanje optuženice
Trial Advocacy

Zakovitost dokaza

- Razgovarajte imajući na umu pravilo o isključenju dokaza
  - Dokazi otkriveni nezakonito od strane policije neće biti prihvatljivi
- Tipovi policijskih dokaza:
  - Otkrivena krijumčarena roba
  - Osmatranje
  - Izjave optuženog
  - Snimci (praćenje, komunikacija, fotografije)
  - Identifikacije
- Da li je postojao nalog za pretres kako bi se našla imovina koju želite uvesti u dokaznu građu?
  - Ako NIJE izuzeće?

Zastupanje optuženice
Trial Advocacy

Pripremanje svjedoka

- Ponovno razgovarajte sa svakim svjedokom nakon što ste pročitali svaki izvještaj, izjavu i dokaz.
- Morate znati koliko god je više moguće...
  - Posebno kada optuženi ima blizak odnos
  - Postavljajte pitanja široko
    - „Šta će optuženi reći o vama...”
    - „Šta mislite da će vas pitati advokat optuženog...”
    - „U pokušaju da vas diskreditira ...”
- Nastavite procjenjivati priču
  - Predrasude/motivi da se laže
  - Sposobnost da se vidi

Pripremanje svjedoka - svjedočenje

- „Uvijek govorite istinu...”
  - U redu je ako se nećega ne sjećate
  - Nemojte uljepšavati stvari
  - Samo svjedočite ono što ste osjetili sa svojih 5 čula
- Objasnite procedure u sudnici
  - Pogotovo osjetljivim svjedocima
  - Pokažite sudnicu/objasnite pravila/saslušajte njihove razloge za zabrinutost
- Držanje u sudnici
- Prođite kroz direktno i unakrsno ispitivanje
- Pokažite dokaze tokom sesije pripremanja

Istražite

- Optužnica nije kraj istrage
- Procjena dokaza često dovode do novih potencijalnih svjedoka i tragova za istragu.
- Nastavite raditi u bliskoj saradnji sa svojim policijskim istražiteljima
- Istražite tvrdnje optuženog (kako biste oborili potencijalnu odbranu i zaštitili se od pogrešne presude)

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Pitanja?

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Hvala na pažnji!

Priznanja krivnje, pregovaranje o priznanju krivnje i sporazumi o saradnji

Koristi od priznanja krivnje

Tužilac:

- Izvjesnost ishoda
- Žrtve i svjedoci su pošteđeni obaveze da svjedoče

Optuženi:

- Može dobiti blažu kaznu/manju novčanu kaznu

Sud:

- Štedi vrijeme i troškove suđenja
- Povećava se nivo povjerenja u krivičnopravni sistem
- Pravda je izvršena kada počinioci preuzmu odgovornost

Vrijeme izjašnjavanja o krivnji

- Prvobitno izjašnjenje o krivnji:
  - Mora se izjasniti da je kriv ili nije kriv nakon što sudija za prethodno saslušanje potvrdi cjelokupnu optužnicu ili njen dio. Izjašnjenje se unosi u zapisnik.
- Pregovaranje o krivnji:
  - Može se nastaviti do završetka glavnog pretresa, odnosno pretresa pred apelacionim vijećem.
- Sporazumi o priznanju krivnje:
  - Ne mogu se zaključiti ako se optuženi na ročištu za izjašnjavanje o krivnji izjasnio da je kriv.

Priznanja krivnje prije optužnice

Zašto se izjasniti o krivnji prije optužnice?

Tužilac

- Eliminira rizik da optužnica neće biti potvrđena
- Štedi vrijeme i troškove optužnice

Optuženi

- Nema odbranu
- Može brže ostaviti incident iza sebe
- Štedi troškove odbrane
- Poštedit će voljene osobe izlaganja publicitetu

Sporazumna priznanja krivnje

- Može podrazumijevati blažu presudu ili kaznu koja je blaža od minimalne kazne predviđene zakonom
- Može biti neformalno, obaviti se izvan sudnice
- Može biti prihvaćeno, odbačeno ili se odbrana može usprotiviti
- Mora se dostaviti Sudu u pismenoj formi

Uloga suda

- Može prihvatiti ili odbaciti priznanje krivnje
- Vodi proces davanja izjave o priznanju krivnje
  - Savjetuje optuženog o sljedećem:
    - prirodi i posljedicama priznanja
  - Ispituje optuženog kako bi osigurao da priznanje bude:
    - dobrovoljno
    - svjesno izvršeno
    - uz razumijevanje prirode i posljedica priznanja
    - podržano činjeničnom osnovom, a ne zasnovano na zakonski nevaljanim dokazima

Sporazumi o saradnji

- Pisana forma (za odluku glavnog tužitelja o davanju imuniteta i za sporazum o saradnji sa svjedokom).
- Svjedok pristaje na saradnju u istrazi, istinito odgovara na sva pitanja i na suđenju svjedoči u korist tužilaštva.
- U zamjenu za imunitet.

Procjena potencijalnih svjedoka “saradnika”

- Osigurajte samo saradnju “sitnih riba”, kako biste došli do “krupnije ribe”.
- Detaljno se pripremite za saslušanje svjedoka koji saraduje.
- Opsežno saslušajte svjedoka koji saraduje.
- Na saslušanjima zadržite "pokeraški" izraz lica.
- Ne očekujte da svjedok koji saraduje odmah kaže istinu.
- Ne navodite ga i ne kontaminirajte njegov iskaz.
- Pretpostavite da će se na suđenju iznijeti sve što kažete svjedoku.
- Procijenite istinitost, korisnost i motiv.

Izrada sporazuma o saradnji

Faktori koji utiču na pregovaranje o priznanju sa svjedokom saradnikom

- Potreba za svjedočenjem svjedoka saradnika
- Prethodna osuđivanost/neosuđivanost svjedoka saradnika
- Priroda i okolnosti krivičnog djela zbog kojeg se protiv svjedoka saradnika vodi istraga ili za koje je optužen

Opseg mogućnosti je širok

- Od “korištenja imuniteta” do nemogućnosti sklapanja sporazuma i presude

Razmotrite uticaj uslova sporazuma na suđenje

- Sudiji/sudskom vijeću se možda neće svidjeti ideja da pusti svjedoka saradnika da se "olako izvuče"

Svjedočenje svjedoka saradnika na suđenju

- U direktno ispitivanje uključite sve ono što bi moglo dovesti u pitanje kredibilitet vašeg svjedoka saradnika na unakrsnom ispitivanju (“suočavanje”).
- Potkrijepite navode vašeg svjedoka saradnika drugim dokazima na suđenju.
- Pripremite se da u završnoj riječi argumentirano objasnite zašto bi sudija/vijeće trebalo povjerovati vašem svjedoku saradniku.
- Razmislite o zaštiti svjedoka, ako je primjerena.

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Značajne stvari za zapamtiti

- Prije pregovaranja o priznanju, dobro se upoznajete sa predmetom.
- Prije potpisivanja sporazuma o saradnji, dobro se upoznajete sa svjedokom saradnikom.
- Pažljivo slušajte tokom priznavanja krivnje.
- Pažljivo slušajte tokom predlaganja potencijalnih svjedoka saradnika.

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Pitanja?

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Hvala na pažnji!

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Uvodna izlaganja

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Uvod

- Značaj uvodnog izlaganja
- Prilika da se iznese argumentacija i ostavi prvi dojam koji će utjecati na ishod suđenja

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Priprema

- Plan napraviti uveliko prije suđenja
- Održavajte dosje sa zabilješkama i idejama
- Obavljajte probe uvodnog izlaganja sa kolegama ili prijateljima – tražite njihovu povratnu informaciju

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Struktura

- Počnite sa efektnim uvodom
- Kao što je: Ovo je predmet koji se tiče javne korupcije – čovjek koji je prodao svoj ured najvišem ponuđaču i iznevjerio povjerenje javnosti...

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Osigurajte mapu puta predmeta

- Opišite optužbe
- Opišite tipove i kategorije dokaza

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Budite uvjerljivi bez prepirke

- Ponavljanje je ključno – 3 puta

1. Efektni uvod
2. Detaljnije iznesite činjenice
3. Objasnite kako ćete dokazati svoje argumente

Ispričajte priču koja se tiče predmeta

- Svjedok po svjedok - Ne
- Umjesto toga, pletite činjenice na jasan način kako bi nametnuli jedino logično rješenje – presuda o krivnji

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Iznošenje uvodnog izlaganja

- Suočite se sa slabostima ili problemima svjedoka
- Nemojte samo navoditi činjenice – koristite prijelaze – znakove na putu

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Iznošenje uvodnog izlaganja

- Budite formalni, ali koristite konverzacijski ton
- Izbjegavajte monotoni glas
- Mijenjajte intonaciju, jačinu glasa, te brzinu kako bi zadržali interes publike; strateške pauze
- Izbjegavajte čitanje; održavajte kontakt očima

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Najbolje prakse

- Spremno prihvatite teret dokazivanja
- Budite konzervativni; nemojte pretjerivati u iznošenju argumentacije... Obećajte manje, a onda pružite više na suđenju
- Izbjegavajte previše detalja o datumima, vremenima, adresama, itd.

Zaključak uvodnog izlaganja

Zaokružite -- “Na kraju suđenja, na osnovu ovih dokaza, mi ćemo vam se ponovo obratiti i uz dužno poštovanje tražiti da utvrdite da je optuženi kriv.”

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Završne misli

- Pažljivo saslušajte uvodno izlaganje odbrane
- Posmatrajte i učite od drugih, ali budite svoji

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Pitanja?

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Hvala na pažnji!

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Direktno ispitivanje

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Priprema za direktno ispitivanje

- Upoznajte se sa predmetom; Pročitajte sve izjave svjedoka i izvještaje
- Pripremite foldere svjedoka, zajedno sa kopijama dokazne građe i prethodnim izjavama svjedoka
- Budite spremni da dokažete elemente svoje argumentacije kroz vaša direktna ispitivanja

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Intervjui prije ročišta

- Intervjuirajte svjedoke najmanje dvaput
- Nikad ne intervjuirajte sami; koristite osobu koja će moći potvrditi sadržaj intervjuja
- Omogućite da se svjedok opusti, ali sačuvajte odgovarajući profesionalni odnos prilikom uspostavljanja odnosa

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Intervjui prije ročišta

- Objasnite raspored sudnice i procedure
- Naglasite koja je prva odgovornost svjedoka: govoriti istinu
- Koristite sjednice prije ročišta kako biste utvrdili koliko možete očekivati od svjedoka

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Intervjui prije ročišta

- Razmotrite dokaznu građu zajedno sa svjedokom
- Objasnite osnovne stvari
- Poučite svedoka da samo odgovara na postavljeno pitanja; ne davati informacije koje se ne traže

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Uspostavite temelje za prihvatanje dokaza

- Lanac nadzora
- Razgovori
- Poslovna evidencija
- Fotografije, dijagrami

Intervju prije ročišta

Podsjetite svjedoka da, ukoliko je nešto zaboravio/la; vi mu/joj uvijek možete osvježiti pamćenje.

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Ponašanje u sudnici

- Svjedok treba da se ponaša uz poštovanje i pristojno se obraća objema stranama; izbjegavajte sporenje;
- Svjedok mora pokazati da je samopouzdan u pogledu svojih odgovora.

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Koristite koncept za direktno ispitivanje

- Prvo: Napišite pitanja i očekivane odgovore
- Potom: svedite pitanja i odgovore na koncept zasnovan na temama ili događajima

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Koristite koncept za direktno ispitivanje

- Počnite s osnovnim informacijama o svjedoku kako biste ga predstavili sudu i uspostavili njegovu kompetentnost;
- Potom, nastavite hronološkim redom – počnite od početka niza događaja.

Postavljajte jasna i koncizna pitanja

- Postavljajte nesugestivna pitanja – ko, šta, kada, gdje, zašto, kako?
- Ali, vi možete usmjeriti pažnju svjedoka sugestivnim pitanje u pogledu osnovnih informacija i nebitnih tačaka
- Najbolja su kratka pitanja

Uspostavite odgovarajući tempo ispitivanja

Postavite scenu sa naslovima i prijelaznim izjavama kako biste upozorili sud (i svjedoka) da prelazite na novu temu (npr, “A sada bih želio da se pozabavimo događajima od 31. decembra 2015”; ili “Da porazgovaramo načas o vašem iskustvu u svojstvu kontrolora banaka”)

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Tempo ispitivanja

- Upamtite da sud sluša svjedočenje po prvi put – omogućite da odgovori budu shvaćeni.
- Usporite tempo u ključnim trenucima; svjedočenje treba biti jasno i upamćeno.

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Vodenje direktnog ispitivanja

- Važnost slušanja odgovora svjedoka
- Razjasnite ona mjesta za koja je potrebno razjašnjenje; objasnite nepoznate pojmove
- Budite spremni da brzo promijenite temu, ako svjedok iznese nešto što nalaže daljnje razjašnjenje

Postavljajte jasna i koncizna pitanja

- Koristite 'ponavljanja' ili 'luping' da skrenete pažnju na određene stvari u svjedočenju;
- Posegnite za 'lupingom' ponavljanjem nekog prethodnog odgovora u obliku sljedećeg pitanja.

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Odgovor na prigovore

- Planirajte unaprijed kako biste odgovorili na prigovore.
- Budite spremni da odgovorite na prigovore tako što razumijete svoju teoriju o prihvatljivosti

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Ponovno direktno ispitivanje

- Koristiti rijetko. Vraćajte se samo na one tačke koje zahtijevaju razjašnjenje nakon unakrsnog ispitivanja
- Budite kratki
- Ne otvarajte nova područja kako biste izbjegli dugo ponovno unakrsno ispitivanje

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Ponovno direktno ispitivanje

Ponovo primijenite prelaze kako biste upozorili sud na tačke koje razjašnjavate, npr. “G. svjedoče, sjetite se kad ste pitani o sastanku održanom 31. decembra” ili “Dakle, advokat vam je postavio niz pitanja o sastanku održanom 31. decembra, sjećate li se toga?”

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Ponovno direktno ispitivanje

- Ako je vaš svjedok umoran ili uznemiren, dodatna pitanja mogu pogoršati stvar;
- Nekad je najbolje reći: “Nemam daljnjih pitanja, časni suče.”

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Završne misli

- Ne postavljajte pitanje ako ne znate odgovor
- Uvijek postupajte profesionalno; zadržita ‘lice pokeraša’ tokom svjedočenja

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Pitanja?

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Hvala na pažnji!

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Specijalni svjedoci i izvođenje fizičkih dokaza

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Koristite policiju, vještake i fizičke dokaze

- Specijalni svjedoci
  - Policajci
    - Službenici koji su otkrili fizičke dokaze
  - Vještaci
- Možda neće biti potrebni, zavisno od optužbe
- Možete li/morate li ove svjedoke da potkrijepe vaše druge svjedoke?

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Priprema slijeda iznošenja dokaza

4 predraspravna pitanja

- 1) Koji su moji argumenti o tome i kako ih dokazati?
- 2) Koji svjedoci će biti uvedeni za koje dokaze?
- 3) Koji je osnov za svjedoka da utvrđuje relevantnost i autentičnost dokaza?
  - Kako svjedok to zna?
- 4) Trebam li koristiti bilo koje demonstrativne ili zbirne dokaze kao pomoć sudiji?

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Primjeri dokumentarnih dokaza

- Telefonska evidencija
- Evidencija o kreditnim karticama i finansijska evidencija
- Hoteli, evidencija o putovanjima, rent a car
- Registracije vozila
- Evidencija koja dokazuje povezanost osoba ili firmi
  - Rodni list
  - Evidencija o ranijim hapšenjima (i izjašnjenju o krivici)
- Fotografije, mape
- **BILO KOJA** evidencija koja potkrepljuje svjedočenje žrtve, očevidca ili svjedoka saradnika

Primjeri fizičkih dokaza

- Dokazi sa mjesta zločina
  - Meci, pištolji, drugo oružje (noževi, itd.)
  - Krv, DNK, otisci prstiju, kosti
- Fizičke stavke pronađene tokom pretresa
  - Narkotici, pribor za narkotike
  - Novac, brojač novca
  - Odjeća, nakit
  - Mobilni telefoni
  - Dokumenti ili stavke nađene na osnovu naloga za pretres ili tokom hapšenja
    - Sitni otpad nađen u džepovima

Postupci za čuvanje fizičkih dokaza

- Utvrđeno u ZKP– stavke koje se trebaju čuvati na sudu
- Osigurajte da službenici za provedbu zakona slijede propisane procedure kako bi otkrili i sačuvali fizičke dokaze
- Svako ko rukuje ili pregleda fizičke dokaze treba zabilježiti lanac nadzora
  - Da bi se dokazalo, naprimjer, da je metalak isti onaj koji je nađen u tijelu žrtve

Postupci za izvođenje krivičnih dokaza

- KO može dokazati da je predmet ono što vi tvrdite da jeste?
- Postavite osnov za lično znanje svjedoka
  - Koji vam pokazuje šta je obilježeno kao dokaz tužilaštva 1? Da li ga prepoznajete?
  - Kako ga prepoznajete?
  - Kada ste ga prvi put vidjeli? Gdje ste ga prvi put vidjeli?
  - Je li dokaz obilježen kao dokaz tužilaštva u bitno istom stanju kao i kada ste ga prvi put vidjeli?
  - Da li je bilo nekih promjena ili modifikacija dokaza tužilaštva br. 1?
  - Pokažite dokaz

Dokazivanje KAKO i ZAŠTO je vaš dokaz relevantan

- Da li je policija otkrila dokaz na način koji pokazuje njegovu relevantnost?
- Hoće li znanje vještaka pomoći osobi ili tijelu koje odlučuje o činjeničnim pitanjima (porota, sudija)
  - Pomozite da se dokaz poveže fizički sa optuženim/optužbama?

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Svjedoci policajci

- Demonstrirajte dobro dokumentiran rad policije ako je moguće
- Demonstrirajte da je policija slijedila procedure, zakone koji su u primjeni
- Vjerodostojnost predmeta može se povećati ili smanjiti svjedočenjem svjedoka pripadnika policije

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Primjeri tipova vještaka

- Ljekari (medicinski forenzičari)
  - Antropolozi forenzičari (kosti)
- Vještaci za DNK
- Vještaci za otiske prstiju
- Balističari
- Forenzika mobilnih telefona
- Vještaci za podatke o lociranju mobilnih telefona
- Vještaci za kompjutersku forenziku
- Vještaci za paljevine
- Vještaci za poprskanu krv
- Finansijski vještaci

Zahtijevanje vještačenja

- Vještačenje mogu tražiti sud ili tužilaštvo.

Kvalifikacija vještaka na suđenju

- Postavite osnov za stručnost vještaka:
  - Specijalizirano obrazovanje, obuka ili iskustvo
  - Broj vještačenja vašeg vještaka o sličnim dokazima/okolnostima (npr., broj autopsija, broj analiza narkotika)
  - Broj situacija u kojima je vaš svjedok bio kvalificiran kao vještak u sudu i na kojem sudu

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Ponuda mišljenja vještaka

- Vještak podnosi izvještaj tužiocu/sudu koji sadrži :
  - Ispitane dokaze
  - Obavljene testove
  - Nalaze i mišljenje
  - Vještak će dati detaljnu analizu kako je došao do svog mišljenja

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Ponuda mišljenja vještaka

- Vještak se oslanja samo na dokaze koje su mu prezentirali ovlaštene službenici, tužilac ili sud
  - Može svjedočiti samo u vezi sa informacijama dobivenim iz prve ruke, „osim ako informacija na koju se oslanja u formiranju svog mišljenja i zaključka pripada tipu informacije na koju će se razložno osloniti vještak na istom polju ekspertize.”
- Vještacima, za razliku od drugih svjedoka, dozvoljeno je da ponude mišljenje – ne samo činjenične opservacije

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Vještaci nasuprot svjedoka

- Kao opće pravilo, osoba koja se ispituje kao svjedok ne smije biti i vještak
  - Npr., policajac ne može istovremeno svjedočiti o
    - Prikupljanju dokaza u predmetu, i o
    - Testiranju i analiziranju dokaza
- Pregledajte svoje fizičke dokaze blagovremeno kako biste odlučili kako ih predočiti i da li to zahtijeva vještačenje
  - Planiranje unaprijed! Vještačenje može dugo potrajati
- Izvedite dokaze na način koji naglašava snagu vaše argumentacije

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Pitanja?

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Hvala na pažnji!

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Unakrsno ispitivanje

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Svrhe unakrsnog ispitivanja

- Konstruktivno
  - Izvući činjenice koje su vam korisne u predmetu, a koje nisu iznesene tokom direktnog ispitivanja, bez osporavanja kredibiliteta svjedoka
- Destruktivno
  - Umanjiti značaj štetnog direktnog svjedočenja diskreditiranjem svjedoka
- Možete koristiti oba oblika, ali počnite sa konstruktivnim.

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Obim unakrsnog ispitivanja

- Pitanja se trebaju ograničiti na predmet direktnog ispitivanja i kredibilitet svjedoka.
- Ponekad se mogu koristiti i činjenice koje nisu vezane za sam predmet, kako bi se doveo u pitanje kredibilitet svjedoka.

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Priprema za unakrsno ispitivanje

- Predvidite vjerovatnu strategiju odbrane
- Identificirajte teme optužbe koje možete potencirati tokom unakrsnog ispitivanja
- Provedite istraživanje
- Napravite plan unakrsnog ispitivanja

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Predvidite vjerovatnu strategiju odbrane

- Koje će svjedoke odbrana vjerovatno pozvati?
- Potražite naznake u:
  - Uvodnoj riječi odbrane
  - Unakrsnom ispitivanju svjedoka optužbe
  - Podnescima odbrane
  - Nalazima koje je dostavila odbrana (npr. nalazi vještaka)

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Identificirajte ključne teme optužbe koje možete potencirati tokom unakrsnog ispitivanja

- Koje su najvažnije ideje o činjenicama u predmetu u koje želite da Sud povjeruje?
- Koje činjenice o optuženom ili okolnostima krivičnog djela će svjedoci odbrane morati potvrditi, a koje idu u prilog vašoj teoriji slučaja?
- Postoji li nešto u odnosima između optuženog i svjedoka odbrane što možete iskoristiti u svoju korist?

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Provedite unakrsno istraživanje

- Razgovarajte sa svojim svjedocima
- Internet
- Društveni mediji
- Prethodni građanski postupci u kojima je svjedok učestvovao
- Kreditna historija
- Prethodna osuđivanost/neosuđivanost
- Sudski vještaci
- Razgovarajte sa ljudima koji poznaju svjedoke odbrane
- Prethodni iskazi/svjedočenje/mišljenja

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Napravite plan unakrsnog ispitivanja

- Znajte koji cilj želite postići sa svakim svjedokom.
- Imajte na umu vaše ključne teme.
- Znajte šta želite biti u mogućnosti da kažete tokom završne riječi.
- Više se fokusirajte na odgovore, nego na pitanja.
- Identificirajte dokaze koje možete koristiti u suočavanju sa svjedokom ili kako biste svjedoku osvježili pamćenje.
- Upoznajte sudiju koji sudi u predmetu.
- Odredite u kojoj je mjeri eventualno unakrsno ispitivanje potrebno.

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Opće tehnike za efektivno unakrsno ispitivanje

- Postavljajte isključivo sugestivna pitanja, bez otvorenih pitanja.
- Neka pitanja budu kratka i jednostavna.
- Kontrolirajte svjedoka. Budite istrajni i čvrsti.
- Izbjegavajte ponavljanje.
- Ne reagirajte na nepoželjne odgovore. Ne prepirite se.
- Ne znate odgovor = nemojte postaviti pitanje
- Svoj ton trebate prilagoditi svjedoku.
- Nemojte postaviti posljednje pitanje. Sačuvajte glavnu poentu za kraj.
- Pronadite svoj ritam.
- SLUŠAJTE.

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Destruktivno unakrsno ispitivanje/osporavanje kredibiliteta

- Percepcija
  - Lični nedostaci
  - Situacijski nedostaci
  - Emocionalni nedostaci
- Sjećanje
- Pristranost
  - Odnos između optuženog i svjedoka
- Predrasuda
- Interes
- Korupcija
- Raniji loši postupci
- Raniji nedosljedan iskaz

Unakrsno ispitivanje optuženog

- Zašto bi optuženi odlučio svjedočiti?
  - Nema šta izgubiti.
  - Tvrdo glav je.
  - Želi iznijeti specifičnu odbranu.
    - “Učinio sam to, ali nenamjerno i u neznanju.”
    - “Učinio sam to, ali imam jako dobar izgovor.”
    - “Uhvatili ste pogrešnu osobu.”

Svjedočenje optuženog u cilju iznošenja specifične odbrane

- “Učinio sam to, ali nenamjerno i u neznanju.”
- Navedite optuženog da prizna:
  - da je počinio djelo (ili više njih) koje predstavlja krivično djelo; i
  - da je to djelo (ili više njih) počinio dobrovoljno.
    - “Učinio sam to, ali imam jako dobar izgovor.”
      - (Samoodbrana/prinuda/klopka)
- Navedite optuženog da prizna:
  - da je namjerno počinio krivično djelo;
  - postupke koji su doveli do krivičnog djela; i
  - odluku da ne odabere razumne opcije.

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Svjedočenje optuženog u cilju iznošenja specifične odbrane

“Uhvatili ste pogrešnu osobu.”

- Navedite optuženog da prizna:
  - da je došlo do krivičnog djela;
  - postojanje indicija; i
  - da ne poznaje svjedoka koji je izvršio identifikaciju.
- Istražite svjedoka (ili više njih) koji je ponudio alibi optuženom. Unakrsno ispitajte o:
  - odnosu između optuženog i svjedoka;
  - ko je kontaktirao svjedoka u vezi sa svjedočenjem; i
  - kada je svjedok kontaktiran u vezi sa svjedočenjem.

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Pitanja?

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Hvala na pažnji!

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Presuda i izricanje kazne

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Cilj

- Nije obično ponavljanje dokaza.
- Prilika da se sastavi kohezivna/uvjerljiva priča o događajima od svakog djelića svjedočenja/fizičkog dokaza.
- Trenutak da se doda ljudsko lice stradanja žrtava.
- Podsjetiti sud na dokaze koji su možda podneseni nekoliko sedmica/mjeseći ranije.
- Prilika da se postigne pravda.

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Priprema

- Počnite razmišljati o svojoj završnoj riječi onog momenta kada saznate činjenice.
- Napravite „folder završne riječi“ čim otvorite spis
  - Vježbajte linije završne riječi kako saznajete više detalja o predmetu
  - Bilježite tokom cijele istrage i suđenja, kako vam padaju na pamet ideje, i sačuvajte ih u folderu
- Razmatrajte svoju završnu riječ tokom cijele pripreme suđenja/svjedočenja/iznošenja dokaza
- Predvidite argumente odbrane i utvrdite svoje kontra-argumente.

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Organizacija

- Nema ispravnog ili pogrešnog načina... ali nemojte se ponavljati
- Ispričajte priču
  - Izaberite temu
- Suzite pitanja
  - Jesu li odbrana prikrila neke činjenice ili krivična djela?
  - Koja su najvažnija pitanja za razrješenje ovog predmeta?
- Uzorak:
  - Kratka priča
  - Kako je dokazana?
  - Činjenice koje se primjenjuju na zakon
  - Argumentacija odbrane
  - Završne riječi

Organizacija (nastavak)

- Posvetite pažnju vjerodostojnosti svjedoka
  - Držanje/ponašanje
  - Izbjegavanje odgovora/ neprijateljski stav/iskrenost
  - Historijat
  - Motivi (laže ili ne)
  - Inteligencija
  - Logika (da li ima smisla)
  - Dosljedan/potkrijepljeno ostalim dokazima
- Pozabavite se argumentima odbrane/slabosti u vašoj argumentaciji (ali ne na štetu vašeg predmeta)
- Nemojte se ponavljati...još jednom napominjemo.

Iznošenje završnih argumenata

- BUDITE SVOJI.
- Nemojte biti dosadni
  - Mijenjajte intonaciju glasa
  - Koristite materijalne dokaze
  - Koristite vizuelna pomagala (snimke, slike, video materijal)
  - Služite gestikulaciju, ponovite događaje, krećite se po sudnici
- Osigurajte da sva tehnologija koju koristite funkcioniра (i obezbijedite rezervni plan)
- Začinite izjave opisnim riječima:
  - „On je na ulici nađen mrtav“
  - „Nađen je u bazenu u lokvi vlastite krvi, nepomičan, nije disao... mrtav.”

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Iznošenje završnih argumenata

- Projicirajte vjeru u vlastite argumente.
- Koristite analogije kako bi dokazali stvari.
- Nemojte čitati.
- Završite efektno.

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Obrazloženje kazne

- Ako se pruži prilika, objasnite sudu ZAŠTO su zatvorska kazna ili druga presuda **opravdana**

Obrazloženje kazne

- Svrhe kažnjavanja
  - Da odrazi ozbiljnost krivičnog djela
  - Da promovira poštivanje zakona
  - Da osigura pravično kažnjavanje za krivično djelo
  - Da obezbijedi adekvatno odvracanje od počinjenja novih krivičnih djela
    - Specifično odvracanje
    - Opće odvracanje

Obrazloženje kazne

- Okolnosti krivičnog djela
  - Skrenite pažnju suda na detalje krivičnog djela
    - Gnusno po svojoj prirodi?
    - Veoma organizirani kriminal?
      - Prijetnja da će se nastaviti kriminalno ponašanje?
      - Samo krivično djelo pokazuje rizik recidivizma?
        - » Krivična djela dječije pornografije
        - » Nepošteno ponašanje

Obrazloženje kazne

- Kriminalna prošlost i karakteristike optuženog
  - Kriminalna prošlost (ili nepostojanje kriminalne prošlosti)
  - Potreba za specifičnim odvraćanjem radi zaštite javnosti od budućih krivičnih djela optuženog
  - Iskazano nepoštivanje zakona?
    - Vjerovatnoća da će se poštovati zakon, ili bilo koji specijalni uslovi navedeni u presudi u slučaju ne-zatvorske kazne?
  - Osigurati optuženom odgojno-popravni tretman proveden na najučinkovitiji način
  - Jedinstvene okolnosti koje nalažu blažu kaznu?

Pitanja?

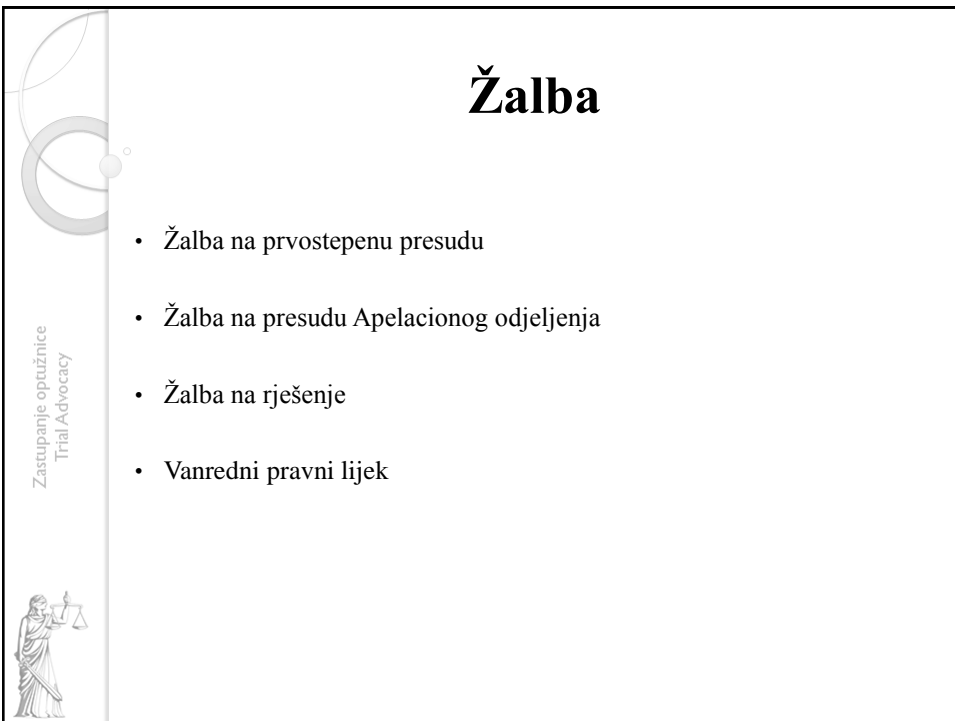
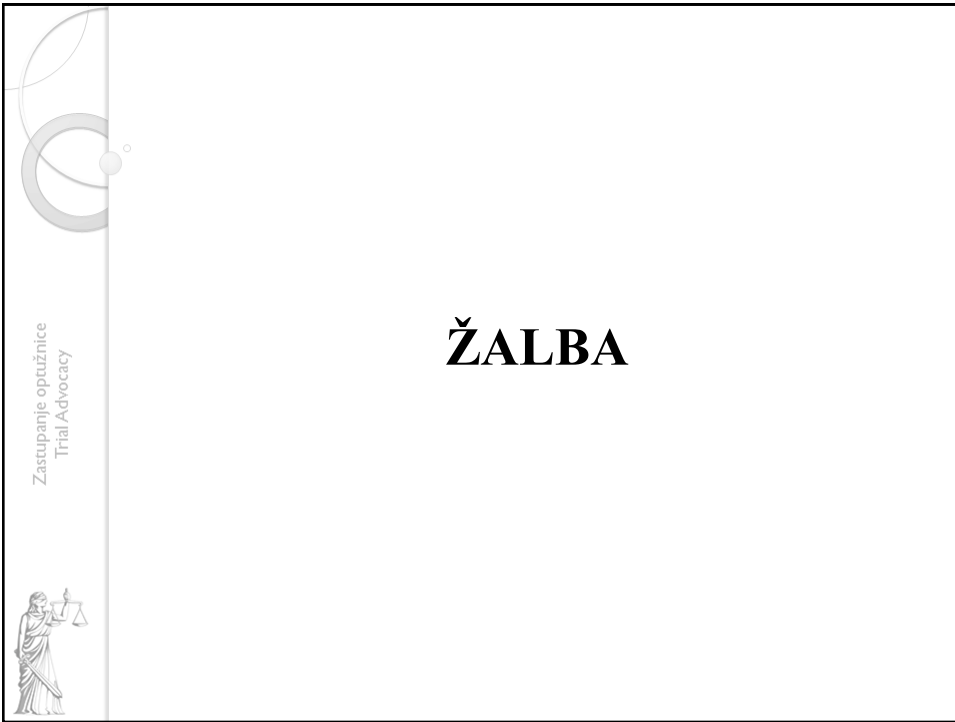

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Hvala na pažnji!

Žalba na prvostepenu presudu

- Subjekti žalbe
  - Stranke, branitelj i oštećeni
  - Osobe koje mogu podnijeti žalbu u korist optuženog: zakonski zastupnik, bračni ili vanbračni drug, roditelj ili dijete i usvojitelj, odnosno usvojenik
  - Tužitelj može podnijeti žalbu na štetu ili u korist optuženog
  - Oštećeni može pobijati presudu samo zbog
  - Odluke Suda o troškovima krivičnog postupka
  - Odluke o imovinskopravnom zahtjevu
  - Osobe čija je imovina oduzeta
  - Osobe koje mogu podnijeti žalbu u korist optuženog to mogu uraditi i bez ovlaštenja optuženog, ali ne i protiv njegove volje

Žalba na prvostepenu presudu

- Sadržaj žalbe
- Treba sadržavati
  - Označenje presude protiv koje se podnosi žalba
  - Osnov za pobijanje presude
  - Obrazloženje žalbe
  - Prijedlog da se pobijena presuda potpuno ili djelimično ukine ili preinači
  - Potpis osobe koja podnosi žalbu
- U žalbi se mogu iznositi nove činjenice i novi dokazi koji nisu bili predstavljeni na glavnom pretresu

Žalba na prvostepenu presudu

- Žalbeni osnovi
  - Bitna povreda odredaba krivičnog postupka
  - Povreda krivičnog zakona
  - Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje
  - Odluka o krivičnopravnim sankcijama, oduzimanju imovinske koristi, troškovima krivičnog postupka, imovinskopravnom zahtjevu i objavljivanju presude putem sredstava javnog informiranja

Žalba na prvostepenu presudu

- Bitne povrede odredaba krivičnog postupka
  - Ako je Sud nepropisno sastavljen ili ako je u izricanju presude učestvovao sudija koji nije učestvovao na glavnom pretresu ili koji je pravomoćnom odlukom izuzet od suđenja
  - Ako je na glavnom pretresu učestvovao sudija koji se morao izuzeti
  - Ako je glavni pretres održan bez osobe čija je prisutnost na glavnom pretresu po zakonu obavezna, ili ako je optuženom, branitelju ili oštećenom uskraćeno da upotrebljava svoj jezik
  - Ako je povrijeđeno pravo na odbranu
  - Ako je protivno zakonu javnost isključena
  - Ako je Sud povrijedio propise krivičnog postupka o postojanju odobrenja nadležnog organa
  - Ako je Sud donio presudu, a nije bio stvarno nadležan ili ako je nepravilno odbio optužbu zbog stvarne nenadležnosti
  - Ako Sud svojom presudom nije potpuno riješio predmet optužbe
  - Ako se presuda zasniva na dokazu na kome se ne može zasnivati
  - Ako je optužba prekoračena
  - Ako je izreka presude nerazumljiva, protivrječna sama sebi ili razlozima presude ili ako presuda uopće ne sadrži razloge ili u njoj nisu navedeni razlozi

Žalba na prvostepenu presudu

- Povrede krivičnog zakona
  - Da li je djelo za koje se optuženi goni krivično djelo
  - Postoje li okolnosti koje isključuju krivičnu odgovornost
  - Postoje li okolnosti koje isključuju krivično gonjenje (zastarjelost, amnestija ili pomilovanje)
  - Da li je primijenjen zakon koji se ne može primijeniti
  - Da li je odlukom o kazni ili uvjetnoj osudi, odnosno odlukom o mjeri sigurnosti ili o oduzimanju imovinske koristi prekoračeno ovlaštenje Suda
  - Da li su pravilno primijenjene odredbe o uračunavanju pritvora i izdržane kazne

Žalba na prvostepenu presudu

- Pogrešno ili nepotpuno utvrđeno činjenično stanje
  - Sud je pogrešno utvrdio neku odlučnu činjenicu ili je nije utvrdio
  - Nepotpuno utvrđeno činjenično stanje postoji i kad na to ukazuju nove činjenice ili novi dokazi
- Odluke o krivičnopravnoj sankciji
  - Presudom nije prekoračeno zakonsko ovlaštenje, ali kazna nije pravilno odmjerenjena (Sud je primijenio ili nije primijenio odredbe o ublažavanju kazne)
  - Presudom je Sud nepravilno donio odluku ili nije izrekao mjeru sigurnosti ili oduzimanje imovinske koristi iako su za to postojali zakonski uvjeti
  - Odluka o imovinskopravnom zahtjevu i odluka o objavljivanju presude putem sredstava javnog informiranja kada je Sud o ovim pitanjima donio odluku protivno zakonskim odredbama

Žalba na prvostepenu presudu - rješenja

- Preinačenje prvostepene presude
- Ukidanje prvostepene presude
  - Postojanje bitne povrede odredaba krivičnog postupka
  - Potrebno izvesti nove dokaze ili ponoviti već izvedene dokaze kako bi se ispravilo “pogrešno i nepotpuno utvrđeno činjenično stanje”
  - Djelimično ukidanje prvostepene presude
  - Mora se ispitati postojanje razloga za pritvor
  - Ako je optuženi u pritvoru, vremenska ograničenja
- Pretres
  - Odredbe koje se odnose na glavni pretres u prvostepenom postupku primjenjuju se i na pretres pred vijećem apelacionog odjeljenja
  - Mogu se ponovo izvesti dokazi koji su već izvedeni u prvostepenom postupku

Žalba na presudu apelacionog odjeljenja

- Opća odredba
  - Ako je vijeće apelacionog odjeljenja preinačilo prvostepenu presudu kojom je optuženi oslobođen od optužbe i izreklo presudu kojom se optuženi oglašava krivim
  - O žalbi odlučuje trećestepeno vijeće (sastavljeno od trojice sudija)
  - *Beneficium cohaesionis*
  - Nema pretresa

Žalbe na rješenja

- Dopuštenost žalbe na rješenje
  - Stranke, branitelj i osobe čija su prava povrijeđena mogu uvijek podnijeti žalbu na rješenje doneseno u prvom stepenu
  - U roku od tri dana od dana dostavljanja rješenja
  - Žalba odlaže izvršenje rješenja protiv koga je podnesena žalba
- Odlučivanje o žalbi na rješenje doneseno u prvom stepenu
  - Odlučuje vijeće apelacionog odjeljenja
  - Sud može
    - odbaciti žalbu kao neblagovremenu ili kao nedopuštenu,
    - odbiti žalbu kao neosnovanu, ili
    - uvažiti žalbu i rješenje preinačiti ili ukinuti (po potrebi, predmet uputiti na ponovno odlučivanje)

Vanredni pravni lijek

- Ponavljanje krivičnog postupka
  - Presuda se može preinačiti i bez ponavljanja krivičnog postupka ako je u dvjema presudama ili u više presuda protiv istog osuđenog pravosnažno izrečeno više kazni, a nisu primijenjene odredbe o odmjeravanju jedinstvene kazne za djela u sticaju
- Nastavljanje krivičnog postupka
  - Ako je krivični postupak rješenjem pravomoćno obustavljen ili je presudom optužba pravomoćno odbijena
- Ponavljanje postupka završenog pravomoćnim rješenjem
  - Na zahtjev tužitelja ako se podnesu novi dokazi na osnovu kojih se Sud može uvjeriti da su se stekli uvjeti za ponovno pokretanje krivičnog postupka
  - Po službenoj dužnosti, ako se dokaže da je tužitelj odustao od gonjenja usljed krivičnog djela zloupotrebe službenog položaja tužitelja

Vanredni pravni lijek

- Ponavljanje postupka u korist osuđenog
  - Presuda zasnovana na lažnoj ispravi ili na lažnom iskazu svjedoka
  - Do presude došlo zbog krivičnog djela sudije ili osobe koja je vršila istražne radnje
  - Iznošenje novih činjenica ili podnošenje novih dokaza, uprkos dužnoj pažnji na glavnom pretresu, a koji bi mogli dovesti do oslobađanja optuženog
  - Osoba osuđena više puta za isto krivično djelo
  - Ako se u slučaju osude za produženo krivično djelo iznesu nove činjenice ili podnesu novi dokazi koji ukazuju da osuđeni nije učinio radnju koja je obuhvaćena djelom iz osude, a postojanje ovih činjenica bi bilo od bitnog utjecaja na odmjeravanje kazne
  - Ako Ustavni sud BiH, Dom za ljudska prava ili Evropski sud za ljudska prava utvrdi da su u toku postupka kršena ljudska prava i osnovne slobode i ako je presuda zasnovana na tom kršenju

Vanredni pravni lijek

- Ponavljanje postupka na štetu optuženog
  - Ako je presuda kojom se optužba odbija donesena zbog odustanka tužitelja od optužbe, a do odustanka je došlo usljed krivičnog djela korupcije ili zloupotrebe službenog položaja

Praktična razmatranja

- Pripremite se
  - Istražite sudsku praksu i ranije odluke
  - Pripremite nacrt žalbe
- Pisana žalba
  - Navedite pravno pitanje
  - Iznesite činjenice
  - Primijenite odgovarajuće odredbe zakona
  - Argumentirajte
  - Uključite sve tehničke osnove za odbacivanje žalbe (npr. vremenski rokovi, proceduralne pogreške, subjekti)

Ročište

- Pripremite se
  - Pripremite zabilješke ili podsjetnik
  - Vježbajte svoju argumentaciju
  - Predvidite i pripremite se za pitanja
- Iznošenje
  - Prvo iznesite proceduralne nedostatke
  - Nastavite sa materijalnim pitanjima žalbe
  - Argumentirajte – citirajte ranije odluke
  - Budite kratki/ne ponavljajte
  - Ne insistirajte na slabim argumentima / dijelovima žalbe
  - Odgovorite na pitanja sa samopuzdanjem (koristite prethodno pripremljene argumente da bi odgovorili na pitanja)

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Pitanja?

Zastupanje optužnice
Trial Advocacy

Hvala na pažnji!

**“Zastupanje optužnice“
Nacrt dnevnog reda**

1. dan

09:00 – 09:30	Registracija
09:30 – 09:45	Uvodna obraćanja
09:45 – 10:45	Svrha i uloge strana na glavnom pretresu/Tumačenje zakona
10:45 – 11:00	Pauza
11:00 – 12:00	Predistražna faza i pokretanje istrage
12:00 – 13:15	Ručak
13:15 – 14:15	Pritvor
14:15 – 14:45	Pritvor – Vježba/Diskusija
14:45 – 15:00	Pauza
15:00 – 16:00	Pripreme za glavni pretres
16:00 – 16:30	Diskusija

2. dan

09:15 – 10:15	Izjašnjavanje o priznanju krivice i pregovaranje o krivici
10:15 – 10:45	Vježba o izjašnjenju o priznanju krivice/Diskusija
10:45 – 11:00	Pauza
11:00 – 12:00	Uvodna izlaganja
12:00 – 12:30	Uvodna izlaganja – Vježba/Diskusija
12:30 – 13:45	Ručak
13:45 – 14:45	Izvođenje dokaza – Tužilac/Direktno ispitivanje
14:45 – 15:30	Posebni svjedoci
15:30 – 15:45	Pauza
15:45 – 16:15	Direktno ispitivanje – Vježba/Diskusija

3. dan

09:15 – 10:15	Izvođenje dokaza– Odbrana/Unakrsno ispitivanje
10:15 – 10:45	Unakrsno ispitivanje – vježba
10:45 – 11:00	Pauza
11:00 – 12:00	Završne riječi/Presuda
12:00 – 12:30	Završne riječi – Vježba/Diskusija
12:30 – 13:45	Ručak
13:45 – 14:45	Žalba
14:45 – 15:15	Diskusija
15:15 – 15:30	Pauza
15:30 – 16:30	Pripreme za simulaciju suđenja za učesnike podijeljene u grupe

4. dan

09:00 – 12:00	Simulacija suđenja
12:00 – 12:15	Pitanja i odgovori / Zaključak
12:15 – 12:30	Završna obraćanja i fotografije
12:30	Ručak i odlazak učesnika

ZASTUPANJE OPTUŽNICE

OBUKA ZA TUŽIOCE

VODIČ ZA EDUKATORE/FACILITATORE

1. Pregled

Program za razvoj, pomoć i edukaciju tužilaštava u prekomorskim zemljama (OPDAT) Ministarstva pravosuđa Sjedinjenih Američkih Država (USDOJ), u saradnji sa centrima za edukaciju sudija i tužilaca Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske (CEST FBiH i CEST RS), pripremio je sljedeću obuku da bi podržao dva važna cilja: (1) povećanje kapaciteta tužilaca u razumijevanju krivičnog postupka i osnovnih vještina zastupanja optužnice, i (2) davanje podrške centrima za edukaciju sudija i tužilaca u cilju institucionaliziranja specifičnog plana obuke i programa obuke edukatora koji će stvoriti održiviji model obuke u budućnosti.

Pretpostavke kursa:

- A. Izgradnja kapaciteta treba da bude usmjerena ka građenju vještina potrebnih za učinkovitije provođenje krivičnog gonjenja. Osnovni plan obuke razvijen je s ciljem osiguravanja obuke i uputstava za to kako da se analizira problem, traže znakovi upozorenja, postavljaju prava pitanja i razvija istraga.

Ključno je da se temeljna obuka dopuni sa smislenom praktičnom vježbom koja polaznika obuke vodi kroz hipotetički slučaj, od istrage do žalbe.

2. Ciljevi kursa

- A. Razviti ključno razumijevanje krivičnog postupka;
- B. Razviti vještine kritičkog razmišljanja i rješavanja problema u vezi sa analiziranjem slučajeva i dokaza;
- C. Razviti osnovne vještine zastupanja optužnice.

3. Metodologija

Da bi razvili niz proaktivnih vještina, učesnici će za rad koristiti studiju slučaja u kojoj će se simulirati skraćena proaktivna istraga i krivično gonjenje, uključujući i suđenje. Tokom obuke, učesnici će dobiti uputstva o svakoj fazi krivičnog postupka iza čega će slijediti diskusija i vježba koje se završavaju skraćenom simulacijom suđenja. Bitne teme će uključivati:

- A. Istragu;
- B. Pritvor (u toku istrage);
- C. Optužnicu, ročišta koja prethode glavnom pretresu, izjašnjavanje o krivici i pregovaranje o krivici;
- D. Uvodno izlaganje;
Direktno ispitivanje i posebne svjedoke;
Unakrsno ispitivanje;
- E. Završnu riječ;
- F. Presudu i izricanje kazni;
- G. Žalbu.

4. Timovi viših savjetnika/edukatora

- A. Sudija Branko Perić, Sud Bosne i Hercegovine
- B. Tužiteljica Diana Kajmaković, Tužilaštvo Bosne i Hercegovine
- C. Tužiteljica Hana Vranješević, Okružno javno tužilaštvo Banja Luka
- D. Tužiteljica Advija Hajdo-Balta, Kantonalno tužilaštvo Kantona Sarajevo

5. Kratak prikaz činjenica

Tokom cijelog kursa, učesnici će raditi sa prikazom hipotetičkih činjenica u predmetu organizovanog kriminala i korupcije i učestvovati u pet različitih vježbi vještine za zastupanje optužnice, zaključno sa simuliranim suđenjem. Tokom svake vježbe, učesnici će dobiti materijale vezane za predmet koji će im omogućiti da savladaju potrebnu vještinu.

Tokom vježbi, učesnici će moći analizirati prikupljenje dokaze koji se odnose na svakog od sljedećih osumnjičenih:

- Tanović
- Topalović
- Simović
- Kovačević

Konkretno, učesnici će moći da pred sudom argumentuju sljedeće:

- A. Tanović: Osumnjičeni uključen u međunarodno krijumčarenje, koje je uključivalo nezakonitu trgovinu oružjem, narkoticima i mladim ženama u svrhu seksualne eksploatacije. Učesnici će moći argumentovati da je potrebno odobriti imunitet od krivičnog gonjenja za prodaju narkotika u zamjenu za informacije i saradnju od strane osumnjičenog Tanovića kako bi se istražile šire tvrdnje o radnjama koje su se dešavale u tuzlanskom Bar Café-u (prostitucija, šverc oružjem i narkoticima).
- B. Topalović: Učesnici će moći argumentirati potrebu za sporazumom o saradnji kako bi se osiguralo svjedočenje Topalovića protiv osumnjičenog “Doc” Simovića. Učesnici će moći pripremiti direktno i unakrsno ispitivanje Topalovića radi prezentacije većoj grupi tokom vježbe.
- C. Simović: Učesnici će moći predstaviti uvodno izlaganje i završne riječi u suđenju “Doc” Simoviću.
- D. Kovačević: Učesnici će moći voditi simulaciju suđenja zbog korupcije sudiji Kovačeviću, korištenjem “Doc” Simovića kao glavnog svjedoka, te finansijskog stručnjaka.

6. Pregled vježbi vještine

Vježba vještine 1: Prijedlog za određivanje pritvora

Koristeći prikaz činjenica i saslušanja svjedoka, učesnici u malim grupama moraju sastaviti prijedlog za određivanje pritvora za "Doc" Simovića i predstaviti ga sudiji.

Vježba vještine 2: Sporazumi o priznanju krivice i saradnji sa svjedokom

Koristeći prikaz činjenica i saslušanja svjedoka, učesnici u malim grupama moraju sastaviti sporazum o priznanju krivice i sporazum o saradnji sa svjedokom i predstaviti ga sudiji.

Vježba vještine 3: Uvodna izlaganja

Koristeći prikaz činjenica, saslušanja svjedoka i optužnice, učesnici u malim grupama moraju sastaviti i predstaviti uvodna izlaganja za suđenje "Doc" Simoviću.

Vježba vještine 4: Direktna ispitivanje

Koristeći prikaz činjenica, saslušanja svjedoka, i optužnice, učesnici u malim grupama moraju sastaviti i izložiti direktno ispitivanje Oksane ili Ermina Topalovića za suđenje "Doc" Simoviću.

Vježba vještine 5: Unakrsno ispitivanje

Koristeći prikaz činjenica, saslušanja svjedoka, i optužnice, učesnici u malim grupama moraju sastaviti i izložiti unakrsno ispitivanje Ermina Topalovića ili "Doc" Simovića za suđenje "Doc" Simoviću.

Vježba vještine 6: Završna riječ

Koristeći prikaz činjenica, saslušanja svjedoka, i optužnice, učesnici u malim grupama moraju sastaviti i izložiti završnu riječ za suđenje "Doc" Simoviću.

Vježba vještine 7: Simulacija suđenja

Učesnici dobijaju zapisnik o saslušanju optuženog "Doc" Simovića u kojem on obavještava organe provođenja zakona da je on prethodno uhapšen zbog trgovine prostitucijom i da je platio mito sudiji Kovačeviću kako bi odbacio njegov predmet. Učesnici takođe dobijaju bankovne podatke sudije Kovačevića i njegove supruge koji pokazuju da je sudija Kovačević položio veliku sumu gotovine na račun otprilike u isto vrijeme navodnog mita, te da je supruga sudije Kovačevića zatim podigla veliku sumu gotovine sa tog računa da bi nekoliko sedmica nakon toga kupila stan u Zagrebu.

PREZENTACIJA:

15 minuta: Pregled kursa

Ciljevi:

1. Dati pregled programa obuke
2. Razmotriti/predstaviti studiju slučaja
3. Objasniti podjelu grupa
4. Zasnovano na vještinama
5. Rješavanje problema

PREZENTACIJA:

30-45 minuta: Svrha i uloge strana na glavnom pretresu/tumačenje zakona

Prezentacija bi trebala uključivati sljedeće nastavne jedinice/lekcije:

Cilj 1: Upoznati učesnike s adversarnim postupkom, ulogama strana u istrazi i glavnom pretresu, tumačenjem zakona, teretom dokazivanja i dokaznim standardima.

- 1.1** Učesnici bi trebali razumjeti uloge i odgovornosti suda, tužioca i branitelja.
- 1.2** Učesnici bi trebali razumjeti teret dokazivanja i ciljno-orijentisani pristup koji iz toga slijedi i koji tužilac mora upotrijebiti

PREZENTACIJA

60 minuta: Pritvor

Cilj 2: Naučiti učesnike kako da učinkovito sastavljaju pisane i saopštavaju usmene argumentirane prijedloge za određivanje pritvora.

- 2.1** Učesnici će razumjeti postupak koji se tiče naredbi za sprovođenje istrage, lišenja slobode, i prijedloga za određivanje pritvora
- 2.2** Učesnici će naučiti koje važne faktore treba navesti u prijedlogu za određivanje pritvora
- 2.3** Učesnici će naučiti o adversarnoj prirodi ročišta i kako obrazložiti važne činjenice kod prijedloga za određivanje pritvora.

VJEŽBA

30 minuta: Vježba vještine 1: Grupe učesnika pripremaju argumente za ročište o određivanju pritvora.

- 30 minuta: Vježba vještine 1: Volonteri iz svake od grupa argumentiraju prijedlog za određivanje pritvora na ročištu.

Cilj 3: Facilitator treba voditi diskusiju koja će obuhvatiti sljedeće teme:

3.1 Faktori koji su relevantni na ročištu za određivanje pritvora:

- 3.1.1 Činjenično stanje predmeta
- 3.1.2 Podaci o kaznenoj evidenciji optuženog
- 3.1.3 Veza sa zajednicom
- 3.1.4 Otežavajuće/olakšavajuće okolnosti
- 3.1.5 Žrtve
- 3.1.6 Mogućnost ponavljanja / dovršenja djela
- 3.1.7 Opasnost od bijega
- 3.1.8 Vjerovatnoća za uništenje dokaza

PREZENTACIJA

60 minuta: Priprema za glavni pretres

Cilj 4: Presentacija treba pokazati učesnicima kako da se učinkovito pripreme za glavni pretres:

- 4.1 Organizacija
  - 4.1.1 Identifikujte sve svjedoke
  - 4.1.2 Prikupite sve dokaze
  - 4.1.3 Identifikujte sva pravna pitanja
  - 4.1.4 Pripremite se za odbranu
- 4.2 Zakonitost dokaza
  - 4.2.1 Izuzeće – nezakonito prikupljeni dokazi su nedopustivi
  - 4.2.2 Provjeriti da li za sve dokaze postoji pravilan postupak i sudske naredbe
    - Krijumčarena roba
    - Zapažanja
    - Izjave
    - Snimci
    - Identifikacije
    - Tajne operacije/simulirane transakcije
- 4.3 Priprema svjedoka
  - 4.3.1 Saslušajte svjedoke sa svim dokumentima i fizičkim dokazima
  - 4.3.2 Pripremite se za unakrsno ispitivanje od strane odbrane
  - 4.3.3 Objasnite postupak
  - 4.3.4 Procijenite
- 4.4 Istražiti
  - 4.4.1 Nastavite istragu i procjenu tokom cijele faze pripreme
  - 4.4.2 Usko saradujte sa organima za provođenje zakona
  - 4.4.3 Procijenite zahtjeve optuženog

PREZENTACIJA

60 minuta: Izjašnjenje o krivici i pregovaranje o priznanju krivice

Cilj 5: Prezentacija bi učesnicima trebala pružiti razumijevanje o tome kako voditi pregovore radi priznanja krivice i kako sastaviti detaljne sporazume o priznanju krivice i saradnji sa svjedocima:

- 5.1 Koristi priznanja krivnje
  - Tužilac
  - Tuženi/Branitelj
  - Sud
- 5.2 Vrijeme izjašnjavanja
  - Izjašnjavanje o krivici nakon potvrde optužnice
  - Pregovori tokom cijelog postupka
  - Izjašnjavanja prije optužnice
- 5.3 Ispregovarana izjašnjavanja
  - Niža kazna u zamjenu za priznanje krivnje
  - Neslužbeno
  - Podneseno u pismenom obliku sudu
  - Uloga suda
    - Može prihvatiti ili odbaciti sporazum
    - Odgovoran za poštivanje svih procesnih pretpostavki i poštivanje prava
- 5.4 Sporazumi o saradnji
  - 5.4.1 Mehanizmi
    - Optuženi je saglasan da saraduje sa istragom u zamjenu za nižu kaznu ili imunitet
    - U pismenom obliku
  - 5.4.1 Razmatranja
    - Saradujte sa manje krivim pojedincom umjesto sa više krivim pojedincem
    - Pripremite – istražite potencijalnog saradnika
    - Opsežno ispitajte (saslušanje)
    - Procijenite vjerodostojnost, pristupačnost, ranjivost
    - Sigurnost
  - 5.4.2 Sastavljanje sporazuma
    - Širok raspon mogućnosti: niža kazna/imunitet
    - Uticaj na suđenje – razmotrite kako će sud posmatrati sporazum
    - Budite pravični
  - 5.4.3 Izlaganje na suđenju
    - Dotaći sva osporiva pitanja na direktnom ispitivanju – pripremite se za unakrsno ispitivanje
    - Poduprite svjedočenje dokazima

- Sačinite argumente za završnu riječ o tome zašto bi sud trebao smatrati svjedoka kredibilnim
- Zaštita svjedoka

VJEŽBA

30 minuta: Vježba vještine 2: Ušesnici u grupama sastavljaju sporazume o priznanju krivice i saradnji sa svjedokom za Tanovića i Topalovića

30 minuta: Vježba vještine 2: Volonteri iz svake od grupa izlažu pred sudom sporazume za Tanovića i Topalovića

Cilj 6: Facilitator bi trebao da vodi diskusiju koja uključuje sljedeće:

6.1.1 Faktori koji su od važnosti za postizanje sporazuma o saradnji:

- Predstavite potpisan sporazum o saradnji
- Budite spremni obrazložiti sudu zašto je sporazum pravičan
- Iznesite molbu za blažu kaznu

PREZENTACIJA

60 minuta: Uvodna izlaganja

Cilj 7: Presentacija bi učesnicima trebala pružiti razumijevanje o tome kako se pripremiti za i prezentirati učinkovito uvodno izlaganje

7.1 Važnost

- Može biti najvažniji dio Vašeg slučaja– prva stvar koju sud čuje o slučaju
- Prilika da se izloži tako da ga sud razumije

7.2 Priprema

- Planirajte daleko unaprijed
- Vodite spis sa bilješkama i idejama
- Uvježbajte

7.3 Struktura

- Počnite sa “hvataljkom,” jakom izjavom u vidu jedne rečenice koja privuče pažnju sud i koja je zanimljiva
- Sažetak
- Opis dokaza
- Opis optužbi
- Zaključak

7.4 Način izlaganja

- Budite ubjedljivi bez rasprave, ponavljanje je korisno
- Predvidite i izostavite poznate odbrane u toku opisa Vašeg slučaja

- Ispričajte priču, nemojte navoditi svakog svjedoka i ono što će reći
- Opišite slabosti sa svjedocima i Vašim predmetom
- Budite zvanični, ali govorljivi
- Mijenjajte visinu, jačinu I brzinu glasa kako biste održali interes suda
- Održavajte kontakt očima
- Budite sažeti – neka Vam izlaganje ne traje predugo
- Prihvatite teret dokazivanja
- Ne preuveličavajte
- Ponudite jak zaključak

7.5 Uvodna riječ odbrane

- Slušajte pažljivo i pravite bilješke
- Saznajte moguće strategije odbrane
- Ispitajte tvrdnje odbrane iz uvodne riječi

VJEŽBA

30 minuta: Vježba vještine 3: Učesnici u grupama sastavljaju i iznose uvodna izlaganja za suđenje “Doc” Simoviću

30 minuta: Vježba 3: Volonteri daju uvodnu riječ/Diskusija

Cilj 8: Diskusija bi trebala uključiti sljedeće teme:

- Stil
- Strukturu
- Način izlaganja/Učinkovitost

PREZENTACIJA

60 minuta: Izvođenje dokaza

Cilj 9: Presentacija bi učesnicima trebala pružiti informacije o tome kako se pripremiti za i učinkovito voditi direktno ispitivanje svjedoka

9.1 Priprema

9.1.1 Spis

- Pročitajte sve izjave svjedoka i izvještaje o svjedocima
- Pripremite mapu o svjedocima koja uključuje sve prethodne izjave
- Utvrdite koje elemente krivičnog djela dokazujete sa svakim svjedokom

9.1.2 Saslušanja

- Nekoliko puta i nikada sami
- Objasnite postupak i raspored

- Naglasite istinu; naglasite poštovanje
  - Iskoristite saslušanja da tačno utvrdite šta možete očekivati od svjedoka
- 9.1.3 Dokazi
- Provjerite sve dokaze sa svjedokom
  - Objasnite osnove i utvrdite ih sa svjedokom
- 9.1.4 Koncept/Bilješke
- Pripremite sva pitanja
  - Zatim pripremite koncept
- 9.1.5 Format i stil
- Pozadina
  - Materijal koji se može pobijati – kaznena evidencija/sporazum o saradnji
  - Činjenice
  - Uvođenje dokaza (materijalnih)
  - Posljedice događaja – kontakt s policijom, itd.
- 9.1.6 Način izlaganja
- Jasan i sažet- ko, šta, kada, gdje, zašto, kako
  - Prilagodite brzinu izlaganja – usporite u ključnim trenucima
  - Slušajte odgovore
  - Pojasnite gdje je to potrebno – upotrijebite materijalne dokaze kako biste ponovili neku važnu činjenicu
  - Prigovori – budite spremni da odgovorite/istražite
  - Dodatno ispitivanje – koristite ga umjereno, samo kada je to potrebno

PREZENTACIJA

60 minuta: Posebni svjedoci

Cilj 10: Prezentacija bi učesnicima trebala pružiti informacije o tome kako se pripremiti za i voditi direktno ispitivanje posebnih svjedoka i/ili stručnjaka/vještaka.

10.1 Priprema – ista kao i za svakog drugog svjedoka (dokumentacija, saslušanja, koncept)

10.2 Posebni svjedoci

10.2.1 Ovlaštena službena lica

- Službenici koji su pronašli materijalne dokaze
- Službenici koji su uzeli izjave od optuženog

10.2.2 Stručnjaci / vještaci

- Stručnjaci / vještaci iz oblasti medicine, kriminalistike, PP zaštite, ekonomije... (npr. za DNK, otiske prstiju, balistiku, forenziku telefona i računara...).

10.3 Dokazi

10.3.1 Dokumentarni dokazi

- Telefonski snimci

- Kreditne kartice/finansijska evidencija
- Zapisi o putovanjima/hotelima
- Zapisi o automobilima
- Kaznena evidencija
- Fotografije/karte
- BILO ŠTA što podupire svjedoka

10.3.2 Fizički dokazi

- Mjesto zločina
  - Balistika, oružje, itd.
  - Krv, DNK, otisci prstiju, kosti
- Iz pretresa
  - Krijumčarena roba
  - Novac
  - Odjeća, nakit
  - Telefoni
  - Dokumenti

10.3.3 Čuvanje

- Uređeno ZKP-om
- Provjeriti da li su ovlaštena službena lica slijedila postupak
- Lanac čuvanja dokaznog materijala
- Ko može postaviti temelje?

10.4 Pokazivanje relevantnosti dokaza

- Da li su organi za provođenje zakona došli do dokaza na način koji pokazuje njihovu relevantnost?
  - Pokazati da je rad policije slijedio postupak– utiče na kredibilitet slučaja
- Da li stručnjak posjeduje znanje koje će pomoći sudu?
  - Zadržati relevantnog stručnjaka
  - Postaviti temelje za ekspertizu svjedoka
  - Ponuditi stručno mišljenje (oslanjati se isključivo na dokaze iznesene od strane ovlaštenih službenika)

10.5 Stručnjaci / vještaci nasuprot drugih svjedoka

- Osoba koja se ispituje kao svjedok ne može istovremeno biti i stručnjak / vještak

PREZENTACIJA

60 minuta: Unakrsno ispitivanje

Cilj 11: Prezentacija bi učesnicima trebala pružiti informacije o tome kako se pripremiti za i voditi učinkovito unakrsno ispitivanje svjedoka odbrane.

11.1 Svrha unakrsnog ispitivanja

11.1.1 Konstruktivna

- Izvući činjenice koje su korisne za Vaš slučaj

11.1.2 Destruktivna

- Minimizirati štetno svjedočenje diskreditiranjem svjedoka

11.2 Opseg

- Ograničen na predmet direktnog ispitivanja i kredibilitet

11.3 Priprema

- Anticipirati odbranu
  - Uvodno izlaganje
  - Unakrsno ispitivanje svjedoka tužilaštva
  - Prijedlog koji podnosi odbrana
  - Nove činjenice koje iznosi odbrana
- Prepoznati teme vezane za optužbu koje možete pojačati na unakrsnom ispitivanju
  - Koja je najvažnija tema ili pitanje Vašeg slučaja
  - Koje činjenice svjedok odbrane mora priznati u vezi sa slučajem
  - Kakav je odnos između optuženog i svjedoka odbrane
- Istražite svjedoka
  - Razgovarajte sa svjedocima tužilaštva
  - Internet
  - Društveni mediji
  - Prethodne krivične i/ili građanske stvari
  - Kreditna istorija
  - Vještaci
  - Saslušajte pojedince koji poznaju svjedoka odbrane
  - Prethodne izjave/svjedočenje/mišljenja
- Planirajte unakrsno ispitivanje – napišite pitanja i koncipirajte tematska područja
  - Znajte svoj cilj za svakog svjedoka
  - Imajte na umu teme i probleme
  - Znajte šta želite obrazložiti u završnoj riječi
  - Prepoznajte dokaze koji se mogu upotrijebiti za suočavanje sa svjedokom ili osvježavanje njihovog pamćenja
  - Poznavanje sudije

11.4 Tehnika

- Samo sugestivna pitanja
- Kratka, jednostavna pitanja
- Imajte kontrolu, budite istrajni i čvrsti, ali ne ljutiti ili uvredljivi
- Izbjegavajte ponavljanje
- Ne postavljajte pitanje na koje ni Vi sami ne znate odgovor (osim ako to nije bitno)
- Koristite odgovarajući ton u zavisnosti od svjedoka
- **SLUŠAJTE**

11.5 Opozivanje

- 11.5.1 Percepcija
  - Lični nedostaci
  - Situacijski nedostaci
  - Emocionalni nedostaci
- 11.5.2 Memorija
- 11.5.3 Pristrasnost
  - Odnos između optuženog i svjedoka
- 11.5.4 Predrasuda
- 11.5.5 Interes
- 11.5.6 Korupcija
- 11.5.7 Prethodne loše radnje
- 11.5.8 Prethodna nedosljedna izjava
- 11.6 Unakrsno ispitivanje optuženog
  - 11.6.1 Nepostojanje namjere/znanja
    - Navesti optuženog da prizna:
      - Da je počinio radnje koje predstavljaju krivično djelo
      - Da je namjerno počinio radnje
      - Radnje iz kojih se vidi svijest o krivnji
  - 11.6.2 Izgovor– Samoodbrana/prisila/podstrekivanje
    - Navesti optuženog/svjedoka da prizna:
      - Da je namjerno počinio radnje
      - Radnje koje su vodile ka zločinu (koje pokazuju namjeru)
      - Radnje nakon zločina (koje pokazuju svijest o krivnji)
      - Da nije iskoristio razumne opcije
- 11.7 Alibi
  - Navesti optuženog/svjedoka da prizna:
    - Kada se krivično djelo desilo
    - Kada je svjedok saznao za krivično djelo kao i za to da se optuženi tereti za to
    - Da je svjedok znao da je optuženi optužen i u pritvoru
    - Kada i kako je svjedok došao da iznese alibi nadležnim agencijama
    - Ispitati o činjenicama i okolnostima tokom danâ koji su prethodili krivičnom djelu i onih koji su uslijedili nakon krivičnog djela.

VJEŽBA

30 minuta: Vježba vještine 3: Učesnici u grupama koncipiraju direktno i unakrsno ispitivanje Oksane/Topalovića/Simovića

30 minuta: Vježba vještine 3: Volonteri iz grupa vode direktno i unakrsno ispitivanje gore navedenih svjedoka

Cilj 12: Facilitator bi trebao voditi diskusiju koja će uključivati sljedeće:

12.1 Kritiku direktnog i unakrsnog ispitivanja koje su predstavili volonteri

PREZENTACIJA

60 minuta: Završna riječ i izricanje kazne

Cilj 13: Presentacija bi učesnicima trebala pružiti informacije o tome kako se pripremiti za i dati uvjerljivu završnu riječ.

13.1 Cilj

- Nije nabrojanje ili nizanje dokaza
- Utkati dokaze u uvjerljiv argument
- Prilika da se naglasi ljudski uticaj
- Prilika da se sud podsjeti na dokaze uvedene na početku suđenja
- Vrijeme da se objasni kako se dokazi trebaju primjenjivati na zakon

13.2 Priprema

- Razmislite o završnoj riječi na početku slučaja (istraga)
- Napravite bilješke i razmislite o snažnim argumentima
- Razmišljajte o završnoj riječi tokom cijelog slučaja
- Predvidite odbranu i prepoznajte protuargumente

13.3 Organizacija

13.3.1 Opće

- Ne postoji ispravna ili pogrešna formula
- Odaberite temu
- Suzite pitanja

13.3.2 Primjer

- Navedite temu – šta je glavno pitanje u slučaju (identifikacija, samoodbrana, itd.)
- Što je više moguće izostavite odbranu i stvari koje nisu predmet diskusije (ako je u pitanju slučaj samoodbrane, tada se ne radi o identifikaciji)
- Rezimirajte dokaze koji su potvrđeni
  - Govorite o kredibilitetu svjedoka
  - Naglasite potkrijepljenost dokazima
- Govorite o slučaju odbrane
- Primijenite činjenice na zakon
- Pokažite kako je jedini zaključak koji se može donijeti okrivljujuća presuda
- Završetak

13.4 Način izlaganja

- Budite svoji
- Nemojte biti dosadni
  - Ton glasa
  - Koristite dokaze da naglasite potkrijepljenost dokazima i snagu
  - Budite interaktivni i ostvarite kontak očima
  - Koristite tehnologiju
  - Koristite opise
- Nemojte koristiti argument koji nema snagu, pokažite logiku i budite jednostavni

13.5 Zagovaranje kazne

- Iskoristite priliku da zagovarate određenu kaznu
- Pokažite sudu zbog čega je ta kazna odgovarajuća
- Svrha izricanja kazne
  - Odražava ozbiljnost krivičnog djela
  - Potiče poštivanje vladavine prava
  - Omogućuje pravednu kaznu
  - Pruža adekvatno preventivno dejstvo
- Druga razmatranja kod izricanja kazne
  - Istorija i karakteristike optuženog
  - Specifična prevencija radi zaštite javnosti
  - Pokazano nepoštivanje zakona – vjerovatnoća za poštivanje zakona ili bilo kojih drugih posebnih uslova kazne u slučaju nezatvorske kazne
  - Omogućiti najučinkovitiji korektivni tretman
  - Alternative zatvoru (konfiskacija imovine)

VJEŽBA

30 minuta: Vježba vještine 3: Učesnici u grupama sastavljaju završnu riječ u suđenju protiv optuženog “Doc” Simovića

30 minuta: Vježba vještine 3: Volonteri iz grupa iznose završnu riječ u suđenju protiv “Doc” Simovića

Cilj 14: Facilitator bi trebao voditi diskusiju koja treba uključivati sljedeće:

14.1 Kritiku završne riječi korištenjem smjernica iz Cilja 13 gore.

PREZENTACIJA

60 minuta: Žalba

Cilj 15: Presentacija bi učesnicima trebala pružiti informacije o tome kako sastaviti žalbu i učinkovito iznijeti usmeni argument.

15.1 Svrha

- Učinkovito pobiti navode odbrane o nezakonnosti ili zloupotrebi putem krtakog pisanog i usmenog argumenta

15.2 Priprema

- Pročitajte cijeli zapisnik suđenja
- Pregladajte čitav spis predmeta
- Ispitajte tužioca sa suđenja (ukoliko to niste bili Vi)
- Istražite sudsku praksu (BiH ili Evropski sud)
- Koncipirajte problematiku sa činjenicama i relevantnim slučajevima
- Primjer:
  - Navedite problematiku
  - Izložite relevantne činjenice
  - Izložite postupak slučaja
  - Započnite sa svim tehničkim osnovama za odbacivanje optužnice (tj. pravovremenost, proceduralna greška, položaj)
  - Pozabavite se glavnim pitanjima – primijenite pravno istraživanje i argument
  - Zaključak

15.3 Rasprava (Usmeni argument)

15.3.1 Priprema

- Napavite bilješke ili koncept
- Vježbajte Vaše argumente
- Predvidite i pripremite se za pitanja

15.3.2 Način izlaganja

- Prvo navedite povrede postupka
- Pređite na bitna pitanja
- Iznesite argumente – navedite druge sudske odluke koje su relevantne
- Budite sažeti/nemojte se ponavljati
- Ne koristite slabe argumente
- Odgovarajte na pitanja sa samopouzdanjem (koristite prethodno sačinjene argumente da odgovorite na pitanja)

VJEŽBA

90 minuta: Vježba vještine 4: Učesnici u grupama se pripremaju za simulaciju suđenja u slučaju protiv optuženog sudije Ante Kovačevića

90 minuta: Vježba vještine 4: Volonteri iz grupa vode simulaciju suđenja u slučaju protiv optuženog sudije Ante Kovačevića

Cilj 16: Facilitator bi trebao voditi diskusiju radi ocjene lekcija naučenih tokom cijelog kursa /završni komentari/ocjene seminara (razmislite o korištenju uređaja za glasanje kod testiranja).

PREDMET “DOC I OSTALI”

U maju 2015. godine, Ministarstvo unutrašnjih poslova Tuzlanskog kantona (MUP TK) je zaprimilo prijave građana u vezi sa ugostiteljskim objektom “Bar Café”, koje su sadržavale navode o određenom broju mladih djevojaka (stranog porijekla) koje tamo rade kao prostitutke, te o navodnoj prodaji i konzumiranju opojnih droga unutar i oko ugostiteljskog objekta.

MUP TK je, u skladu sa naredbama nadležnog suda, dana 1. juna 2015. godine provodio posebne istražne radnje na glavnoj raskrsnici Tuzlanske ceste u blizini “Bar Café-a”. **Inspektor Čuljević** je u svojstvu prikrivenog istražitelja kupio manju količinu droge Ecstasy od stanovitog **Mirsada Tanovića**. **Tanović** je lišen slobode i ustanovljeno je da kod sebe posjeduje dodatnu količinu Ecstasy-ja, 800 KM, i različite isprave. Protiv njega je podnesena prijava za posjedovanje i stavljanje u promet opojnih droga.

Za vrijeme ispitivanja **Tanović** je inspektorima i tužiocu dao informacije u vezi sa djevojkama koje kao prostitutke rade u tuzlanskom “Bar Café-u”. Rekao je da je vlasnik “Bar Café-a” povezan sa hotelom “Euro” koji se nalazi u Brčko Distriktu, a u kojem vlasnik “Bar Café-a” kupuje djevojke koje rade u njegovom lokalima. Ime vlasnika tuzlanskog “Bar Café-a” je **Ermin Topalović**. Djevojke koje rade u tuzlanskom “Bar Café-u” su obično starosti od 18 do 25 godina, dolaze uglavnom iz Ukrajine i rade sa lažnim radnim vizama. One svoju zaradu predaju **Topaloviću**. Hotelom “Euro” upravlja određena muška osoba iz Beograda. Nakon ovih saznanja, u istragu se uključuju Državna agencija za istrage i zaštitu (SIPA) i Tužilaštvo Bosne i Hercegovine.

Tužilac **Haris Potparić** je **Tanoviću** ponudio zaključenje sporazuma o priznanju krivnje u zamjenu za saradnju u budućoj istrazi tuzlanskog “Bar Café-a”, hotela “Euro” i osoba koje rukovode ovim objektima. **Tanović** je ponudu prihvatio, nakon čega su zaključili sporazum o priznanju krivnje, koji je nadležni sud prihvatio. Na osnovu sporazuma o priznanju krivnje, nadležni sud je **Tanoviću** izrekao uvjetnu osudu, kojom je utvrđena kazna zatvora od šest mjeseci, koja se neće izvršiti ako optuženi u roku od godinu dana od dana pravosnažnosti presude ne počini novo krivično djelo. **Tanovićev** krivični dosije: jedna osuda za posjedovanje opojne droge marihuane, jedna osuda za provalu u vulkanizersku radnju u Tuzli. Dana 15. juna 2015. godine, **inspektor Čuljević** je predložio tužiocu **Potpariću** da zatraži korištenje **Tanovića** kao informatora, te predloži pribavljanje naredbe za pretresanje tuzlanskog “Bar Café-a”. Nadležni sud je, na zahtjev tužioca, izdao naredbe za pretresanje i korištenje **Tanovića** kao informatora.

Dana 26. juna 2015. godine policijski službenici su dali potrebna uputstva **Tanoviću** i poslali ga u tuzlanski “Bar Café”. Policijski timovi su bili raspoređeni na raznim tačkama u blizini lokala. **Tanović** je proveo oko dva sata u lokalima, pijući sok i razgovarajući sa drugima, uključujući i barmena po imenu **Jovo**. Nakon dužeg razgovora s **Jovom**, **Tanović** je dogovorio “kupovinu usluga” jedne od djevojaka u trajanju od jednog sata za 100 KM. On je novac predao **Jovi**, nakon čega je odveden u sobu u stražnjem dijelu lokala gdje je predstavljen izvjesnoj **Adelini**. **Tanović** je dao dogovoreni signal timu za podršku koji je upao u lokal. Policija je lišila slobode 11 osoba: 6 djevojaka, 2 barmena, 2 izbacivača i vlasnika lokala **Ermina Topalovića** kojeg su zatekli u kancelariji iza šanka.

Tri djevojke su odbile policiji dati bilo kakve informacije i odvedene su u sklonište lokalne nevladine organizacije. Tri djevojke (uključujući onu čije je “usluge” **Tanović** kupio)

odbijaju da sarađuju i odbijaju da prihvate pomoć od nevladine organizacije. Sve su tvrdile da im pomoć nije potrebna, da nisu bile žrtve nikakvog krivičnog djela i željele su da budu puštene. Jedna djevojka je puštena iz policijskih prostorija. Druga djevojka, **Adelina**, čije je usluge **Tanović** kupio, je lišena slobode i zadržana u policijskim prostorijama. Treća djevojka, **Oksana**, koja se doimala nervozno i imala ogrebotine na rukama, je odvedena iz policijskih prostorija u sklonište nevladine organizacije.

Sa djevojkom koja se trenutno tereti za prostituciju, **Adelinom**, su razgovarali tužilac i inspektori, ali je ona i dalje odbijala da pruži bilo kakve informacije.

Izbacivač **Jovo** se tereti za navođenje na prostituciju i odbija dati izjavu.

Oksana, koja je odvedena u sklonište sa očitim povredama je ostala u skloništu tokom narednih nekoliko dana. Nakon trećeg dana, ona se opustila i pokazala je više volje da razgovara sa tužiocem i inspektorima. Na kraju je dala detaljnu izjavu o svemu što joj se dešavalo u proteklom periodu (vidi priloženu izjavu svjedoka).

Predmeti nađeni u “Bar Café-u” tokom izvršenja naredbe za pretresanje:

- a) Pet komada vatrenog naoružanja različitog kalibra, nađenih u kancelariji;
- b) 10.000 KM nađenih u kancelariji;
- c) Različite količine opojne droge Ecstasy nađene u pojedinim privatnim sobama i iza šanka;
- d) Evidencijska knjiga sa brojkama i cijenama, pronađena u kancelariji.

Razgovor sa **Erminom Topalovićem**, vlasnikom “Bar Café-a”:

- a) Prvi razgovor: **Topalović** je tvrdio da nije vlasnik lokala već da tamo povremeno radi, te da ne zna ništa o djevojkama u lokalu, osim da su prostitutke.
- b) Nakon što mu je pokazana evidencijska knjiga nađena u kancelariji koja je sadržavala nekoliko priznanica sa njegovim potpisom, odnosno nakon što mu je saopšteno da će protiv njega biti podignuta optužnica za navođenje na prostituciju, nedozvoljeno posjedovanje oružja, posjedovanje nedozvoljenih opojnih droga i trgovinu ljudima, on je pristao na drugi razgovor u kojem je rekao slijedeće: u prisustvu svog advokata, **Topalović** priznaje da posjeduje detaljne informacije o osobi sa nadimkom “**Doc**” koja je vlasnik hotela “Euro” u Brčko Distriktu i drugim osobama sa kojima sarađuje u BiH i u Beogradu. **Topalović** međutim insistira, zbog svoje sigurnosti i sopstvenog interesa, da mu se da imunitet i zaštita.
- c) Tužilac i inspektori razgovaraju o potencijalnoj vrijednosti **Topalovićeve** izjave i predlažu davanje imuniteta **Topaloviću**.
- d) **Topalović** tužiocu i inspektorima kaže da je “**Doc**” ustvari **Slavko Simović**, vlasnik hotela “Euro”. On rukovodi velikom operacijom trgovine ljudima i transportom krijumčarene robe (opojnih droga i oružja), sa svojim saradnicima u BiH, Srbiji, Rumuniji i Ukrajini. Veći dio operacije trgovine ljudima se odnosi na djevojke iz Ukrajine i Rumunije. Njegovi regionalni saradnici vrbuju žene i djevojke nudeći im posao i prijevoz. Jedan takav saradnik je **Miodrag**, koji dosta putuje za **Simovićev** račun. **Miodrag** takođe povremeno prenosi velike količine novca. Žene se dovode u BiH, obično privremeno u hotel “Euro”, da bi se zatim prebacili u druge dijelove BiH ili Zapadnu Evropu. Novac koji stekne na taj način **Simović** pere putem različitih privatnih firmi u BiH, uključujući benzinsku pumpu “BP-Petrol” (na Tuzlanskoj cesti blizu Srebrenika), prodavnicu CD-ova, Brčansku banku i Beogradsku banku. **Simović** posjeduje veliku kuću u Brčko Distriktu, imanje u Beogradu i nekretnine u blizini

Dubrovniku. **Topalović** je bio na imanju u Beogradu za koje tvrdi da se čuva poput tvrđave. **Topalović** ima saznanja da je **Simović** jednom prilikom lišen slobode u Brčkom zbog prijevoza lica u svrhu iskorištavanja za prostituciju, ali da je pušten i njegov predmet odbačen nakon što je **Simović** potplatio stanovitog sudiju **Antu Kovačevića**. **Simović** je o ovome lično razgovarao sa **Erminom** jedne noći dok su pili u hotelu "Euro".

- e) Tužilac i inspektori pristaju da **Topalovića** iskoriste kao svjedoka. **Topalović** je dobio imunitet i stavljen je pod mjere zaštite.
- f) **Topalovićev** krivični dosije: Tri ranije osude zbog navođenja na prostituciju, dvije ranije osude zbog utaje poreza. Tuzlanski "Bar Café" je dva puta zatvaran od strane Poreske uprave FBiH koja je provodila aktivnosti iz svoje nadležnosti u saradnji sa MUP-om TK

Tužilac je radeći sa inspektorima izradio istražni plan kojim će se doći do **Simovića**. Tužilac će od SIPA-e, MUP-a TK, finansijske policije i poreskih uprava Brčkog, Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske zahtijevati provođenje slijedećih istražnih radnji:

- a) Pribavljanje registracije hotela Euro;
- b) Pribavljanje računa **Slavka Simovića** u Brčanskoj banci;
- c) Pregled smeća u hotelu "Euro";
- d) Provjera serijskih brojeva na pištoljima koji su nađeni u "Bar Café-u";
- e) Analiza evidencijske knjige pronađene u tuzlanskom "Bar Café-u";
- f) Pregled smeća benzinske pumpe "BP-Petrol" u Srebreniku.

Međunarodna pomoć koja se traži od Beograda uključuje slijedeće:

- a) Pribavljanje računa **Slavka Simovića** u Beogradskoj banci;
- b) Finansijska provjera **Simovićevog** imanja u Beogradu.

Međunarodna pomoć koja se traži od Zagreba uključuje slijedeće:

- a) Finansijska provjera **Simovićevog** imanja u Dubrovniku;
- b) Eventualni **Simovićevi** računi u hrvatskim bankama.

Provjera osobe:

- **Jovo Ajdalović**, izbacivač u tuzlanskom "Bar Café-u"

Nakon jedne sedmice držanja hotela "Euro" pod prismotrom, inspektori su opazili mušku osobu kako od obližnje prodavnice CD-ova "Dallas" odlazi do hotela "Euro" sa smeđom kovertom. Ovaj muškarac je ušao u hotel "Euro", ostao tu nekih pola sata, izašao bez koverta i vratio se do prodavnice CD-ova.

Nakon četiri sedmice držanja hotela "Euro" pod prismotrom, inspektori su opazili mušku osobu, koji odgovara **Miodragovom** opisu, kako se dovezao do hotela "Euro" i ušao u njega sa jednom mladom ženskom osobom. Sat kasnije, **Miodrag** je napustio hotel i odvezao se prema hrvatskoj granici u Brčkom u svom crnom VW Golfu sa beogradskim tablicama.

Još jedan međunarodni zahtjev za pomoć se šalje u Beograd:

- Provjera registarskih tablica crnog VW Golfa iz 2005. godine.

Informacije dobijene iz Beograda otkrivaju da je crni Golf iz 2005. godine registrovan na stanovitog **Miodraga Ivanovića** iz Beograda. Dobijeni su podaci o porijeklu vozila i fotografija vlasnika. **Oksani** je pokazan niz fotografija, uključujući **Miodragovu**. Ona

izabere **Miodragovu** fotografiju kao čovjeka koji liči na njenog vozača od Beograda do Brčkog, ali nije sasvim sigurna. Raspisuje se potjernica za Miodragom Ivanovićem.

*

Pitanja:

- *Šta dalje?*
- *Ko je Vaša meta (ili mete)?*
- *Koji su zakoni eventualno prekršeni i kakvi Vam dokazi trebaju?*
- *Koje istražne radnje biste željeli provesti?*

Izjava svjedoka – Oksana

Oksana ima 18 godina i dolazi iz malog sela pored Kijeva, Ukrajina. Ima završenih šest razreda škole i jedno je od četvero djece. Oksanin otac je umro kad joj je bilo 12 godina i njena majka se sada brine za djecu, izdržavajući porodicu uglavnom tako što obrađuje mali vrt iza kuće. Oni žive ispod granice siromaštva.

Par mjeseci ranije, Oksani je tokom posjete Kijevu ponuđena pomoć pri nalaženju posla konobarice u inostranstvu, moguće u Njemačkoj, u zamjenu za honorar koji će isplatiti kada počne zarađivati. Ona je pristala i krenula na put sa čovjekom po imenu Saša u vozilu sa registarskim oznakama Kijeva. Vozili su do granice gdje joj je vozač uzeo pasoš i provezao ih preko granice u Rumuniju. Nakon dodatnih šest sati stigli su do slijedeće granice i prešli u Srbiju.

Oksani nikada nije vraćen pasoš. Oni su se vozili do kasno u noć, dok nisu stigli do manjeg mjesta gdje su uzeli sobe. Nakon što je ušla u sobu, Oksana je shvatila da je zaključana. Slijedećeg dana Saša ju je upoznao sa muškarcem po imenu Zlatko, nakon čega je otišao. Ona je putovanje nastavila sa Zlatkom u VW Golfu crne boje, sa beogradskim tablicama. Nakon nekoliko sati izašli su na auto-put i prešli granicu sa Hrvatskom. Vjerujući da je na putu za Njemačku, Oksana je zaspala. Ubrzo se probudila na novoj granici i vidjela oznake BiH. Kada je počela postavljati pitanja, vozač joj je rekao da skreću s puta da bi provjerili neke detalje u vezi njenog zaposlenja. Ubrzo nakon toga stigli su u hotel "Euro", gdje je prijavljena i zaključana u sobu.

Slijedećeg dana Oksanu budi izvjesna Elma koja je odvede na doručak i objasni joj da treba raditi kao hostesa da otplati troškove prevoza. Ona se složi i svaki dan radi u restoranu, vodeći goste do njihovih stolova i obavljajući druge pomoćne poslove. Svake noći je ponovo zaključaju u njenu sobu. Ne prima nikakvu naknadu za svoj rad osim sobe i hrane. U hotelu svakog dana vidi stariju žensku osobu Danicu, koju je vidjela i sa pištoljem u ruci, i muškarca sa nadimkom "Doc" koji ne govori mnogo. Tu su još i tri druge ženske osobe starosne dobi između 18 i 25 godina života, koje uglavnom borave u sobama i u baru/holu hotela tokom dana, a naveče se izgube sa gostima.

Nakon nekih pet dana, muškarac srednjih godina se pojavi u hotelu gdje mu "daju" Oksanu. "Doc" predaje Oksanin pasoš u ruke tog muškarca nakon čega on i Oksana odlaze u njegovom crvenom Audiju A4. Na izlazu Oksana vidi kako muškarac preda kovertu radniku u prodavnici CD-ova u blizini hotela "Euro". Nakon dva sata stižu u "Bar Café" gdje Oksanu zaključaju u sobu. Nakon što je dva dana radila kao hostesa, Oksanu prisiljavaju na prostituciju. Ne dobija nikakvu novčanu naknadu prva tri mjeseca, nakon čega joj daju nekih 50 KM sedmično. Samo pet dana prije upada policije u "Bar Café", Oksana je pokušala pobjeći prilikom čega je zadobila modrice. Progonitelji su je sustigli u susjednoj ulici, nakon čega je vraćena u svoju sobu gdje je pretučena. Nešto novca Oksana je slala svojoj porodici u Kijev. Oksana je rekla da je Adelina iz Rumunije i da izgleda da ona ima dobar status kod vlasnika "Bar Café-a", te da je čula Adelinu kako na telefon redovno razgovara sa nekim Miodragom.

Izjava svjedoka – Tanović

Mirsad Tanović ima 25 godina i jedino je dijete u porodici. Odrastao je u Tuzli gdje njegov otac radi u elektrani, a majka u sudu. Mirsad je završio srednju školu i jedan semestar pohađao prirodno-matematički fakultet. Još kao adolescent je dolazio u tuzlanski “Bar Café” gdje se upoznao za vlasnikom Erminom Topalovićem. Ermin je povremeno Mirsadu davao da radi neke poslove. Ponekad je Mirsad zamjenjivao izbacivača ili barmena. Još u početku svojih dolazaka, Mirsad je uvijek znao da u baru ima djevojaka koje rade kao prostitutke. Nakon što se zbližio sa Erminom i počeo povremeno raditi u klubu Mirsad je saznao da Ermin nije samo krijumčario ove djevojke do svog bara na lažnim vizama, već je i povremeno trgovao oružjem i opojnim drogama. Na taj način je Mirsad došao do manje količine Ecstasy-ja koji je kod sebe imao kada je lišen slobode.

Tokom vremena, Mirsad je saznao da djevojke dolaze iz Ukrajine, Rumunije, ponekad iz Bugarske - neke svojom voljom, a neke ne. Obično rade svaku noć i na početku svu svoju zaradu predaju Topaloviću. Nakon nekog vremena i zarađenog povjerenja, djevojkama je dozvoljeno da zadrže mali procenat od svoje zarade, koji većina šalje svojim siromašnim porodicama. Mirsad se jednom prilikom sa Erminom odvezao do hotela da bi preuzeli jednu djevojku iz Rumunije. Hotel se zove “Euro”, koliko se on sjeća, a vodi ga stanovita starija muška osoba iz Beograda koji ima kratku crnu kosu, proćelav je i ima brkove. Mirsad nije siguran da li se hotel “Euro” nalazi na teritoriji Brčko Distrikta ili Republike Srpske. Dok je bio u hotelu “Euro” primjetio je nekoliko velikih kutija sa naljepnicama srbijanske firme koja nabavlja kancelarijski materijal kako se prenose u bijeli kamion sa bh. registracijskim oznakama. U jednoj od tih kutija, on je ispod papira za fotokopiranje vidio ruski “Kalašnjikov”. Nakon što je utovareno desetak kutija, kamion se odvezao.

U tuzlanskom “Bar Café-u” su pronađene neke evidencijske knjige i nekoliko pištolja (pištolji su obično držani iza šanka i u kancelariji).

*

Izbacivač Jovo blisko saraduje sa Erminom i često putuje u Brčko.

Izjava svjedoka – Topalović

Ermin Topalović živi u Srebreniku i vlasnik je “Bar Café-a” već sedam godina. On je započeo sa skromnim kafićem odmah nakon rata i proširio ga je u disko i noćni klub u posljednjih pet godina, na nagovor poznanika po imenu “Doc”, koji je vlasnik hotela “Euro”. Ermin je upoznao “Doca” 1998. godine, kada je “Doc” došao u njegov “Bar Café”. “Doc” je nastavio povremeno dolaziti i Erminu je dao sugestije kako da proširi posao. Ermin nije bio raspoložen da dovodi djevojke, ali se na kraju složio sa “Docovim” prijedlozima, jer “Bar Café” nije zarađivao dovoljno da bi Ermin izdržavao svoju ženu i dvoje djece. Stoga je “posudio” jednu djevojku od “Doca” da mu bude hostesa. Takođe je od “Doca” posudio novac da renovira i proširi klub. Iako mu se prihod povećao, to nije bilo dovoljno da vrati dug “Docu”. Stoga je “Doc” preporučio Erminu da djevojka počne prodavati svoje “usluge”. Ermin je zapravo saznao da je djevojka bila spremna to učiniti i stoga je započeo sa prostitucijom. Nakon nekoliko mjeseci, Ermin je počeo povećavati zaradu, a “Doc” mu je poslao još djevojaka kao “pozajmicu” da bi proširio profit. On je prihvatio, znajući da je u dugovima i da treba izdržavati porodicu.

“Docov” posao uključuje veliku mrežu pojedinaca širom BiH i Srbije sa lokalnim pomagačima u Rumuniji, Ukrajini, Bugarskoj i Kosovu. Oni prevoze žene u svrhu prostitucije, kao i krijumčarenu robu i oružje. Njemu je ovo poznato, jer je učestvovao u transportu krijumčarene robe iz Brčkog do nekoliko tačaka u Republici Srpskoj i Federaciji Bosne i Hercegovine.

Jedan od visoko rangiranih saradnika je stanoviti Miodrag, koji puno putuje za “Doca”. Miodrag pomaže pri transportu ljudi, roba i novca. Miodrag je iz Beograda i vlasnik je crnog VW Golfa, 2005. godišta.

Središte “Docovog” posla je hotel “Euro”, naročito za trgovinu ženama. One se prvo dovode u hotel, a zatim se upućuju na različita mjesta u BiH i ponekad u Zapadnu Evropu.

Zarada koju “Doc” zarađuje krijumčarenjem se pere putem različitih drugih firmi u BiH. “Doc” nikad ne preuzima “isplatu” za svoju robu u hotelu “Euro”. Novac se upućuje kroz prodavnicu CD-ova, benzinsku pumpu “BP-Petrol” (Tuzlanska cesta blizu Srebrenika), Brčansku banku i Beogradsku banku. Kada Ermin od “Doca” dobije djevojke, on plati u prodavnici CD-ova.

“Doc” posjeduje veliku kuću u Brčko Distriktu, imanje u Beogradu i kuću u Cavtatu, blizu Dubrovnika. Ermin je jednom posjetio imanje u Beogradu, koje je pod velikim obezbjeđenjem. “Doc” je oženjen i ima jednog sina, Zlatka, koji ima oko 26 godina i vodi internet café u Beogradu. On je Zlatka vidio nekoliko puta u hotelu “Euro” u Brčkom, samog i sa Miodragom.

“Doc” je uhapšen 2010. godine u Brčkom zbog posredovanja u prostituciji. On je odmah pušten, a njegov predmet je odbačen oko mjesec dana kasnije. “Doc” je navodno potplatio sudiju (Antu Kovačevića) da ga pusti. On je to saznao tokom razgovora sa “Docom” 2010. godine u hotelu “Euro”.

_____ (Tužilaštvo) _____
Broj: _____
_____, __. __. __. godine

_____ (SUD) _____
_____
-Sudiji za prethodno saslušanje-

Na osnovu člana __. stav __. tačka __ i člana __. i __. st. __. ZKP-a ____, podižem:

OPTUŽNICU

Protiv:

Mirsad Tanović, sin _____ i majke _____, rođene _____, rođen __. __. __. godine u _____, JMBG: _____, po narodnosti _____, državljanin BiH, po zanimanju _____, sa završenom SSS, oženjen, otac dvoje djece, lošeg imovnog stanja, stalno nastanjen u _____, u ul. _____, br. __, osuđivan,

Što je:

Uspostavio kontakt sa njemu poznatom osobom radi nabavke veće količine opojne droge "ecstasy", a koja droga je Konvencijom o psihotropnim supstancama od 1971. godine, Zakonom o sprečavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga („Službeni glasnik __“, br. __/__) i Listom opojnih droga, psihotropnih tvari, biljaka iz kojih se može dobiti opojna droga („Službeni glasnik __“, br. __/__ i __/__) proglašena opojnom drogom i čiji promet je zabranjen prema odredbama Zakona o proizvodnji i prometu opojnih droga („Službeni list __“, br. __/__) i člana __. Zakona o sprečavanju i suzbijanju zloupotrebe opojnih droga („Službeni glasnik __“, br. __/__), radi dalje prodaje u Tuzli, pri čemu je ostvario protivpravnu imovinsku korist u iznosu od _____ KM

Čime je počinio krivično djelo neovlašteni promet opojnim drogama iz člana __. Stav __. u vezi stava __. Krivičnog zakona _____.

Na osnovu naprijed navedenog podnosim:

PRIJEDLOG
dokaza koje treba izvesti

Saslušanje svjedoka:

- _____, nastanjen na adresi: _____ br. __, _____, i
- _____, nastanjen u ul. _____ br. __, _____.

Da se izvrši uvid u:

- Naredbu za pretresanje stana, ostalih prostorija i pokretnih stvari i privremenog oduzimanja predmeta _____, br. _____ od _____ godine,
- Zapisnik o pretresanju _____, br. _____ od _____ godine,
- Potvrdu o privremenom oduzimanju predmeta _____, br. _____ od _____ godine,
- Fotodokumentaciju _____, br. _____ od _____ godine,
- _____, i
- _____.

Rezultati provedene istrage potvrdili su navode iz optužnice, odnosno da je osumnjičeni Mirsad Tanović počinio krivično djelo neovlašteni promet opojnim drogama iz člana ____ stav __ u vezi stava __. Krivičnog zakona _____, na način, u vrijeme i na mjestu navedenom u dispozitivu optužnice.

Navedeno proizilazi iz iskaza saslušanih svjedoka: _____, _____, _____ i _____, te iz svih naprijed navedenih materijalnih dokaza.

Iz sačinjene fotodokumentacije vidljivo je _____.

U smislu člana __. stav __. KZ-a _____, predlažem da se od osumnjičenog Tanović Mirsada trajno oduzmu predmeti izvršenja predmetnog krivičnog djela, tj. predmeti navedeni na potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta _____, br. _____ od _____ godine.

Obzirom na sve naprijed navedeno, smatram da postoji dovoljno dokaza koji potvrđuju osnovanu sumnju da je osumnjičeni Tanović Mirsad počinio krivično djelo neovlašteni promet opojnim drogama iz člana ____ stav __ u vezi stava __. Krivičnog zakona _____, zbog čega predlažem da sudija za prethodno saslušanje _____ (Sud) _____ potvrdi ovu optužnicu.

TUŽILAC

_____

_____ (Tužilaštvo) _____
Broj: _____
_____, __. __. _____. godine

Na osnovu člana __. Zakona o krivičnom postupku __, tužilac _____ (Tužilaštvo) _____ (ime i prezime) _____ (u daljem tekstu: Tužilac) i optuženi Mirsad Tanović, koga zastupa branilac _____, advokat iz _____, po okončanju pregovora o uslovima priznanja krivnje po optužnici _____ (Tužilaštvo) _____ broj _____ od __. __. _____. godine, zaključuju slijedeći:

S P O R A Z U M **o priznanju krivnje**

I

Ovaj Sporazum o priznanju krivnje zasniva se na potpunom slaganju Tužioca, optuženog Tanović Mirsada i njegovog branioca _____, a kako dalje slijedi.

II

Optuženi Tanović Mirsad priznaje krivnju za krivična djela opisana pod tačkama _____ optužnice _____ (Tužilaštvo) _____ broj _____ od __. __. _____. godine i to za krivično djelo neovlašteni promet opojnim drogama.

III

Tužilac, branilac i optuženi saglasni su da _____ (Sud) _____ kao stvarno i mjesno nadležan sud za učinjena krivična djela iz tačke II ovog Sporazuma, u skladu sa odredbama članova __ KZ, članova __ ZKP:

1. UTVRDI I IZREKNE KAZNU ZATVORA U TRAJANJU 6 MJESECU USLOVNO
2. DONESE ODLUKU O ODUZIMANJU PREDMETA KORIŠTENIH U IZVRŠENJU KRIVIČNIH DJELA TJ. IZREKNE MJERU BEZBJEDNOSTI – ODUZIMANJE PREDMETA NA OSNOVU ČLANA _____ KZ, A U VEZI SA ČLANOM _____ KZ I TO:
  - a)
  - b)
  - c)
3. DONESE ODLUKU O ODUZIMANJU IMOVINSKE KORISTI STEČENE KRIVIČNIM DJELOM od optuženog Tanović Mirsada u vezi sa odredbama članova _____ KZ – i to iznos od ukupno _____ konvertibilnih maraka, koji je optuženi pribavio _____ na način opisan u tačkama _____ optužnice.

IV

Optuženi, Tužilac i branilac su saglasni da _____(Sud) _____ obaveže optuženog Tanović Mirsada na plaćanje troškova koji su proizašli iz ovog krivičnog postupka.

V

Optuženi i njegov branilac potpisujući ovaj Sporazum o priznanju krivnje potvrđuju da je izjava o priznanju krivnje iz tačke II ovog Sporazuma data dobrovoljno, svjesno i sa razumijevanjem, bez ikakve prisile ili nagovora.

VI

Potpisujući ovaj Sporazum o priznanju krivnje optuženi i njegov branilac razumiju da se odriču prava na suđenje i prava na ulaganje žalbe na krivičnopravnu sankciju koja će mu se izreći.

VIII

Ovaj Sporazum o priznanju krivnje je zaključen u _____ dana _____ godine u sedam (7) istovjetnih primjeraka od kojih Tužilac zadržava tri (3) primjerka za potrebe _____(Tužilaštvo) _____, optuženi Tanović Mirsad i njegov branilac _____ zadržavaju po jedan (1) primjerak, a dva (2) primjerka se upućuju _____(Sud) _____.

Nakon što su ugovorne strane pročitale ovaj Sporazum o priznanju krivnje, izjavljuju da na sporazum ne stavljaju nikakve primjedbe, te izjavljuju da sporazum prihvataju, što potvrđuju svojim potpisom.

Optuženi:

_____

Tužilac:

_____

Branilac:

_____

_____ (Tužilaštvo) _____
Broj: _____
_____, __. __. _____. godine

_____ (SUD) _____
_____
-Sudiji za prethodno saslušanje-

Na osnovu člana __. stav __. tačka __ i člana __. i __. st. __. ZKP-a ____, podižem:

OPTUŽNICU

Protiv:

Ermina Topalovića, sin _____ i majke _____, rođene _____, rođen
__..__.. godine u _____, JMBG: _____, po narodnosti
_____, državljanin BiH, po zanimanju _____, sa završenom SSS, oženjen,
otac _____, _____ imovnog stanja, stalno nastanjen u _____, u ul.
_____, br. __, osuđivan,

Što je:

U toku _____. godine pa do _____. godine, suprotno _____, i
_____ vrbovao _____ ilegalno prevezio
_____ s ciljem seksualnog iskorištavanja i iskorištavanja
oštećenih za prostituciju.

Čime je počinio krivično djelo trgovine ljudima iz člana __. stav __. u vezi stava __. Krivičnog
zakona _____.

Na osnovu naprijed navedenog podnosim:

PRIJEDLOG
dokaza koje treba izvesti

Saslušanje svjedoka:

- _____, nastanjen na adresi: _____ br. __, _____, i
- _____, nastanjen u ul. _____ br. __, _____.

Da se izvrši uvid u:

- Naredbu za pretresanje stana, ostalih prostorija i pokretnih stvari i privremenog oduzimanja predmeta _____, br. _____ od _____ godine,
- Zapisnik o pretresanju _____, br. _____ od _____ godine,
- Potvrdu o privremenom oduzimanju predmeta _____, br. _____ od _____ godine,
- Fotodokumentaciju _____, br. _____ od _____ godine,
- _____, i
- _____.

Rezultati provedene istrage potvrdili su navode iz optužnice, odnosno da je osumnjičeni Ermina Topalović počinio krivično djelo trgovine ljudima iz člana ____ stav ____ u vezi stava ____ Krivičnog zakona _____, na način, u vrijeme i na mjestu navedenom u dispozitivu optužnice.

Navedeno proizilazi iz iskaza saslušanih svjedoka: _____, _____, _____ i _____, te iz svih naprijed navedenih materijalnih dokaza.

Iz sačinjene fotodokumentacije vidljivo je _____.

U smislu člana ____ stav ____ KZ-a _____, predlažem da se od osumnjičenog Topalović Ermina trajno oduzmu predmeti izvršenja predmetnog krivičnog djela, tj. predmeti navedeni na potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta _____, br. _____ od _____ godine.

Obzirom na sve naprijed navedeno, smatram da postoji dovoljno dokaza koji potvrđuju osnovanu sumnju da je osumnjičeni Topalović Ermin počinio krivično djelo trgovine ljudima iz člana ____ stav ____ u vezi stava ____ Krivičnog zakona _____, zbog čega predlažem da sudija za prethodno saslušanje _____ (Sud) _____ potvrdi ovu optužnicu.

TUŽILAC

---

5. Sporazum o saradnji sa svjedokom - Topalović

Na osnovu odluke Glavnog tužioca broj _____ od _____ o davanju imuniteta svjedoku Topalović Erminu, temeljem člana __ u vezi člana __ ZKP __, između Tužilaštva _____ - tužioca _____ i svjedoka _____ (podaci), a u prisustvu savjetnika, advokata _____ iz _____, postavljenog na osnovu člana __ ZKP __ Rješenjem Suda _____ broj _____ od _____, zaključuje se slijedeći:

S P O R A Z U M **o saradnji sa svjedokom**

1. Svjedok Topalović Ermin potvrđuje da je upoznat sa odlukom Glavnog Tužioca kojom mu se daje imunitet za radnje koje bi mogle predstavljati radnje izvršenja krivičnog djela trgovine ljudima iz člana __ KZ __ u vezi sa krivičnim djelom _____ iz člana __ KZ __, opisane u izjavi/ službenoj zabilješci broj _____ od _____, te se obavezuje:

a) Da će iskazati potpunu istinu o svemu što ga se pita i da neće sakriti, dodati ili promijeniti ništa od onoga što mu je poznato o stvarima o kojima bude pitan u obimu u kojem mu je dat imunitet od krivičnog gonjenja, i to kako prilikom svakog saslušanja u fazi istrage pred postupajućim tužiocem, tako i u fazi glavnog pretresa pred _____ sudom _____;

b) Da će sa _____ tužilaštvom _____ ostvariti punu saradnju u pogledu davanja informacija i pribavljanja svih drugih dokaza, dokumenata ili predmeta u vezi sa izvršenjem krivičnog djela koje je predmet istrage broj _____, i o kojima ima posredna ili neposredna saznanja, a u obimu u kojem mu je dat imunitet od krivičnog gonjenja.

c) Da će iznijeti potpune i tačne informacije kojima raspolaže, a koje su u vezi sa krivično-pravnim radnjama osumnjičenog _____, kao organizatora grupe za organizovani kriminal, o krivično-pravnim radnjama osumnjičenih _____, kao članova grupe za organizovani kriminal, te o svim saizvršiocima, pomagačima, prikrivačima o kojima _____ tužilaštvom _____ nema saznanja, ili su ta saznanja nepotpuna, a u obimu u kojem mu je dat imunitet.

d) Da će se odazvati na svaki poziv _____ tužilaštva _____, odnosno, _____ suda _____, te da će o svakoj promjeni adrese ili namjeri da promijeni boravište obavijestiti Tužilaštvo, odnosno, Sud.

e) Da će držati u tajnosti, i ne otkrivati nikome bilo koji podatak o pitanjima koja mu je postavio postupajući tužilac ili ovlaštene službene osobe, kao i o odgovorima koja je dao na takva pitanja, a čime bi se otkrio tok istrage ili priroda i obim saznanja tužioca ili ovlaštenih službenih osoba o predmetu istrage broj _____. Ova obaveza se ne odnosi na razgovore sa savjetnikom postavljenim Rješenjem _____ suda _____, niti na pitanja koja će mu eventualno biti postavljena od strane _____ suda _____, ili branilaca osumnjičenih, tokom glavnog pretresa.

2. _____ tužilaštvo _____ se obavezuje da iskaze koje svjedok _____ da na zapisnik u toku istrage, ili pred _____ sudom _____, a u kojima sebe izlaže krivičnom gonjenju, neće koristiti kao dokaz protiv njega u skladu sa čl. __ ZKP __, odnosno, u skladu sa odredbama ovog Sporazuma, u bilo kojoj istrazi koju bude provodilo, a koja eventualno može biti povezana sa postojećom istragom, i to do obima u kojem je svjedoku dat imunitet u ovom krivičnom postupku.

3. _____ tužilaštvo _____ se obavezuje da će _____ sudu _____ podnijeti prijedlog za određivanje mjera zaštite svjedoku _____ u skladu sa odredbama čl. __ Zakona o zaštiti svjedoka pod prijetnjom i ugroženih svjedoka, tj. da će tražiti da identitet i lik svjedoka _____ bude zaštićen od javnosti tokom glavnog pretresa.

5. Sporazum o saradnji sa svjedokom - Topalović

4. Svjedok Topalović Ermin izjavljuje da je obavezu ____ tužilaštva ____ iz tačke 3. Ovog Sporazuma u cijelosti razumio, te da je svjestan i razumije da kršenjem odredbi člana __ ZKP __, odnosno, kršenjem ovog Sporazuma, sebe izlaže krivičnom gonjenju ukoliko uskrati svjedočenje, odnosno, ukoliko da lažan iskaz, ili dijelove iskaza koji su lažni, u bilo kojoj fazi krivičnog postupka.

5. Svjedok Topalović Ermin izjavljuje da je svjestan i da razumije da je zaštićen od krivičnog gonjenja samo u onom obimu koji mu je dat odlukom Glavnog tužioca, te da može biti krivično gonjen za druge krivično-pravne radnje koje je eventualno počinio bilo u vezi sa postojećom, ili nekom drugom istragom, a o čemu tužilac prikupi dokaze koji su neovisni i koji ne proističu iz njegovog svjedočenja u ovom krivičnom postupku.

6. Svjedok potvrđuje da mu izvan onoga što je navedeno u odluci Glavnog tužioca o davanju imuniteta, i izvan onoga što je navedeno u odredbama ovog Sporazuma, ____ tužilaštvo ____ nije dalo nikakva druga obećanja niti garancije.

7. Svjedok potvrđuje da u potpunosti razumije svoja prava i obaveze koje proističu iz člana __ ZKP __, odnosno, iz ovog Sporazuma, i da nakon upoznavanja o svim posljedicama koje za njega mogu proisteći, potpisivanju Sporazuma pristupa dobrovoljno, svjesno i sa razumijevanjem.

8. Ovaj Sporazum je sačinjen u 4 istovjetna primjerka od kojih se jedan uručuje svjedoku Topalović Erminu, 1 primjerak savjetniku-advokatu _____, a 2 primjerka se ulažu u spis broj _____.

Svjedok:

_____

Tužilac:

_____

Advokat:

_____

_____ (Tužilaštvo) _____
Broj: _____
_____, __. __. _____. godine

_____ (SUD) _____
_____
-Sudiji za prethodno saslušanje-

Na osnovu člana __. stav __. tačka __ i člana __. i __. st. __. ZKP-a ____, podižem:

OPTUŽNICU

Protiv:

Simović Slavko, zvan "Doc", sin _____ i majke _____, rođene _____, rođen
__.__.____. godine u _____, JMBG: _____, po narodnosti
_____, državljanin BiH, po zanimanju _____, sa završenom SSS, oženjen,
otac _____, _____ imovnog stanja, stalno nastanjen u _____, u ul.
_____, br. __, osuđivan,

Što je:

U toku _____. godine pa do _____. godine, _____

Čime je počinio krivično djelo trgovine ljudima iz člana __. stav __. u vezi stava __. Krivičnog
zakona ____

... pranje novca iz člana __. stav __. u vezi stava __. Krivičnog zakona ____

... neovlašteni promet oružjem ... iz člana __. stav __. u vezi stava __. Krivičnog zakona ____

Na osnovu naprijed navedenog podnosim:

PRIJEDLOG dokaza koje treba izvesti

Saslušanje svjedoka:

- _____, nastanjen na adresi: _____ br. __, _____, i
- _____, nastanjen u ul. _____ br. __, _____.

Da se izvrši uvid u:

- Naredbu za pretresanje stana, ostalih prostorija i pokretnih stvari i privremenog oduzimanja predmeta _____, br. _____ od _____ godine,
- Zapisnik o pretresanju _____, br. _____ od _____ godine,
- Potvrdu o privremenom oduzimanju predmeta _____, br. _____ od _____ godine,
- Fotodokumentaciju _____, br. _____ od _____ godine,
- _____, i
- _____.

Rezultati provedene istrage potvrdili su navode iz optužnice, odnosno da je osumnjičeni Simović Slavko počinio krivična djela _____ iz člana __. stav __. u vezi stava __. Krivičnog zakona ____, na način, u vrijeme i na mjestu navedenom u dispozitivu optužnice.

Navedeno proizilazi iz iskaza saslušanih svjedoka: _____, _____, _____ i _____, te iz svih naprijed navedenih materijalnih dokaza.

Iz sačinjene fotodokumentacije vidljivo je _____.

U smislu člana __. stav __. KZ-a ____, predlažem da se od osumnjičenog Simović Slavka trajno oduzmu predmeti izvršenja predmetnog krivičnog djela, tj. predmeti navedeni na potvrdi o privremenom oduzimanju predmeta _____, br. _____ od _____ godine.

Obzirom na sve naprijed navedeno, smatram da postoji dovoljno dokaza koji potvrđuju osnovanu sumnju da je osumnjičeni Simović Slavko počinio krivična djela _____ iz člana __. stav __. u vezi stava __. Krivičnog zakona ____, zbog čega predlažem da sudija za prethodno saslušanje _____ (Sud) _____ potvrdi ovu optužnicu.

TUŽILAC

_____

_____ (Tužilaštvo) _____
Broj: _____
_____, __. __. _____. godine

Na osnovu člana __. Zakona o krivičnom postupku __, tužilac _____ (Tužilaštvo) _____ (ime i prezime) _____ (u daljem tekstu: Tužilac) i optuženi Simović Slavko, koga zastupa branilac _____, advokat iz _____, po okončanju pregovora o uslovima priznanja krivnje po optužnici _____ (Tužilaštvo) broj _____ od __. __. _____. godine, zaključuju slijedeći:

S P O R A Z U M **o priznanju krivnje**

I

Ovaj Sporazum o priznanju krivnje zasniva se na potpunom slaganju Tužioca, optuženog Simović Slavko, zvanog "Doc", i njegovog branioca _____, a kako dalje slijedi.

II

Optuženi Simović Slavko priznaje krivnju za krivična djela opisana pod tačkama _____ optužnice _____ (Tužilaštvo) broj _____ od __. __. _____. godine i to za krivična djela ... trgovine ljudima ... pranje novca ... neovlašteni promet oružjem.

III

Tužilac, branilac i optuženi saglasni su da _____ (Sud) _____ kao stvarno i mjesno nadležan sud za učinjena krivična djela iz tačke II ovog Sporazuma, u skladu sa odredbama članova __ KZ, članova __ ZKP:

1. UTVRDI I IZREKNE KAZNU ZATVORA U TRAJANJU _____
2. DONESE ODLUKU O ODUZIMANJU PREDMETA KORIŠTENIH U IZVRŠENJU KRIVIČNIH DJELA TJ. IZREKNE MJERU BEZBJEDNOSTI – ODUZIMANJE PREDMETA NA OSNOVU ČLANA _____ KZ, A U VEZI SA ČLANOM _____ KZ I TO:
  - a)
  - b)
  - c)
3. DONESE ODLUKU O ODUZIMANJU IMOVINSKE KORISTI STEČENE KRIVIČNIM DJELOM od optuženog Simović Slavka u vezi sa odredbama članova _____ KZ – i to iznos od ukupno _____ konvertibilnih maraka, koji je optuženi pribavio _____ na način opisan u tačkama __ optužnice.

IV

Optuženi, Tužilac i branilac su saglasni da _____(Sud) _____ obaveže optuženog Simović Slavka na plaćanje troškova koji su proizašli iz ovog krivičnog postupka.

V

Optuženi i njegov branilac potpisujući ovaj Sporazum o priznanju krivnje potvrđuju da je izjava o priznanju krivnje iz tačke II ovog Sporazuma data dobrovoljno, svjesno i sa razumijevanjem, bez ikakve prisile ili nagovora.

VI

Potpisujući ovaj Sporazum o priznanju krivnje optuženi i njegov branilac razumiju da se odriču prava na suđenje i prava na ulaganje žalbe na krivičnopravnu sankciju koja će mu se izreći.

VIII

Ovaj Sporazum o priznanju krivnje je zaključen u _____ dana _____ godine u sedam (7) istovjetnih primjeraka od kojih Tužilac zadržava tri (3) primjerka za potrebe _____(Tužilaštvo) _____, optuženi Simović Slavko i njegov branilac _____ zadržavaju po jedan (1) primjerak, a dva (2) primjerka se upućuju _____(Sud) _____.

Nakon što su ugovorne strane pročitale ovaj Sporazum o priznanju krivnje, izjavljuju da na sporazum ne stavljaju nikakve primjedbe, te izjavljuju da sporazum prihvataju, što potvrđuju svojim potpisom.

Optuženi:

_____

Tužilac:

_____

Branilac:

_____

_____ (Tužilaštvo) _____
Broj: _____
_____, __. __. _____. godine

_____ (SUD) _____
_____
-Sudiji za prethodno saslušanje-

Na osnovu člana __. stav __. tačka __ i člana __. i __. st. __. ZKP-a ____, podižem:

OPTUŽNICU

Protiv:

Ante Kovačević, sin _____ i majke _____, rođene _____, rođen __. __. _____.
godine u _____, JMBG: _____, po narodnosti _____,
državljanin BiH, po zanimanju _____, sa završenom VSS, oženjen, otac jednog
djeteta, stalno nastanjen u _____, u ul. _____, br. __, osuđivan,

Što je:

_____ Slavko Simović, zvani "Doc", putem posrednika _____, obećao dati dar u
vidu novca, a potom i dao dio obećanog dara u vidu novca _____ prihvatio obećanje dara u
vidu novca, a potom i primio dio obećanog dara - novca _____ u namjeri da sebi pribavi
korist _____ svjesno kršio dužnosti sudije _____

Čime je počinio krivično djelo primanje dara i drugih oblika koristi iz člana __. stav __. u
vezi stava __. Krivičnog zakona _____.

Na osnovu naprijed navedenog podnosim:

PRIJEDLOG dokaza koje treba izvesti

Saslušanje svjedoka:

- _____, nastanjen na adresi: _____ br. __, _____, i
- _____, nastanjen u ul. _____ br. __, _____.

Da se izvrši uvid u:

- Naredbu za pretresanje stana, ostalih prostorija i pokretnih stvari i privremenog
oduzimanja predmeta _____, br. _____ od _____ godine,
- Zapisnik o pretresanju _____, br. _____ od _____ godine,

- Potvrdu o privremenom oduzimanju predmeta _____, br. _____ od _____ godine,
- Foto i video dokumentacija _____, br. _____ od _____ godine,
- _____, i
- _____.

Rezultati provedene istrage potvrdili su navode iz optužnice, odnosno da je osumnjičeni Ante Kovačević počinio krivično djelo primanje dara i drugih oblika koristi iz člana ____ stav ____ u vezi stava ____ Krivičnog zakona _____, na način, u vrijeme i na mjestu navedenom u dispozitivu optužnice.

Navedeno proizilazi iz iskaza saslušanih svjedoka: _____, _____, _____ i _____, te iz svih naprijed navedenih materijalnih dokaza.

Iz sačinjene foto i video dokumentacije vidljivo je _____.

U smislu člana ____ stav ____ KZ-a _____, predlažem da se od osumnjičenog Kovačević Ante trajno oduzmu predmeti izvršenja predmetnog krivičnog djela, tj. predmeti navedeni na potvrđi o privremenom oduzimanju predmeta _____, br. _____ od _____ godine.

Obzirom na sve naprijed navedeno, smatram da postoji dovoljno dokaza koji potvrđuju osnovanu sumnju da je osumnjičeni Kovačević Ante počinio krivično djelo primanje dara i drugih oblika koristi iz člana ____ stav ____ u vezi stava ____ Krivičnog zakona _____, zbog čega predlažem da sudija za prethodno saslušanje _____ (Sud) _____ potvrdi ovu optužnicu.

TUŽILAC

_____